

**Ендіміонада
в англійській поезії
XIX століття
та її витоки**

**ЕНДІМІОНАДА В АНГЛІЙСЬКІЙ ПОЕЗІЇ ХІХ ст.
І ЇЇ ВИТОКИ.**

(Л. В. Фоміна; пер. з англ. і вступне слово)

**Дніпропетровськ
Адверта
2014**

УДК 821.111-1
ББК 84(4ВЕЛ)5-5
Ф 76

Рецензенти:

Т. М. Аллахвердян, доктор філологічних наук, доцент, професор кафедри перекладу національного гірничого університету, **Пол Вільям Бредбієр**, лінгвіст (Великобританія), **М. С. Ковальчук**, кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української мови Дніпропетровського національного університету імені Олеся Гончара.

Фоміна Л. В.

Ф 76 Ендіміонада в англійській поезії XIX ст. і її витoki / Л. В. Фоміна; пер. з англ. і вступне слово. — Дніпропетровськ : Адверта, 2014. — 144 с. — Укр. мовою.

Представлено перший переклад з англійської мови творів Дж. Лілі, Т. Худа, Х. Барклея, О. Вайльда, С. Філіпса. У вступному слові розглянуто специфіку інтерпретації міфу про Ендіміона в англійській поезії XIX століття.

Для студентів університетів, які вивчають англійську мову і літературу, аспірантів, викладачів, перекладачів, а також широкого кола читачів.

© Л. В. Фоміна, 2014

© Л. В. Фоміна. Ілюстрації, 2014

Л. В. Фоміна

ВСТУПНЕ СЛОВО

*Своєрідність інтерпретації міфу про Ендіміона
в англійській поезії XIX ст.*

У сучасній зарубіжній літературі інтерес до ще не перекладеної класики є величезний. У цій книзі увазі українського читача вперше запропоновано переклади інтерпретацій античного міфу про Ендіміона Т. Худа, Х. Барклея, О. Вайльда, С. Філіпса та Дж. Лілі. Кожен автор використовує й переосмислює міфологічний матеріал згідно з власною системою художніх засобів та принципів літературного напрямку або течії.

Популярність античного міфу про Ендіміона в усі культурно-історичні епохи стала джерелом його численних інтерпретацій у різних видах мистецтва, ім'ям, яке використовується для номінації об'єктів в астрономії, географії, комерції (див. ілюстрацію 1). Художня література відзначається найбільшою кількістю версій цього міфу (див. ілюстрацію 2). Проте у сучасному літературознавстві відсутні дослідження різноманітних літературних версій міфу про Ендіміона. Ми поставили питання про існування літературної ендіміонади, визначили й описали її ознаки, вивчили особливості інтерпретації античного міфу в англійській поезії XIX століття.

Міф про Ендіміона відображає ідеали й систему цінностей елліністичного давньогрецького суспільства, а основними складниками його подійно-семантичної характеристики є «краса — любов — покарання — вічний сон (безсмертя)». Наявність «вічних мотивів» у змістовій домінанті античного сюжету визначає затребуваність цього міфу в різних культурно-історичних епохах та в національних літературах.

Витоками англійської літературної ендіміонади є «Ендіміон» Джона Лілі та «Ендіміон і Феба» Майкла Дрейтона. Саме елизаветинці одними з перших в англійській літературі зробили спробу «осучаснення» міфологічного матеріалу про Ендіміона. Літературні версії Лілі й Дрейтона

являють собою художнє втілення гуманістичних ідей епохи Відродження, які сформувалися під впливом неоплатонічних філософських та естетичних поглядів на красу, кохання та безсмертя.

У цій книзі запропоновано перший переклад п'єси *Джона Лілі* (John Lyly; 1533/1534-1606) «Ендіміон, Закоханий мрійник» («Endimion, The Man in the Moone», 1588) [5, с. 17- 80]. Основою сюжету п'ятиактної комедії є історія кохання головного героя до богині Леді-Місяць, королеви Кінфії.¹ Герої п'єси Лілі мають своїх історичних прототипів (див. рис. 2.1.). Так, в образі Ендіміона драматург втілює героя свого часу – аристократа, ідеал придворного, що поєднує дар красномовства, витончену галантність, лицарську відвагу [25, с.110-111] – Роберта Дадлі, графа Лейстера (Robert Dudley, 1st Earl of Leicester (1532 – 1588), англійського державного діяча епохи правління Єлизавети I Тюдор, фаворита королеви. Предметом пристрасті Ендіміона є Кінфія, яка асоціюється з самою королевою Англії. Єлизавета показана у двох образах: Кінфії і Леді-Місяць. Крім головних героїв, інші персонажі п'єси також мають своїх історичних прототипів серед придворних Єлизавети.

Сюжет комедії в алегоричній формі відображає охолодження почуттів між Єлизаветою і Робертом Дадлі у зв'язку з його одруженням (1572) на багатій удові англійського барона Дугласа Говарда леді Шеффілд (образ Телл). Незважаючи на багатоплановість сюжету («double plot»), у центрі уваги інтерпретації Лілі – алегорія кохання, світ почуттів відомих історичних персонажів. Попри прагнення драматурга до правдивого зображення описуваних подій, поведінка головних героїв детермінована ренесансною естетикою, що панувала в єлизаветинській культурі, – платонівською концепцією любові, що отримала широке визнання завдяки працям Марсиліо Фіччино (1433-1499) «Коментарі про «Бенкет» Платона» (1484),

¹ «Cynthia» - КІНФІЯ або (Цинтія) - у Давній Греції одне з імен Артеміди. Кінфія - епітет Артеміди від гори Кінф на Делосі.

Ілюстрація 1. Колаж. Photoshop © Фоміна Л. В., 2014

ЛІТЕРАТУРНА ЕНДІМІОНАДА

«Міфи не живуть самі по собі. Вони скажуть, щоб ми дали їм плоть і кров. Нехай хоча б одна людина на світі відгукнеться на їхній заклик - і вони напоють нас своїми невичерпними соками. Наша справа - зберегти їх, зробити так, щоб сон їх не виявився смертним сном, щоб стало можливим воскресіння».

А.Камю «Прометей у пеклі»

«Про любов» (1484), Леона Обрео «Діалоги про любов» та ін.. Це означає, що герої Лілі своїми вчинками підтверджують постулат «переваги духу над тілом», оскільки «плотська пристрасть, яка втамована, умирає, тоді як справжня духовна любов помножується в міру втамування». Так, самопожертва і самозречення в любові знаходять своє відображення у відмові Єлизавети від особистого щастя. Після порятунку Ендіміона Кінфія відразу ж виключає розвиток стосунків з ним. Вона наголошує на своїй цнотливості: «*my mouth hath beene heere tofore as vntouched as my thoughts*» («мої уста були до цього такі ж недоторкані, як і мої думки») [5, с.65].

У комедії Лілі давньогрецький міф демонструє тяжіння до значної трансформації. Інтерпретуючи античний матеріал, автор проводить очевидний зв'язок з сучасною йому епохою і наповнює твір новим гуманістичним змістом. Коло тем, порушених у творі, відображає його гуманістичну спрямованість, а саме: цікавість до внутрішнього світу людини (страждання Ендіміона), прояв людської гідності у відстоюванні своєї життєвої позиції (боротьба Телл за своє жіноче щастя), приклад міцної дружби (Евмінід) і щирого кохання (Ендіміон і Кінфія). Образи героїв показані у всій їхній суперечності. Так, у Корситі борються почуття обов'язку й любові, і перемагає прагнення до особистого щастя. Образ героїні Телл також неоднозначний. Її провина, зумовлена ревнощами до головного героя, заслуговує на осуд.

На відміну від класичного міфу, де богиня-Місяць страждає від нерозділеної пристрасті до пойнятого сном коханого, у варіанті Лілі акцентована активна позиція головного героя п'єси, який не втомлюється зізнаватися у своїх почуттях до королеви Кінфії.

Якщо в античному міфі розлучником коханих є Гіпнос (сон), то у творі, що оспівує красу духовної любові, союз закоханих сам по собі вже неможливий, бо «..закоханий, який цінує красу лише в тілі, втрачає благо і щастя». Трансформуючи мотив «вічного сну», Лілі ілюструє думку Платона про те, що «вмирає всякий, хто любить». За сюжетом п'єси

Ендіміон умирає. Чари старої чаклунки Діпс занурюють його в смертельний сон. Уми кращих чаклунів Греції, Фесалії, Єгипту не можуть створити дива і повернути Ендіміона до життя. І лише єдиний поцілунок коханої оживляє героя.

На відміну від міфу, тема краси Ендіміона в п'єсі замінена вихваланням краси Єлизавети. Численні повтори слова «beauty» в тексті твору актуалізують зовнішню привабливість королеви: «Beauty diuine», «Her greatest beauty», «The pride of beauty», «vnspeakeable beauty». Драматург широко використовує епітети («fayre face», «sweet Cynthia»), порівняння («the flood Araris which at thy waxing is as white as the driuen snowe, and at thy wayning, as blacke as deepest darkness» («але води Арапа, які при твоїй прихильності стають білими як сніг і при ослабленні твоєї уваги стають такими ж чорними, як найглибша темрява»)) [5, с.31].

Дотримуючись традицій придворного культу королеви, Лілі осипав текст своєї комедії численними компліментами. Проте на адресу Єлизавети звучать і відверті лестощі. Так, в останніх рядках твору Піфагор заявляє: «I had rather in Synthias Courtspende tenne yeers, then in Greece one houre» («Я краще проведу при дворі Кінфії десять років, ніж у Греції одну годину») [5, с. 79]. А Джипт додає: «And I chuse rather to liue by the sight of Cynthia» («І я обираю життя під оком Кінфії») [5, с. 79].

Єлизаветинську ендіміонаду відрізняє: гуманістична спрямованість творів; художнє втілення ренесансного трактування естетичних категорій краси й любові; алегоричне зображення реальних історичних осіб (Єлизавета I, Р. Дадлі), Лілі; культ англійської королеви; виклад філософських суджень, наукових відомостей, характерних для епохи Відродження. Єлизаветинська інтерпретація міфологічного сюжету не тільки поклала початок літературної ендіміонади, але й визначила любовний дискурс наступних версій античного міфу, що знайшов свій подальший розвиток у творчості англійських письменників ХІХ століття.

Новим етапом у розвитку літературної ендіміонади й англійського романтизму стала поема *Джона Кітса* (John Keats, 1795 — 1821) «Ендіміон» («Endymion», 1817). Унікальність і новаторство кітсівської інтерпретації міфу про Ендіміона полягає в тому, що для поеми характерне *поєднання* особливостей романтичного мистецтва й ознак майбутнього літератури – напряму естетизму. Повний переклад поеми Кітса здійснено Євгеном Фельдманом в 2000 році [1].

Художнім відгуком на захоплене визнання кітсівської поеми став сонет (Sonnet written in Keats's «Endymion», 1823) «вікторіанського» романтика *Томаса Худа-старшого* (Thomas Hood, 1799-1845) [3]. Сонет передає смуток поета з приводу ранньої смерті Кітса, підкреслює вічність створеної ним поеми. На думку Худа, нічний небокрай завжди буде асоціюватися з розказаною Кітсом історією кохання богині Леді-Місяць до Ендіміона («...pale Dian, sitting by the brink/ Of silver falls, the overflow of fountains /From cloudy steeps» («Діана, яка сидить на березі /Срібних водоспадів, розбурханих джерел /Від хмарного піднебесся») [3, с.541]. Худ не тільки підкреслює невтішну тугу богині Леді-Місяць, яка сумує та плаче за своїм коханим («she weeps /Tears that perchance still glisten in the morn» («плаче /Сльози, можливо, все ще блищать вранці») [3, с.541]), але й висловлює свою скорботу з приводу смерті самого автора «Ендіміона», чиї кроки вже не можна почути на землі. При цьому ім'я Кітса ототожнюється з ім'ям Ендіміона: «Endymion's foot was silent on those mountains» [3, с.541]. Далі Худ прямо не називає ім'я поета, а лише натякає: «...a hush'd name, that Silence keeps /In dear remembrance» («безмовне ім'я, яке Тиша зберігає /В дорогих спогадах») [345, с. 541]. Епітет «*dear* remembrance» («*Дорогі* спогади») демонструє щирю любов і повагу до творця нетлінного шедевра, герой котрого знайшов безсмертя завдяки мистецтву і завжди живе в казці, схожій на сон: «Endymion in a dreamlike tale» [3, с. 541].

Зростання інтересу до інтерпретації міфу про Ендіміона характерне для вікторіанської поезії.

Поема маловідомого поета Х'ю Дональда Барклея (Hugh Donald Barclay, ??-??) «Ендіміон, або Юнак, що плакав за Леді-Місяць» («Endymion or THE BOY WHO CRIED FOR THE MOON», 1877) [2, с. 35-60] являє собою апокрифічне продовження поеми Кітса і втілює відчуття вичерпаності романтичних ідеалів у нових історичних умовах розвитку Англії в другій половині XIX століття. Барклей «дописує» продовження долі Ендіміона й богині Леді-Місяць у контексті нових соціально-економічних обставин та естетичних цінностей епохи вікторіанства, показує соціальну нерівність і диференціацію вікторіанського суспільства.

Замість кітсівського романтичного героя, що домігся кохання і щастя, у барклеївській версії виникає жалюгідний, слабкий духом, розчарований у коханні пастух, що вчинив суїцид. Любляча Леді-Місяць втілюється в поемі Барклея у підступну, лицемірну хижачку, яку цікавлять лише миттєва чуттєва насолода красою Ендіміона. Автор відновляє та гіперболізує мотив мінливості Леді-Місяць в образі Цинтії, що звучав у версіях Лілі та Кітса. У барклеївській поемі античний гімн кохання трансформується у трагедію про зраду коханому та загибель *безсмертної* краси.

Поема Барклея інтерпретує міф про Ендіміона в контексті сучасної авторів епохи, у якій домінує прагматизм, що призводить до *переосмислення «вічних цінностей»*. Змінюються й уявлення *про красу*. Краса Ендіміона, за інтерпретацією поета-вікторіанця, стає своєрідним товаром і предметом сексуального задоволення серед представників панівної верхівки.

Своєрідність барклеївської версії міфу про Ендіміона складає її неоміфологічну сутність. До основних художніх рис та особливостей поеми слід віднести: сюжетну алюзію на відомий літературний твір Кітса, пролонгування міфу, створення альтернативного варіанту долі героя; пародіювання центральних ситуацій і персонажів міфу, а саме: іронічно-глузливе передражнювання кітсівської історії кохання Ендіміона; створення нових (інших, ніж у міфі) «вічних цінностей», які десакралізують

міфологічні; суміш модифікованих автором (міфу, поеми і драми) традиційних жанрових різновидів, у якій відобразилося «прагнення неоміфологічного мистецтва до синтезу»; психологічну та соціальну умотивованість дій персонажів. Прагнення психологізму, точність в окресленні душевного стану головного героя, підвищена емоційність покликані показати зміни у свідомості сучасної людини, її шлях від щастя до розчарування, духовної спустошеності, краху ілюзій. У неоміфі про кохання та смерть Ендіміона показано динаміку людських стосунків та почуттів. Крах романтичних марень (смерть Ендіміона, який є їх носієм) символічно передано через критичне ставлення до існуючого вікторіанського суспільства та соціально-історичних змін Англії кінця XIX століття.

Домінуючою темою у вірші «Ендіміон» («Endymion», 1881) [6] Оскара Вайльда (Oscar Fingal O'flahertie Wills Wilde, 1854 — 1900), як і в античному міфі, є краса головного героя, але письменник докорінно трансформує традиційну сюжетну лінію міфу. Подібно Барклею, Вайльд наділяє загальновідомого персонажа новою долею, переносить його до вікторіанської Англії і втілює в ньому риси свого сучасника. Зовнішня краса, еталоном якої визнано Ендіміона, тепер не відповідає його внутрішньому світові – мінливому і нещирому, у якому любов зраджується заради насолоди. Краса у Вайльда, що позбавлена етичної основи, перетворюється на свою протилежність – *потворність*. Аморальність стає чинником дисгармонії внутрішнього світу персонажа. Глибокі почуття античних героїв змінюються на скороминущий сексуальний потяг.

В античному міфі про Ендіміона Вайльд розпочинає свої творчі міркування щодо його власного естетичного ідеалу, в якому постульоване розуміння його «краси вищої за мораль, мистецтва вищого від реальності, а насолоди – найціннішої в житті». Гедонізм, який проповідує вайльдівський Ендіміон, як і герої його інших творів, виходить із цієї концепції мистецтва..

«Ендіміон» Вайльда – це апокриф, художня форма епатування вікторіанської моралі, що знаходить своє віддзеркалення в цілій низці зіставлень, що є характерною рисою вайльдівського методу: світ мистецтв ↔ дійсність; безсмертя почуттів ↔ їхня тлінність; традиційна любов жінки й чоловіка ↔ нетрадиційна форма кохання, бісексуалізм; гармонія зовнішньої та внутрішньої краси ↔ невідповідність зовнішньої краси й аморальної поведінки.

До прикмет естетизму у поетичному творі Вайльда слід віднести: культ краси, парадоксальність, декоративний стиль, семантичну функцію кольорозображення, синестезію.

Як і барклеївська поема, поезія Вайльда має такі ознаки неоміфологізму: оригінальна інтерпретація античного міфу про Ендіміона, створення альтернативного варіанту долі героя в сучасному письменникові вікторіанському суспільстві; «гра на стику між ілюзією й реальністю, циклічний час». Своєрідність твору становлять: бачення реальності як «сутнісно дисгармонійної»; епатування вікторіанської моралі; переосмислення «вічних цінностей» (інтерпретація категорії любові й краси) у контексті естетизму; еkleктика стилів: естетизму, романтизму, мистецтва прерафаелітів, символізму, імпресіонізму.

На відміну від попередніх інтерпретацій міфу про Ендіміона (Кітс, Барклей, Вальд), версія Стівена Філіпса «Ендіміон» [4] є втіленням прагнення відродити оригінальний давньогрецький міф, щоб акцентувати неминущі з античних часів загальнолюдські цінності, показати цілісність головних героїв. Повернувши богині Леді-Місяць її споконвічне ім'я – Селена, Філіпс не тільки вичерпно реставрував стародавній міф, але й віродив у цьому образі ідеал гарної, люблячої, вірної жінки, для якої сенс життя полягає в коханні.

В інтерпретації «Ендіміон» («Endymion», 1898) [4, с.1-16] Стівена Філіпса (Stephen Phillips; 1864 – 1915) головний герой – це вольова та

сильна натура, з глибокими почуттями, готова на самопожертву заради кохання.

Демонструючи гармонію фізичної і духовної краси головних героїв, Філіпс розглядає їх як *позачасовий ідеал краси*. Поема Філіпса — це гімн красі, яка знаходить своє вираження в гармонії людських стосунків, відповідності природі. Англійський поет кінця ХІХ століття акцентує увагу на вічній темі кохання, актуальність якої не тьмяніє з часів створення античного міфу про Ендіміона.

Неокласичність поеми Філіпса має низку характерних **ознак**: відродження давньогрецького міфу про Ендіміона з дотриманням сюжетної близькості до оригіналу; реставрація міфу з елементами дописування діалогів і філософських міркувань; сплав поезії та філософії; ознаки соціальної критики; культ античних ідеалів і цінностей, оспівування земних насолод, що втілює «визнання класичного мистецтва як реальності, що збігається з розумінням прекрасного»; символізація образів Ендіміона і Леді-Місяць, їх рецепція як еталонів духовної й фізичної досконалості; абсолютизація моральних цінностей. Апологія культу краси і гармонії є водночас подоланням естетизму.

Неокласичний характер твору пояснює особливу увагу Філіпса до античного характеру художньо відтвореного матеріалу. До прикмет античності в поемі, за допомогою яких стверджуються ідеали давньогрецького суспільства, відносимо: 1) опис еталону краси, що відзначає антропоцентричність античної культури: культ красивої статури та нагоди, молодості; 2) радість земного буття; 3) космологізм кохання; 4) насолоду й захоплення красою природи; 5) оспівування краси духовних цінностей — вірності, щирості й чесності.

До особливостей поеми, які становлять її своєрідність, слід віднести й такі: втілення позачасового ідеалу краси в образах головних героїв; актуалізація вічної теми кохання у контексті проблеми безсмертя; оспівування гармонії життя, духовних цінностей (щирість, вірність),

особистісної героїки, сили волі, мужності (готовність Ендімона до самопожертви); визначення «прекрасного», яке у творі асоціюється з щирими глибокими почуттями, родинними зв'язками; античні ідеали, що суперечать прагматичним цінностям вікторіанської епохи; відчуття природної краси світу.

На відміну від неоміфологічних інтерпретацій Баркля і Вайльда, які пропонують альтернативний варіант тлумачення долі Ендімона і його коханої Леді-Місяць, версія Філіпса має *реставраційний характер*. Однак, попри різні авторські настанови в контексті літературних течій та напрямів, усі три інтерпретації міфу об'єднує антивікторіанська спрямованість.

Процес трансформації міфу про Ендімона в поезії XIX століття йде шляхом еволюції сюжетної структури, а саме в бік її ускладнення: нарощування нових мотивів (самопожертва в ім'я любові (Філіпс) або її зрада (Барклей), або часткове відмирання старих, наприклад, відсутність теми сну та руйнування класичного сюжету в вайльдівській інтерпретації. Проте у всіх нових версіях міфу спостерігається збереження домінантного мотиву, складовими якого виступають взаємини головних героїв: пастуха Ендімона і богині Леді-Місяць, що розглядаються в контексті краси та любові.

Інтерпретації Кітса, Баркля, Вайльда, Філіпса демонструють різноманітність трансформаційних моделей міфу. Проте їх поєднують спільні риси: спадкоємність любовного єлизаветинського дискурсу; активне творче перетворення міфологічного матеріалу в контексті сучасності й національно-історичних умов; художня неповторність кожної літературної версії міфу. Відмітні риси обумовлюють методи та різноманітні способи переосмислення міфу про Ендімона: романтична інтерпретація Кітса, від якої відштовхується Барклей, створюючи пародію й апокрифічне продовження міфу, апокриф Вайльда, реставрація міфу з елементами дописування Філіпса.

XIX століття слід розглядати як по-справжньому переломне в історії трансформації міфу про Ендімона, еволюції його сюжету та образів.

Культурно-історична ситуація, що склалася в Англії, стала одним з чинників радикальної переоцінки образів міфологічних героїв. Зміна психологічної та поведінкової ролі Ендіміона і богині Леді-Місяць призводить до розширення семантики їх імен. У Кітса *Ендіміон* – романтичний герой, який шукає свою любов і щастя та бореться за них. У Баркляя – слабкий духом персонаж, який покінчив життя самогубством через нерозділене кохання. У Вайльда – серцеїд, егоїст, морально розбещений бісексуал. У Філіпса – вірна натура, яка глибоко відчуває, що йде на самопожертву заради своєї коханої. У інтерпретаціях Кітса і Філіпса, *Богиня Леді-Місяць* — це ідеал жіночності, пристрасті, духовної та фізичної краси. У Баркляя – прагматична, самозакохана, душевно черства красуня, представниця вищого суспільства, яка, насолодившись юністю і красою Ендіміона, кидає його в обмін на життя в матеріальному достатку. У Вайльда – підступна спокусниця і розлучниця.

До трансформації схильні й трактування основних естетичних понять, крізь призму яких письменники висловлюють своє світовідчуття. На відміну від інтерпретацій Кітса і Філіпса, у версіях вікторіанських поетів краса втрачає свій первісний зміст, стає крамом, засобом задоволення сексуальних бажань еліти суспільства (Барклей), або наявності невідповідності зовнішньої краси і внутрішнього змісту (Барклей, Вайльд). Очевидними є метаморфози кохання: у Кітса, Філіпса – щасливе, взаємне, щире; у Вайльда, Баркляя – глибокі почуття підмінені скороминущим сексуальним потягом, який приносить біль, страждання і навіть смерть. У порівнянні з міфологічним матеріалом повністю трансформовані функції сну: у Кітса – використовується як прийом, який актуалізує «відхід в ірреальний світ»; у Вайльда – сон відсутній взагалі. Якщо у Філіпса сон ототожнений зі смертю, підкреслює героїчний вчинок Ендіміона, його самопожертву заради кохання, то у Баркляя – підсилює відчай і безвихідь його становища.

Вічні мотиви кохання, краси й безсмертя визначають аксіологію літературної ендіміонади. Традиційна структура міфу про Ендіміона в контексті її літературних версій має низку ознак — інтегральних

та диференційних. Останні поділяємо на загальнодиференційні, які характерні для специфіки традиційного сюжету всіх відомих ендіміонад у різних національних літературах і конкретнодиференційні ознаки англійської ендіміонади XIX століття, тобто орієнтовані на конкретну національно-історичну ситуацію. Сукупність усіх взаємодоповнювальних ознак становить своєрідність *традиційного сюжету* міфу про Ендіміона. Отож, *англійська поетична ендіміонада XIX століття* – це частина світової літературної ендіміонади, що відрізняється національно-історичними особливостями рецепції античного міфу, художньою панорамністю зображення соціальної специфіки англійського суспільства, створенням морально-психологічних образів її представників, актуальністю, різноманітністю способів відтворення дійсності, еволюцією образів головних героїв – Ендіміона та богині Леді-Місяць, – спадкоємністю і різноманітним використанням способів рецепції міфологічного матеріалу (від реставрації до апокрифу), численністю літературних інтерпретацій, які мають багатий стилістичний потенціал. Нарешті, під *літературною ендіміонадою* розуміємо інтерпретації давньогрецького міфу про Ендіміона, що відрізняються різноманітністю форм переосмислення античного матеріалу і за структурою являють собою самостійні версії активного традиційного сюжету, що *в художній формі відтворюють* сучасну авторові дійсність крізь призму таких філософсько-естетичних категорій, як краса, любов, безсмертя.

Пропонуємо читачам долучитися до початої нами розмови і самим визначити для себе глибину літературних інтерпретацій міфу про Ендіміона.

Бібліографічні посилання:

1. Китс. Эндимион. Поэма. Стихотворения. (К 205-летию со дня рождения) / Пер. с англ. Е. Фельдмана, комментарии Е. Фельдмана. — Омск.: АРКОР, 2000. — 192 с.
2. Barclay H. D. The boy who cried for the Moon / Hugh Donald Barclay // Orpheus and Eurydice , Endymion and other poems. — London: Printed by Vincent Brooks. Hardwicke & Bogue ,1877. — P. 35 – 60.

3. Hood T. Sonnet written in Keats's «Endymion» / Thomas Hood . — London Magazine. — 1823. — 7 (May) . — P. 541.
4. Phillips S. Endymion. New Poems / S. Phillips. — London – New York: The Bodley Head John Lane Company, 1908. — P.1 – 16.
5. The complete works of John Lyly: now for the first time collected and edited from the earliest quartos by Bond, R. Warwick. — Oxford: The Clarendon Press, 1902. — Vol. III. — 1902 . — 620 p.
6. The Complete Works of Oscar Wilde. Poems and Poems in Prose. — Volume I . — New York: Oxford University Press, 2000. — P.69 –70.

Витоки англійської ендіміонади

Джон Лілі

ЕНДІМІОН, Закоханий мрійник 1588

The complete works of John Lyly: now for the first time collected and edited from the earliest quartos by Bond, R. Warwick. — Oxford: The Clarendon Press, 1902. — Vol. III. — 1902. — 620 p.

ДІЙОВІ ОСОБИ

Ендіміон — юнак

Самі — його паж

Евмінід — друг Ендіміона

Дар — його паж

Кінфія — королева, Леді-Місяць

Флоскула — її прислужниця

Телл — знехтувана Ендіміоном

Семелі — кохана Евмініда

Гості двору Кінфії:

Піфагор — грецький філософ

Джипт — єгипетський оракул

Лорди двору Кінфії:

Панеліон, Зонт

Сер Тоф — дурний хвалько

Епітон — його паж

Діпс — стара чаклунка

Баго — її слуга.

Джерон — мудрий старий, чоловік Діпс, який живе окремо

Служниці: Цинтілла, Фавілла.

Три фрейліни та античний персонаж у німих сценах.

Корсит — капітан

Два вартових і охоронець порядку

Чотири феї

Місце дії — при дворі Кінфії

ПРОЛОГ

Високошанована і щаслива принцесо, ми хочемо розповісти тобі казку про закоханого мрійника. Казка, якщо і здається цікавою оповіддю, з надмірностями в змісті або неймовірною по суті, то за ці три погрішності, що ми можемо зробити, нас вибачать. Це казка про закоханого мрійника.

У старі часи її забороняли, щоб перешкодити світу фантазії, тому що вона була вигадкою: ми сподіваємося, що в наш час не буде повернення до минулого, оскільки це незвичайно; нікого немає під сонцем, хто б міг знати, що робити закоханому мрійнику. Ми пропонуємо не Комедію, не Трагедію, не історію, чи щось подібне, проте той, хто її чує може сказати, що це Казка про закоханого мрійника.

ПЕРШИЙ АКТ

ПЕРША СЦЕНА

(Входять Ендіміон і Евмінід)

Ендіміон: Евмініде, я знаходжу у всіх речах різноманітність як у задоволенні, так і в пересиченні, якщо говорити про мої уподобання, такі швидкоплинні, а проте такі стійкі, я не можу потішити своє серце любов'ю, а мої очі дивом. Евмініде, мої думки звернені до зірок, які такі далекі, як я можу бачити, ти повинен уявити, наскільки вони насправді вищі, ніж я в змозі досягти їх.

Евмінід. Якщо ти захоплений тим, що є вище за місяць, то твої мрії смішні, оскільки вічні речі не предмет кохання; якщо зачарований або захоплений швидкоплинними речами під місяцем, ти показуєш свою дурість, присвячуєш піднесене базікання таким низьким дурницям.

Ендіміон. Моя любов належить самій Леді-Місяць.

Евмінід. Я сподіваюся, ти мрієш про нездійсненне.

Ендіміон. Ні. Проте вирішив або померти, або оволодіти самою Леді-Місяць.

Евмінід. Ендіміоне, ти з'їхав з глузду або я не так зрозумів? Ендіміоне, ти кохаєш ... Леді-Місяць?

Ендіміон. Леді-Місяць, Евмініде.

Евмінід. Ніколи не було такого. Важко уявити Леді-Місяць здатною на почуття, або як образ коханої: оскільки кохання не властиве її натурі, як і нескінченні і неосяжні її форми. Ендіміоне, припини себе тішити подібними фантазіями. Треба позбавитися меланхолії, через яку ти впав у маразм навіть не жалюгідний, а жахливий.

Ендіміон. Мої мрії не порожні, поки струмує кров і я не сягну у вічність.

Евмінід. Але вони марні, все минеться, і ти опам'ятаєшся.

Ендіміон. О, чарівна Кінфіє, чому інші вважають тебе за непостійну, ту, яку я знаходжу вірною? Несправедливі часи, зіпсовані манери, недобрі люди, які вважають постійність не властивою для моєї ніжної Коханої, ототожнюючи її з нерішучістю, восковою м'якістю і слабкістю. Чи непостійна та, яка зберігає незмінну течію, яка з першого дня її створення ні на хвилину не припиняє рух? У морі немає нічого прекраснішого і чарівнішого, ніж відпливи і припливи; і чи треба Леді-Місяць, у якої море запозичило цю чесноту, звинувачувати в непостійності через її зростання й убубання? Квіти у своїх бутонах нічого із себе не вдають, поки вони не розпустяться, а стиглий плід неможливий без цвітіння: і чи можемо ми говорити про їх непостійність, коли вони перетворюються з насіння в листя, з листя в бутони, з бутонів у свою закінчену досконалість? Тоді чому б не поспостерігати, як ростуть рослини, як дорослішають діти, як ранки змінюються вечорами, плине час, для того, щоб зрозуміти - чи не залишаться вони у своєму колишньому стані? Кінфія, я - живу її повним місяцем і молодим місяцем, як не захопитися її такою величною або згубною красою, коли вона повинна бути найблагороднішою. Коли зло стає безсилим, дурість береться за справу, називаючи порок - чеснотою. Хто ще, окрім моєї коханої, пишається своєю красою і по досягненні старості стає знову молодою? Скажи мені, Евмініде, хто той, у кого кохана зрілих років і нескінченних

достоїнств, великих почестей і невимовної краси; потім знову стає ніжною, роками молодіє, і краса її не в'яне з часом, чиє прекрасне обличчя ні сонце влітку, ні вітер взимку не можуть обпалити, а роки не можуть змінити його колір? Ось така моя мила Кінфія, кого час не чіпає, бо вона божественна, і не ображає, бо вона вишукана. Ах! Кінфіє, якщо ти продовжуватимеш сяяти своєю красою, то і боги і люди змовляться і викрадуть тебе. Але ти, щоб применшити нашу любов, зменшуєш свої досконалі форми, вважаючи за достатнє, якщо раз на місяць ми насолоджуватимемося блиском твоєї величі; і потім, щоб помножити наше горе, ти зменшуєш силу свого сяйва, скидаючи своє королівське вбрання, вражаючи нас, і набуваєш форми серпа, притягаючи наші погляди. А потім –

Евмінід. Зупинися, Ендіміоне. Це ідолопоклонство, ти несеш хулу богам, навіть якщо і страждаєш. Сон кращий, ніж слова. Леді-Місяць не чує тебе, а якщо і чує, то не зважає на тебе.

Ендіміон. Самозакоханий Евмініде, твої думки ніколи не здіймалися вище від твоєї голови. Навіщо засуджуєш ти мене, не маючи ні розуму, щоб зрозуміти причину мого кохання, ні серця, щоб відчутти подібне? Слідуй за своєю власною долею, яка повзає по землі, і дозволь мені полетіти за моєю, чиє падіння, хоча і буде відчайдушним, все ж таки властиве тільки безстрашним. Прощавай. (Виходить)

Евмінід. Без сумніву, Ендіміон зачарований. Інакше розум людини таких рідкісних достоїнств не могло б охопити божевілля. Я слідуватиму за ним, щоб у своєму тяжінні до місяця він не позбавив себе образу сонця. (Виходить)

ДРУГА СЦЕНА

(Входять Телл і Флоскула)

Телл. Віроломний і клятвoporушний Ендіміоне, невже Кінфія – насолода твого життя і гіркота моєї смерті? Яку б придумати помсту, щоб якнайповніше відплатити за безчестя, мої думки наповнені злим наміром? Скажи, Флоскуло, чи можна за брехню в коханні відплатити лютою

ненавистю. Нехай у хід піде меч, вогонь, отрута, але зрадник мого кохання не залишиться непокараним. Невже забуто твої незліченні клятви, твої нескінченні поцілунки, твої зітхання, що обдурили бідну, довірливу дівчину, чия простодушність заслуговує на твою прихильність і кращу долю? Невже Боги – несправедливі очевидці образ або насмішники над зрадами коханих, після всього нехай зло вибачають жінкам так само, як віроломство – чоловікам.

Флоскула. Мадам, якщо ви порівняєте становище Кінфії зі своїм власним, а зліт Ендіміона, з Вашими земними особистими стосунками, Ви більше програєте, ніж виграєте, безперечною є різниця між Вами і нею, і немає сумніву, що безжалісна пристрасть отримала перемогу над розумом.

Телл. Не можна порівняти, Флоскуло? А чому так? Невже моя краса не божественна, моє тіло прикрашене прекрасними квітами невинності, а вбранням слугують виноградні лози, що пропонують солодкий лікер найсмутнішим істотам, вушні раковини подібні до хлібних зерняток, що приносять силу, волосся моє подібне до трави, що обіцяє достаток? Хіба дихання моє не подібне до Ладану і Мірри, і хіба Боги не приносять жертву заради зламу моїх брів? Я істота – абсолютна, без мене ні ти, ні Ендіміон, ні хто-небудь інший не зміг би ні любити, ні жити.

Флоскула. Але ж Вам відомо, прекрасна Леді, що Кінфія керує всім? Ваше вбрання було б усього лише сухим лушпинням, Ваше зерно - половиною, і всі Ваші достоїнства нічого б не значили, якби Кінфія не зберігала одні в бутоні, а інші б не вигодовувала в клинку, і в її владі допомагати всім істотам, і вона уповноважена наказувати всім. Страждатиме Ендіміон, йдучи за своїм коханням, отримати його – не зможе. Дозволимо йому лестити собі в його уяві, тому що вона безсмертна.

Телл. Ендіміоне, не бажаю я твоєї смерті, тому що дуже тебе кохаю, але й те, що ти живеш, також мучить мене, тому що ти занадто кохаєш Кінфію. За цих обставин що мені залишається робити? Флоскуло, не треба більше слів. Я ухвалила рішення: він не помре, але й жити не буде.

Флоскула. Чи можливо це?

Телл. Так, я обплутаю його такими солодкими тенетами, що в нього не буде ні засобів, ні бажання виплутатися з них. Усі спокуси задоволення покажу я йому, і це погасить його нинішню любов, у якій він тепер присягається Кінфії, і запалає коханням до мене, про що він зараз ще й не підозрює. У цьому блаженстві між моїми амурними планами і його власними вільними бажаннями в його голові вкоріняться такі безпутні думки, а серце його настільки черствіє, що ні надія на заохочення, ні страх перед покаранням, ні порада мудрого, ні компанія гідного не зможуть змінити його настроїв і не змусять його подумати про честь.

Флоскула. Неймовірна помста, і навіть якщо це можливе, то це суперечить природі.

Телл. Він повинен знати, що злоба жінки не має меж, а для помсти жінці, знехтуваній коханим, не потрібні ні мотиви, ні правила. Я можу зробити це, я повинна, я зроблю. На всі його чесноти кину я тіль розпусти; його зовнішність – ах, чарівна, приваблива зовнішність! – буде прикрашена таким багатим одягом, що він забуде, що це дійсно він сам; його гострий розум – ах, дуже гострий, який вкрав усі мої радощі! – він буде використовувати для утішних промов і для написання сонетів на мою честь. Розквіт його юності і гордість його часу присвятить він меланхолійній пристрасті, легковажній поведінці, неприрученим думкам та несамовитим почуттям.

Флоскула. Якщо це станеться, що буде далі? Буде це тривати до його смерті, чи він нескінченно перебуватиме в цьому захопленні?

Телл. Ах, Флоскуло, ти змушуєш моє серце розриватися на шматки при нагадуванні про кінець.

Флоскула. Але ж якщо цьому не буде кінця, все інше теж триватиме нескінченно.

Телл. Страждаю я від того, що наслідую Юноні, яка перетворила Коханих Юпітера у звірів на землі, знаючи, що згодом вони стануть зірками на небесах.

Флоскула. Прихильність, яка породжена чарівністю, схожа на квітку, вишиту шовковою ниткою: вона подібна до справжньої квітки лише кольором і формою, та відмінна від неї змістом і запахом.

Телл. Мені буде достатньо того, що весь світ заговорить про прихильність Ендіміона до мене.

Флоскула. Добре, робіть, як бажаєте, але Ви повинні знати - кохання, отримане за допомогою чаклунства, таке ж неприємне, як їжа, запита гіркими ліками.

Телл. Флоскуло, як бідні люди, у яких немає ні тенет, ні гачка, швидше братимуть отруєні гроші, ніж будуть пухнути з голоду, так і жінка, яка несамовито кохає чоловіка, але не може отримати його кохання ні за допомогою краси, ні за допомогою дотепності, скоріше використовуватиме незаконні засоби, ніж буде терпіти нестерпні страждання. Я зроблю це.
(Виходить)

Флоскула. Про це потім. Бідний Ендіміоне, які пастки розставлені на тебе, тому що ти заслужив славу, якій дивується весь світ! І які інтриги плетуться, щоб зробити тебе нещасним! Це навчить усіх чоловіків зберігати вірність!
(Виходить)

ТРЕТЯ СЦЕНА.

(Входять Дар і Самі)

Дар. Тепер наші господарі закохані по вуха, що нам ще залишається, окрім як займатися шахрайством?

Самі. О, наш хоробрий сквайр сер Тоф! Про вовка промовка, а вовк і тут.
(Входять Сер Тоф і Епітон)

Тоф. Епі?

Епітон. Так, сер.

Тоф. Я не терплю ці дурні примхи любові. Мене не цікавить, звідки торговці любов'ю ще в колишні часи вигадали її, потрібно йти завжди тільки вперед.

Епітон. Любов, сер, може бути у Ваших легенях, я думаю, це так і є, і це - причина Вашої задишки.

Тоф. Та ну, я вважаю, це вигадки поетів для того, щоб заробити більше грошей.

Епітон. Поет? Хто це?

Тоф. Ти не знаєш, хто такий поет?

Епітон. Ні.

Тоф. От дурень, поет – це, як хтось сказав – поет. (*Помічає Дара і Самі*). Але тихіше, там дві кропив'янки; чи повинен я в них стріляти?

Епітон. Це двоє юнаків.

Тоф. Жайворонки або кропив'янки, я уб'ю їх.

Епітон. Жайворонки! Ви сліпий? Це двоє маленьких хлопчиків.

Тоф. Птахи або хлопчики, і те й друге не що інше, як їжа до мого сніданку. Тому цільтеся в них, їхній мозок має прикрашати мої стріли. (*Він прицілюється в Самі і Дара*).

Самі. Стримууй свій запал, відважний лицарю, твоя мудрість настільки втомлена, що зупиниться сама.

Дар. Чому ж, сер Тоф, Ви забули своїх старих друзів?

Тоф. Друзі? Немає тому доказів.

Самі. Чому ж не друзі?

Тоф. Оскільки дружба (як сказано в старому літописі) може бути серед рівних. Тепер, мої симпатичні компаньйони, Ви повинні бачити, наскільки ми не рівні. Але я не проганятиму Вас геть; ви маєте бути моїми напівдрузями, оскільки ви, дорівнюєте моїй середині – від підшов до талії. Я буду Вашим другом.

Дар. Ясна річ. Справи. Але що трапиться з останньою частиною Вашого тіла – від талії до голови?

Тоф. Діти мої, *quod supra vos nihil ad vos*², ви повинні думати, що інші безсмертні, тому що Ви не можете дорівнятися до них.

Епітїон. (Самі і Дару) Кажу вам, мій Господар більший, ніж людина.

Дар. А ти менший, ніж миша.

Тоф. Але хто ви двоє?

Самі. Я – Самі, паж Ендіміона.

Дар. А я Дар, паж Евмініда.

Тоф. Чим займаються ваші господарі?

Дар. Заняття, Ви знущаетесь? Адже вони благородні і до того ж - воїни.

Тоф. Значить, вони мої підмайстри.

Дар. Твої! Чому ж?

Тоф. Я був першим, хто будь-коли розробив військовий план, і тому сам Марс видав мені цілий склад зброї, і тепер я йду, як Ви бачите, весь укритий артилерією. Це не шовки, не інші тканини, не чудова шерсть Сирії, це залізо, сталь, мечі, полум'я, постріли, жах, шум, кров і руйнування заколисують мої приспані думки, які ніколи не мали іншої колиски, окрім жорстокості. Дозвольте мені поглянути, чи не спливаєте ви кров'ю?

Дар. Чому це?

Тоф. Зазвичай мої слова ранять.

Самі. Що ж тоді роблять твої кулаки?

Тоф. Вони не тільки лякають, але також вражають наповал того, на кого вони націлені.

Самі. Епітоне, як же ти насмілюєшся підходити так близько до свого господаря? Сер Тоф, пощадіть нас.

Тоф. Ви житимете: ти, Самі, тому що ти маленький; ти, Даре, тому що ти не більший; і ви, удвох, тому що вас тільки двоє; зазвичай я вбиваю по дюжині, і в мене на кожного окремого ворога є окреме знаряддя.

² Те, що вище за вас, не має з вами нічого спільного (лат.)

Самі. Чи можемо ми дізнатися яке, для поліпшення нашої військової майстерності?

Тоф. Ви дізнаєтеся. Ось тупий наконечник для жахливого звіра – чорного дрозда.

Дар. Жорстоке видовище.

Тоф. Ось мушкет для неприрученої, або (як у народі її називають) дикої качки.

Самі. О! Відчайдушна спроба.

Епітон. Мало того, мій господар чинитиме їм гідний опір.

Дар. Це якщо він зловить їх.

Тоф. Ось спис і щит, вони обидва необхідні: один, аби перемогти, інший, щоб підкорити або збороти жахливу форель, яка, хоч і перебуває під водою, все ж я, прив'язуючи мотузку до верхівки мого списа і залізного знаряддя, знищу її і тоді покладу ось тут. (Він показує свої спорядження та підкіси, не звертаючи уваги на їхню розмову)

Самі. О, прекрасна війна! (Убік) Дар, ти чув коли-небудь такого бовдура?

Дар.(Убік) Тим краще. Ми добре повеселимося незабаром, якщо у нас буде вільний час.

Самі. (Убік) Вільний час? Я краще втрачу службу у свого господаря, ніж його компанію: подивися, з яким пихатим виглядом він ходить; але що це, Ви називаєте це Вашим мечем?

Тоф. Ні, це моя шабля, яка вчить мене бути небагатослівним. Я називаю її «Мій Каратель».

Дар. Чому Ви ще вчитеся, сер?

Тоф. Вчуся? Я сам Марс і саме Мистецтво.

Самі. Мало того, Ви найбільш безформна маса і круглий дурень.

Тоф. Ти смієшся з мене? Ви обидва маєте бути покарані за допомогою цієї зброї. Ви повинні вибрати зброю, від якої помрете. Я безформна маса і

круглий дурень? Хіба в мені немає пропорцій? Хіба я круглий дурень? То у мене не гострий розум? Епітоне, підготуй їх до смерті.

Самі. Благаю Вас, сер, вислухайте нас. Ми називаємо Вас «масою», і це Ваша вченість повинна добре зрозуміти, тому що Ви справжній чоловік, як мовиться, *mas maris*³ – це чоловік. І потім (як Вам відомо) вага, і ми саме так вважаємо, додає Вам гідності.

Тоф. Латинь врятувала ваші життя, які не могло врятувати навіть срібло всього світу. Я розумію вас і прощаю.

Дар. Ну, сер Тоф, ми прощаємося з Вами, а під час нашої наступної зустрічі ми готові стати Вам у пригоді.

Тоф. Самі, я дякую тобі. Даре, я дякую тобі. Та, особливо, я дякую вам обом.

Самі. Мудро. (Убік) Але наступного разу з нами на прогулянці буде кілька симпатичних дам і, без сумніву, з ними він буде вельми люб'язний.

Дар.(Самі) Ідімо, погляньмо, що роблять наші господарі. Уже час.
(Виходять Дар і Самі)

Тоф. Тепер я відправляюся в похід на поле, а потім, якщо мені не вдасться зустрітися із моїми негідними ворогами, піду до річки і там споруджу зміцнення для риби, оскільки немає в мене жодної хвилини, вільної від боротьби. (Виходить Сер Тоф і Епітон)

ЧЕТВЕРТА СЦЕНА

(Входять, з одного боку Телл і Флоскула, а з іншого Діпс та інші)

Телл. Дивися, Флоскуло, ми випадково зустрілися з жінкою, яку шукали в подорожі. Я звернуся до неї без дотримання церемоній і умовностей, щоб ми не втрачали час, радячись, а приступили відразу до справи.

³ могутній чоловік (лат.)

Флоскула. Робіть, як знаєте. У цьому разі я не даватиму ні поради, ні згоди, оскільки як не може бути нічого жахливішого, ніж викликати прихильність за допомогою чаклунства, так і неможливо уявити річ неймовірнішу.

Телл. Та ну, Флоскуло! Для того, щоб отримати любов, я випробую всі неймовірні речі. І будь-якими несправедливими діями я отримаю перемогу над Ендіміоном. (Звертаючись до Діпс) Діпс, та, яка заслужила як пошани завдяки своєму віку, так і подиву завдяки своїй хитрості, вислухайте в декількох словах мою розповідь і дайте відповідь одним словом на моє питання, тому що ні моя нетерплячка, ні брак часу не можуть дозволити довгу промову, бо я повинна подолати багато перешкод. Чи можна за допомогою трав, каменів, заклинань, чаклунства, магії, змов, вогню, металу, планет або будь-яким іншим способом примусити полюбити того, хто тебе зараз не любить, і витіснити з його серця його нинішнє кохання?

Діпс. Прекрасна леді, Ви можете припустити, що це сиве волосся багато побачило за своє життя, і не без причини йде слава про мою хитрість. Я можу затемнити сонце за допомогою моєї майстерності і збити з курсу місяць; я можу повернути юність старості і зрівняти гори із землею: немає нічого неможливого для мене, крім того, чого хочеш ти. І саме цим я відрізняюся від богів, я не владна над серцями. Якби в моїй владі було розподіляти любов за призначенням, я створила б такі сильні бажання, такі неприборкані пристрасті, що весь світ заповнився б вогненними пристрастями і всепоглинальним коханням.

Телл. Нещасна Телл, твої бажання настільки відчайдушні, що їх ніхто не може ні зрозуміти, ні вилікувати!

Діпс. Це я можу; зробити кохання безсилим, хоча ніколи не вирвати його з корінням. Хто той, кого ти кохаєш, і хто та, яку він обожнює?

Телл. Ендіміон, прекрасний Ендіміон, той, кому належить моє серце; і Кінфія, дуже, дуже прекрасна Кінфія, улюбленка природи, часу, фортуни, та леді, яку він обожнює і за якою душі не чує щодня, заради якої він умирає десять тисяч разів на день.

Дімс. Ти б хотіла, щоб його любов через розлуку або хворобу послабшала? Ти б хотіла, щоб Кінфія не довіряла йому або ревнувала його без причини?

Телл. Це єдина річ, якої я бажаю. Якщо Ендіміон не приймає мою видиму та незаплямовану любов до нього, його довіра до Кінфії, як це не огидно, має бути підірвана.

Дімс. Я зроблю це і здолаю його; вся його любов буде поставлена під сумнів і тому стане відчайдушною. Але це зітреться з часом, бо правда розставить все на свої місця.

Телл. Ходімо.

Дімс. Йду. (Виходять)

АКТ ДРУГИЙ

ПЕРША СЦЕНА

(Входить Ендіміон)

Ендіміон. О прекрасна Кінфіє! О нещасний Ендіміоне! Чому твоє походження не було таким же високим, як і твої думки, або її краса не така божественна? Або чому твоя слава не така надзвичайна, як її краса, а твої достатки не такі великі, як її достоїнства? Мила Кінфіє, як догодити тобі, як оволодіти твоїми почуттями? Чи допоможуть зусилля (терпляче переносячи всі крайнощі) домогтися твоєї любові? Немає на землі ні гори такої крутої, щоб я не зміг підійнятися на неї, ні чудовиська, такого лютого, щоб я не зміг приручити його, ні вчинку, такого відчайдушного, щоб я не спробував його зробити.

Чи хотіла ти пристрасті кохання, сумного і меланхолійного настрою мінливих роздумів, невисловленого томління неспокійних думок? Чи хотіла ти побачити мої гіркі сльози, мої глибокі зітхання, мої запалі очі, мій порушений спокій, моє сумне обличчя? Чи ти бажала б, щоб я присвятив себе твоїй красі і проводив кожен хвилину часу в служінні тобі? Пригадай моє самотнє життя майже цілих сім років: кому я присвятив їх, як не своїм думкам і твоїм чеснотам? Яка компанія була у мене, окрім роздумів? Ким я

захоплювався, окрім тебе? Ким я не нехтував заради тебе? Хіба я не повз до тих, до кого повинен був іти, тому що ти лестила їм? Хіба рани, нанесені тобою, не були милі мені - я терпів їх? Хіба не провів я свої золоті роки в надії, знемагаючи від бажання, однак не бажаючи нічого, крім твого кохання? Телл, прекрасну Телл, я обманював, використовуючи її, як ширму, за якою приховував свою справжню прихильність, щоб інші, побачивши мій засмучений і потьмарений розум, могли б подумати, що це через ту, яка кохає мене, а не від любові до Кінфії, чию досконалість не можна ні повторити, ні порівняти. Серед моїх плутаних думок ти не тільки ревнуєш до моєї правди, через твій безтурботний, підозрілий, безпечний і дивний гумор я впадаю у відчай, оскільки твої порівняння сумнівні.

Я не один з тих вовків, які найбільше виють, коли ти буваєш найблискучішою; але Води Арара за твоєї прихильності стають білими як сніг, а через ослаблення твоєї уваги стають такими ж чорними, як найглибша темрява. Я той Ендіміон, мила Кінфіє, думки якого у рівновазі з його діями і який завжди так само вільний як від хворої уяви, так і від ініціативності.

Той Ендіміон, чиї очі ніколи не захоплювалися нічим прекраснішим, крім твого обличчя, чиї уста не мовили нічого рідкіснішого, крім твоїх чеснот, і чиє серце не бажало нічого більш дивного, крім твоєї влади. Так, я той Ендіміон, який відсторонився від люб'язностей усіх леді, хоробрості всіх дворів, компанії всіх чоловіків, вибрав життя у віддаленій печері, харчуючись по твоїй милості, вважаючи, що у світі (крім тебе) немає нічого чудового, нічого вічного. Таким чином, ти можеш побачити кожну вену, сухожилля, мускул і артерію моєї любові, в якій немає ні лестошів, ні хитрості, ні помилки, ні мистецтва. Але спокійно, сюди йде Телл. Я повинен показати їй моє інше обличчя, подібно до Януса, щоб вона не стала такою ж підозрілою, як Юнона. (Входить Телл, Флоскула і Діпс ідуть за нею).

Телл. Онде я бачу Ендіміона. Я прикинуся, що нічого не підозрюю та заспокою його, і, розуміючи, що я не можу отримати його любов, я зможу дізнатися глибину його лицемірства. Флоскуло і Діпс, вам необхідно

віддалитися з поля нашого зору, але так, щоб ви могли чути наше привітання. Як, Ендіміон, завжди самотній, ніякої компанії, окрім твоїх власних думок, ніякого друга, крім твоїх меланхолійних фантазій?

Ендіміон. Ти знаєш, прекрасна Телл, що тільки солодкі спогади про твою любов є моєю компанією, а твоя присутність моїм раєм. Тому я не самотній, коли нікого немає поряд зі мною, і злітаю до небес, коли ти поряд.

Телл. Тоді ти любиш мене, Ендіміоне.

Ендіміон. О, інакше я б не жив, Телл.

Телл. Хіба не можеш ти прикинутися, Ендіміоне?

Ендіміон. Ні, Телл, якщо тільки я стану жінкою.

Телл. Чому, хіба удавання невіддільне від їхньої статі, як жар від полум'я, небеса від землі, волога від води, щільність від повітря?

Ендіміон. Ні, але зазвичай виявляється в їх статі, як плямочки на голубах, родимки на обличчях, гусениці на солодких яблуках, павутина на чистих вікнах.

Телл. Невже вони всі прикидаються?

Ендіміон. Всі, окрім однієї.

Телл. Хто ж вона?

Ендіміон. Я не наважуся сказати, бо якщо я скажу тобі, ти подумаєш, що мої лестоці переходять усі межі, якщо ж не скажу, ти вирішиш, що моя любов не що інше, як байдужість.

Телл. Будь упевнений, я не зловживатиму твоїми словами. Але чесно, Ендіміоне, без церемоній, це не Кінфія?

Ендіміон. Тобі відомо Телл, що ми не можемо сперечатися про богів, тому що їх божественність не підвладна нашому розуму. І про Кінфію нам не дозволено говорити, ми можемо лише захоплюватися, тому що її чесноти не досяжні для наших можливостей.

Телл. Чому, вона всього лише жінка.

Ендіміон. Не більш ніж Венера.

Телл. Вона всього лише діва.

Ендіміон. Не більше ніж Веста.

Телл. Її існуванню також прийде кінець.

Ендіміон. Як і всьому світу.

Телл. То хіба її краса не підвладна часу?

Ендіміон. Її краса така ж незмінна, як і час.

Телл. Ти зробиш її безсмертною?

Ендіміон. Ні, але незрівнянною.

Телл. Послухай, Ендіміоне, подібно до борця на Олімпі, який намагався підняти непідйомну вагу і надірвався, ти, спрямовуючи свої думки увись, можеш захворіти невиліковно. Але я бачу, що ти закоханий у Кінфію.

Ендіміон. Ні, Телл, ти знаєш, що величавий кедр, чия верхівка сягає хмар, ніколи не нахилить свою голову до чагарників, які ростуть у долині. Так само і плющ, який підіймається вгору по дереву, не може схопити сонячні промені. Я покірливо шаную Кінфію, яку ніхто не наважиться полюбити, чій почуття безсмертні, а чесноти – безмежні. Тому я страждаю, дивлячись на Леді-Місяць, від захоплення якою, коли б не ти, мусив би померти.
(Виходить)

ДРУГА СЦЕНА

(Входять Дар, Самі, Цинтілла і Фавілла)

Дар. Ну, Самі, чи чув ти коли-небудь подібні зітхання, одні призначені для Кінфії, інші для Семелі, і обидва для примарної надії.

Самі. Нехай вони зітхають, а ми співатимемо. Що скажете, дами, чи не занадто наші господарі закохані?

Цинтілла. Їхні промови цілком присвячені словам кохання і сентиментальним міркуванням, та здається мені, їхні серця ледве б'ються, сповнені таємних бажань.

Дар. Що говориш ти, Фавілла, хіба любов не шахрайка, яка вивертає шлунки чоловіків навиворіт, так, що вони не можуть їсти, їхню селезінку

так, що вони не можуть сміятися, їхні серця так, що вони не можуть битися, їхні очі так, що вони не можуть спати, і залишаються істоти, з яких виходять лише закохані.

Фавілла. Геть, упертий хлопчисько, краще лозина за твоїм поясом, ніж слова кохання у твоїх вустах, подібні до звуків зухвалоного півня, що кукурікає у своєму сіннику.

Дар. На жаль! Доброчесні старі діви, вам пасує бути серйозними.

Цинтілла. Фавілло, хоча вона всього лише іскра, все ж таки вона запалала.

Фавілла. А ти, Цинтілло, не більш ніж іскра, хоча вважаєш себе полум'ям.

Самі. Було б непоганою розвагою побачити двох іскор, що б'ються.

Дар. Дозволь їм продовжувати, і їхні слова зігріють нас.

Цинтілла. Ти не злишся, Фавілло?

Фавілла. Це як ти забажаєш, Цинтілло.

Самі. Так-так.

Цинтілла. Це личить юним дівам, які вчора робили дітей, а назавтра стали матронами.

Фавілла. Я благаю про милосердя, Ваше матронство, тому що подошва Ваших пантофлів вища за мою і від цього Ваші ноги видаються довшими: Ви займатимете вище становище, оскільки стоїте на табуреті, а я на підлозі.

Самі. Добре, добре.

Дар. (Звертаючись до Самі.) Ну-ну. Залишмо їх одних і подивимося, з якою легкістю вони знову стануть подругами.

Цинтілла. Ага, ти думаєш видатися розумнішою, тому що за тобою залишилося останнє слово. [Жінки загрожують одна одній]

Самі. Стань між ними, поки вони не подряпали одна одну. Дійсно, дами, ми, здається, вийшли на прогулянку, аби повеселитися, не дозволяйте своєму поганому настрою псувати наші жарти, будьте друзями, що ви на це скажете?

Цинтілла. Я не злюся, але мене злить її різкість.

Фавілла. Я нічого поганого не мала на увазі, доки вона мене не розсердила.

Дар. Тоді забудьмо про це.

Цинтілла. Мене переконали.

Фавілла. (Схлипуючи). І мене. Хоча я ніколи не чула нічого злішого у своєму житті.

Цинтілла. У мене є причина, і я скористалася випадком.

Дар. Чудово і властиво жінці.

Самі. Дивна річ, бачити воду, що витікає із полум'я.

Дар. Це їхня властивість – носити в очах полум'я і воду, сльози і факели, а у вустах – мед і жовч.

Цинтілла. Але хто той юнак у формі? (Входить сер Тоф, за ним прямує Епітон)

Дар. Сер Тоф, сер Тоф, той, про якого ми говорили. Будьте гарними дівицями, прикиньтесь, що кохаєте його і захоплюєтеся ним.

Фавілла. Ми зіграємо наші ролі.

Дар. Спочатку дозвольте нам залишитися осторонь, а йому використати те, в чому він одягнений, для всієї повноти його грації.

Тоф. Епі!

Енні. У Вашому розпорядженні, сер.

Тоф. Як подобається тобі це військове життя, де нічого, окрім крові, не окропляє наш успіх. Дозволь мені подивитися, чи наші вороги угодовані?

Епітон. Мимо проходять угодовані. І я ніколи не хотів би опинитися на місці лорда і порівнювати себе з іншими полководцями, які б'ються і вбивають, а тобі доводиться вбивати тільки для того, щоб не залишитися голодним.

Тоф. Я розпорю їм животи і витягну їхні кишки, розірву їхню плоть своїми зубами – така смертельна моя лють і такий голодний мій шлунок.

Епітон. Мій господар уявляє себе найвідважнішою людиною у світі, коли йому вдається вбити маленьку пташку: він вважає це за війну, якщо він когось уб'є, навіть якщо це тільки жайворонок.

Тоф. Епі, мої думки піднесені, а в моєї душі вирости крила до такої міри, що я не в силах продовжувати, перебуваючи поблизу цих струнких воячок.

Фавілла. Це переходить усі межі.

Цинтілла. Чому, то хіба він не божевільний? (Убік).

Самі. Ні. Але злегка хвалькуватий.

Тоф. Епі.

Епітон. Так, сер.

Тоф. Я зустрінуся із тим зловісним і жорстоким ворогом, який носить на своєму тілі грубу шерсть, самець, якою рушить будь-які стіни, у якого ніг удвічі більше, ніж у нас, на голові його ростуть жахливі роги, які служать йому захистом.

Епітон. Що примушує Вас, господарю, бути таким відчайдушним?

Тоф. Честь підбурює мене, а голод змушує.

Епітон. Що це за чудовисько?

Тоф. Це чудовисько зветься бараном. Я говорив уже, примусь свій розум працювати.

Епітон. Я не можу уявити його. Хоча, дай подумати – чорний ворог із грубою шерстю – це може бути вівця, і баран – це вівця; самець його дуже сильний – а баран є самець вівці; що є знаряддям війни; - роги у нього є і чотири ноги – виходить вівця. Поза сумнівом це чудовисько – чорна вівця. То хіба не вівцю Ви мали на увазі?

Тоф. Ти попав у ціль: я уб'ю це чудовисько і з'їм його на вечерю.

Самі. Дозвольте нам відволікти його. Вітаю Вас, сер Тоф.

Тоф. Вітаю вас, діти. Я рідко опускаю свій погляд настільки низько, аби помітити верхівки ваших голів і, тому, пробачте мені, що я не розмовляв із вами весь цей час.

Дар. Нічого страшного, з нами чарівні леді, які прийшли для того, щоб захоплюватися твоєю персоною, твоєю мужністю, твоїм гострим розумом; звістки про який зробили їх байдужими щодо власної слави, і тому вони хочуть насолодити свої очі і серця твоєю славою.

Тоф. Ця звістка не може не ранили мене. Для тих, хто не знає мене, вона скупа у своїх похвалах.

Цинтілла. Ні, благородний лицарю, звістка про тебе правильна, у ній мовиться, що тобі немає рівних. Вона так багато розповіла про тебе, але не більше, ніж ми зараз побачили.

Дар. (Убік). Молодець дівчина.

Фавілла. Якщо в тобі залишилося стільки жалості до жінок, скільки безстрашності перед ворогами, то ми будемо щасливі. Хто, почувши про твою персону, прийде побачити тебе і, побачивши, в ту ж хвилину не закохається в тебе?

Тоф. Закохатися в мене, леді? Легко повірю цьому, але моє тверде серце не вражають солодкі промови. Марс може пронизати його, але Венера не залишить на ньому свого сліду.

Фавілла. Жорстокі промови.

Самі. Оце так дівчата. (Убік).

Дар. Ти проженеш цих леді геть, і все заради невеликого кохання? Будь добрішим.

Тоф. Мої уста не знають ніжних слів. Звичка зробила мої промови жорсткими, а моє серце лютим, тому палкі слова кохання німіють у моїх устах. Ненависть, жах, смерть – це промови, які живлять мою душу. Я люблю мед, та мені байдужі бджоли, я захоплююся музикою, але не люблю грати на волинці, я можу зглянутися до того, щоб слухати жіночий голос, але я ніколи не торкаюся їхнього тіла, тому що з презирством думаю, що це дитячість, яка придатна для тих чоловіків, шлунки яких не можуть нічого засвоїти, крім молока.

Цинтілла. Жорстоке серце. Невже ми помremo від любові до тебе і не зможемо знайти ніяких ліків?

Тоф. Я переситився.

Епітон. Добрий господарю, зглянься над ними.

Тоф. Пожаліти їх, Епі? Не відчуваю я, щоб ці груди наповнювала така безглузда пристрасть. Що це та дівчина веде на ланцюзі?

Епітон. Це ж білка.

Тоф. Білка? О боги, що тільки не можна придбати за гроші.
(Пажі і служниці перешіптуються один з одним)

Дар. То хіба цей джентльмен не найрозумніший?

Фавілла. Я могла б пробути з ним цілий день, якби я не боялася отримати догану.

Цинтілла. Хіба не можна зустрітися знову?

Дар. Так, у будь-який час.

Фавілла. Тоді поквапмося додому.

Цинтілла. Сер Тоф, бог війни набагато краще поводить з Вами, ніж Ви з богом кохання.

Фавілла. Наше кохання ми можемо приховати, але забути його неможливо. Та я не сумніваюся, що час перешкоджатиме Вам і допомагатиме нам.

Тоф. Я кидаю виклик часу, яким не цікавиться моє серце. Ходімо, Епі, дозволь мені битися з тим жахливим звіром. Любов – це дитяча забава, до якої я не відчуваю інтересу, тому що вона не жахлива. [Сер Тоф і Епітон виходять]

Дар. Дійсно, чорна вівця – небезпечна тварина, та залишмо це на потім.

Фавілла. Я чекатиму нашої зустрічі. [Виходять]

ТРЕТЯ СЦЕНА

Лісок

(Входить Ендіміон: Діпс і Баго на задньому плані)

Ендіміон. Немає відпочинку, Ендіміоне? Все ще не знаєш, як стримати твої кроки вдень, а думки вночі? Твоя правда вимірюється твоєю щасливою долею, а тебе засуджують за невірність, тому що ти нещасливий. Я подивлюся, чи зможу відволікти себе за допомогою сну. Якщо ж дрімота не торкнеться моїх очей, я все ж таки обійму мої думки в моїй золотій голові і

побажаю розчинитися в моїй музі. Як чорне дерево не може бути обпалене полум'ям, але може бути знищене солодкими запахами, так і моє серце не згинається під ударами долі, але може кровоточити від любовних бажань. На тому березі ніколи нічого не росло, крім Місяця, і в загробному світі в мене не буде іншого ліжка, окрім того берега. О, Ендіміоне, Телл була прекрасна, та яка користь від краси, в якій немає мудрості. Немає, Ендіміоне? Вона була мудра. Але яка користь, від мудрості, в якій немає гідності? Вона була чесна, Ендіміоне, не варто їй суперечити. Але яка примарна честь без щасливої долі. Та хіба не була вона щасливою, маючи безліч прихильників? Так, але не повне щастя без величі. Твою велич, Кінфіє, знає весь світ, і захоплюється нею. Та ніхто в цілому світі не може ні повторити, ні зрозуміти її. Досить, Ендіміоне, засни або помри. Ні, помри, тому що заснути неможливо. Та все ж (я не знаю, як це сталося) я відчуваю таку жахливу тяжкість у моїх очах і в моєму серці, що раптово відчуваю заціпеніння в кожному суглобі. Можливо, це втома, бо коли я відпочивав востаннє? Це може бути глибока меланхолія, бо я не пам'ятаю, коли я не сумував? Кінфія! Так. Саме так. Я кажу – Кінфія! *(Засинає)*.

Дімс. Як мало ти знаєш, Ендіміоне, про те, коли ти повинен прокинутися, тому що дуже сильно кохало твоє серце, настільки сильно, наскільки зараз міцний твій сон, і тепер ти за бажанням Телл, замість коханої, знайдеш собі могилу. Твій сон буде штучним, а не природним, його не зможе перервати ні чаклунство, ні природа. Ти, який лежиш на землі зі своїми золотими локонами, прокинешся тільки тоді, коли вони перетворяться на срібло: а це підборіддя, на якому ледве з'явився ніжний пушок, буде покрите щетиною, такою ж жорсткою, як мітла. Ти проспши всю свою юність і свій розквіт і станеш таким же сухим, як висохла трава, хоча ти заснув, будучи подібним до соковитої трави; а прокинувшись, будеш готовий зробити крок у могилу, той, що був приспаний, ще в зовсім юному віці. Зла Телл зробила це, вона, якби не умовила мене зробити це за допомогою прохань, то змусила б за

допомогою погроз, тому що, на її думку, всього можна легко досягти чаклунством. *(Звертається до Баго).*

Розвій це зілля із болиголову над його обличчям і проспівай сонне заклинання, а я піду закінчувати всі церемонії, які вимагає наше ремесло. Будь обережний, не доторкайся до його обличчя, бо той, хто торкнеться зілля, у ту саму хвилину помре, а над ким вітер розвіє його – засне вічним сном. *(Виходить)*

Баго. Залиш мене одну, я буду обережна.

(Вона окроплює Ендіміона зіллям і співає)

Що трапилося з тобою, Ендіміоне, що ти потрапив до рук Діпс? О прекрасний Ендіміоне, як глибоко засмучує мене те, що твоє чарівне обличчя покритється зморшками і ти скуштуєш гіркоту смерті, не пізнавши краси кохання! Знаю, Телл розкається, тому що небеса і ті жалкують. Але я чую кроки Діпс. Я не наважуся перечити, бо вона приспить мене таким міцним сном, що я не прокинуся до весілля.

(Знову входить Діпс)

Діпс. Ну що, ти закінчила?

Баго. Так.

Діпс. Тоді дозволь нам увійти і поглянути, чи не зробила ти так багато, як нашіптувала, а якщо так, я перетворю твоє волосся в гадюки, а зуби твої в язики. Йди, йди. *(Виходить, залишаючи Ендіміона).*

Німа сцена (Сон Ендіміона)

Звучить музика.

Входять три леді, одна з ножем і дзеркалом, яка з намови однієї з них, пропонує заколоти Ендіміона, поки він спить, але третя заламує їй руки, гірко стогнучи і пропонуючи припинити це, та не наслідуюється. Нарешті перша леді, дивлячись у дзеркало, кидає ніж. Леді виходять. Входить літній чоловік з книгою, в якій три сторінки, пропонуючи те саме двічі; Ендіміон відмовляється: він забирає дві і пропонує третю, Ендіміон бере її.
[Літній чоловік виходить]

АКТ ТРЕТІЙ

ПЕРША СЦЕНА

(Входять Кінфія, Телл, Семелі, Евмінід, Корсит, Зонт, Панеліон)

Кінфія. Чи правдива звістка про те, що Ендіміон занурений у такий міцний сон, і ніщо не в змозі розбудити його.

Евмінід. Занадто правдива, мадам, і викликає однаковою мірою як жалість, так і здивування.

Телл. Як хороший сон не приносить шкоди, так і пробудження не приносить нічого хорошого.

Кінфія. Що примушує тебе бути такою різкою, Телл? Був час, коли для тебе існував лише Ендіміон.

Евмінід. Існує старе прислів'я, мадам, про собаку, який, прокинувшись, гавкає здалеку на сонного лева.

Семелі. Було б добре, Евмініде, якби ти подрімав зі своїм другом. Тому що промова твоя стає недоброю.

Евмінід. Це суперечить твоїй вдачі, Семелі, яка завжди вважалася світлою.

Кінфія. Як смієте ви у моїй присутності вести настільки неналежні й зухвалі розмови? Я приборкаю ваші язики і ваші думки і змушу вас відповідати за свої слова, а вашу пихатість упокорювати перед моєю гідністю. Крім того, вас обох я вижену зі свого товариства й оточення.

Евмінід. Покірно прошу вибачення, але я настільки відданий Ендіміону, що будь-яка голка, що простромлює йому палець, є кинджалом, який ранить моє серце.

Кінфія. Якщо він настільки дорогий тобі, то як трапилося, що ти не тільки не відвідав його, але й не шукав для нього ліків?

Евмінід. Я бачив його, на моє якнайглибше горе, і відчайдушно шукав засоби зцілення. Я не можу уявити, хто може зцілити його, і це вражає всіх людей. Ваша Величносте, у чийх руках компас від усієї землі (хоча не у володінні), Ви можете явити гідність Вашої статі, Вашої природи і Вашої

прихильності, якщо Ви визволите благородного Ендіміона, зрілі роки якого пророчать рідкісні достоїнства, а не доспіла пихатість якого обіцяє зрілу мудрість.

Кінфія. Я випробовувала Ендіміона і отримала велику надію на його зрілість, більшу, ніж на юність.

Телл. Але своєчасно, пані, звивається те дерево, яке буде стальником, а молодість – це голки, які стануть шпильками, і тому той, хто вів безтурботне життя в молодості, без сумніву, так закінчить його на старість.

Кінфія. Самовпевнене дівча, я покараю тебе за твій язик і за твоє нескінченне незадоволення. Корсите, відведи її до замку в пустелі, нехай вона там веде свої злі розмови.

Корсит. Повинна вона там вигадувати оповідання або складати вірші?

Кінфія. Не має значення. Йдіть. Вона повинна бути покарана за свій довгий язик. Евмініде, якщо які-небудь віщуни Єгипту, або чаклуни Фессалії, або філософи Греції, або всі мудреці світу зможуть знайти ліки, я придбаю їх, тому відправляйтеся на всіх парусах: ти, Евмініде, – до Фессалії, ти, Зонте, – до Греції (бо ти бував раніше в Афінах), ти, Панеліоне – до Єгипту. Говоріть, що вас Кінфія послала або, якщо бажаєте, звеліла.

Евмінід. На колінах дякую Вам і з крилами за спиною я вже лечу на пошук ліків.

Зонт. Ми готові за наказом Вашої Величності і сподіваємося порадувати Вас після повернення.

Кінфія. Ніколи не зможуть сказати, що Кінфія, чиє милосердя і доброта наповнюють небеса радістю, а світ чудесами, дозволила загинути Ендіміону або будь-кому іншому, якщо в її силах захистити його.

Евмінід. Слова Вашої величності завжди виправдовують справи, а Ваші справи підтверджують чесноту. (Виходить)

ДРУГА СЦЕНА

Входять Корсит, Телл

Корсит. Ось замок, прекрасна Телл, у якому проведеш ти все своє життя, якщо Кінфія не змінить гнів на милість. Мені шкода, що такій чарівній особі, уготована така жахлива доля і що ця квітуча краса, якою захоплюються при дворах, повинна зів'янути у в'язниці.

Телл. Корсите, Кінфія може обмежити свободу мого тіла, та не свободу моїх думок, тому, я вважаю себе за найвільнішу, хоч і перебуваю в неволі.

Корсит. Чи можете Ви задовольнитися уявою і перемагати злу заздрість за допомогою прекрасних думок.

Телл. Корсите, немає солодшої музики для нещасного, як відчай, і тому, чим більше гіркоти я відчуваю, тим більше солодощів я знаходжу. Оскільки такою марною була свобода і небажаною майбутня доля, що я вважаю за краще висохнути в цьому замку, ніж бути принцесою при дворі.

Корсит. Гумор суперечить твоїм рокам і не притаманний твоїй статі, одних, зазвичай, приваблюють розваги, а інших – влада.

Телл. Я дивуюся, Корсите, що ти, будучи капітаном, який мусив був бачити тільки битви і кров, можеш знайти у своєму серці слова, щоб виголошувати такі милі промови, бо не властиво твоєму званню вимовляти такі добрі слова, подібні до слів кохання.

Корсит. Леді, на війні не личить вести бесіди із жінками, в головах яких немає нічого, крім сентиментальності. Крім того, Ви не повинні вважати, що солдати зроблені з твердого металу і не можуть бути зачаровані красою, і Ви, як сама досконалість, їх би зачарували.

Телл. Корсите, не треба про кохання, а краще дозволь мені зайнятися своєю роботою. Ту красу, яку я маю, я подарую моєму ткацькому верстату, який відтепер буде моїм коханим.

Корсит. Ходімо всередину. Наказуйте, Телл, я виконаю будь-яке Ваше прохання.

Телл. Одну лише послугу бажаю я завжди - прогулянку (Виходять)

ТРЕТЯ СЦЕНА

(Входять Сер Тоф і Епітон)

Тоф. Епі.

Епітон. Так, сер.

Тоф. Роззброй мене. О-го-го!

Епітон. Що це?

Тоф. Це вигук того, хто перебуває в печалі, як ах і ох.

Епітон. Я Вас не розумію.

Тоф. Ти бачиш мене?

Епітон. Так.

Тоф. Ти чуєш мене?

Епітон. Так.

Тоф. Ти відчуваєш мене?

Епітон. Так.

Тоф. І не розумієш мене?

Епітон. Ні.

Тоф. Тоді я незалежний всього лише на три чверті, але, на жаль, Епі, правду кажучи, я не вільний.

Епітон. Чому?

Тоф. Тому, що я не можу жити без іншої людини.

Епітон. Хто це?

Тоф. Діпс.

Епітон. Ви закохані?

Тоф. Ні, але любов насправді затуманила мої думки і випарувала з мого серця звичну мені хоробрість. Любов пульсує в моїй голові, як молоде вино, тому я повинен надіти шолом, щоб зберегти розум; але благаю, спершу зніми з мене амуніцію, щоб я став подібний до коханого, - я зітхну і помру. Візьми мою зброю і дай мені плаття.

*Sedant arma togae*⁴.

Епітон. Ось, візьміть.

⁴ Хай зброя поступиться місцем тозі (лат.)

Тоф. Візьми мій меч і щит та дай мені бритву і гребінець для бороди – *bella gerant alij, to Pari semper ama*⁵.

Енімон. Ви хочете підстригтися, сер?

Тоф. Ще ні, поки я в сумнівах, бо не знаю: чи мушу я надати бороді форму кинджала, чи залишити її широкою. Візьми мій спис і подай мені перо, (*dicere qua puduit, scribere jussit amor*)⁶.

Енімон. Зараз принесу, сер.

Тоф. Тепер замість списа і стріл подай чорнило й папір, замість шпаги – складаний ніж. Замість *scalpellum, calami, atramentum, charta, libelli, sint semper, studiis arma parata mais*⁷.

Енімон. Сер, Ви припините воювати і почнете грати в ігри під назвою кохання?

Тоф. Припинити воювати! Ні, Епі, *militat annis amans, et habet sua castra Cupido*⁸.

Енімон. Любов зробила Вас занадто красномовним, але сам Ви красою не вражаєте.

Тоф. *Non formosus erat, sed erat facundus Ulysses*⁹.

Енімон. Ні, доведеться мені шукати нового господаря, якщо ви не можете говорити інакше, окрім як віршами.

Тоф. *Quicquid conabar dicere versus erat*¹⁰, Епітоне. Я відчуваю себе Овідієм *de arte amandi*¹¹, моє серце тисне тяжкий тягар. О, яке чудове тонке волосся Діпс! Який милий її низький лоб, який великий і величний ніс, які маленькі запалі очі, які великі і пухкі губи, яка нешкідлива вона беззуба! Її пальці, товсті й короткі, прикрашені довгими нігтями, подібні до кігтів! Яка чудова форма її щік, які звисають до її грудей подібно до вимені, а її груди – до її

⁵ Хай воюють інші, ти ж, Парис, просто кохай (лат.)

⁶ Хто соромиться говорити про кохання, той його малює (лат.)

⁷ Ніж, перо, чорнило, папір, книжка це є завжди поруч, а старання - це зброя, готова до бою (лат.)

⁸ Всякий закоханий – солдат, і є у Купідона свій військовий табір (лат.)

⁹ Не красивим був Одиссей, але промови його були красиві (лат.)

¹⁰ Хто говорить віршами, той існує (лат.)

¹¹ Який любить мистецтво (лат.)

талії, подібні до мішків! Яка маленька вона, навіть попри те, що в неї великі стопи! Якою економною вона має бути і не тратитися марно! Яка цнотлива вона має бути - жоден чоловік не почне її ревнувати!

Епітон. Зупиніться, господарю, Ви забуваєтеся.

Тоф. О, Епі, як крига тане біля вогню, так кохання робить мій розум гострішим.

Епітон. По суті і в точку. Але чому Ви киваєте головою?

Тоф. Гаразд, Епі, дозволь мені подрімати, оскільки один краще поцупить коня, чим інший дивитиметься через загорожу, так і сонний відрізняється від того, хто виспався.

Епітон. Хто бачив коли-небудь подібного простака? Кохати Діпс? Без сумніву тепер весь світ вважатиме його за сміливця, який зважився на те, на що інший не наважиться. Сюди йдуть два нероби.

(Входять Дар та Самі)

Самі. Твій господар проспав своє щастя.

Дар. Я вважаю, він зробив це тому, що не виплатив мені мій мізерний заробіток.

Самі. Це дуже дивно, я думаю мій теж ніколи не повернеться, так що нам обом доведеться шукати нових господарів, оскільки ми не зможемо самі заробляти собі на прожиток.

Епітон. Якщо вам потрібні господарі, приєднуйтеся до мене і служіть серу Тофу, якому незабаром знадобиться більше слуг, бо він скоро одружиться.

Самі. Що, Епі? Де твій господар?

Епітон. Там, закоханий спить.

Дар. Чи можливе це?

Епітон. Він занурився думками в любов, і оскільки це зараз модно, вирішив віддати данину красі.

Самі. Як він одягнений?

Епітон. Красиво.

Дар. У кого закоханий наш лицар?

Епітон. У Діпс.

Самі. У це потворне створіння? Адже вона дурна, сварлива, товста, безформна і неприваблива.

Епітон. Фе, ти занадто прямий. У мого господаря буде шлюб з розрахунку.

Дар. З розрахунку? Як це?

Епітон. Ну, розсуди, одружившись із Діпс, він щодня матиме до обіду дванадцять страв, хоча поряд не буде нікого, окрім Діпс: чотири – із м'яса, чотири – із риби, чотири – із фруктів.

Самі. Як це, Епі?

Епітон. М'ясні блюда – це вальдшнеп, гусак, качка і водяний пастушок.

Дар. Справді, він не нудьгуватиме поряд із Діпс.

Епітон. Рибні страви – це краби, короп, форель і тріска.

Самі. Чудово, але на мою думку, вона повільна, безформна і сварлива.

Епітон. Десерт – пиріг із фруктів, мушмула, артишок і пристрасна леді. От бачите, він буде подібний до короля, хоча зараз він жебрак.

Дар. Тоді Епі обідай з ним, а я краще буду дотримуватись посту, ніж бачити її обличчя. Поглянь, господар твій все ще спить, дозволь нам заспівати пісню, аби розбудити цього закоханого лицаря.

Епітон. Згоден.

Самі. Давай.

Перша пісня

Епітон. Тут хропе Гоф,
закоханий віслюк,
який кохає Діпс,
чиє обличчя таке чудове,
що поряд з нею бути небезпечно.

Утрьох. Поглянувши на неї, будь-яка
Фурія втече, залишивши їй свої батоги.

Дар. Ей, ей, кажу йому.

Самі. Відьма і тут запустила свої щупальці.

Епітон. Посмикай і покрути його за ніс.

Дар. Полоскочи йому п'яти.

Самі. Яка музика може розбудити його?

Епітон. Гав-гав. Нехай сторожовий пес розбуркає його.

Дар. Нехай гадюки пошиплять над його вухом.

Самі. А щипавка звивається над ним.

Епітон. Ні, дозволь йому жиріти, як одного разу
він сказав – немає користі від kota на прив'язі.

Всі троє. Коли він не відкриває ні рота
і не розплющує очей, він виглядає розумним.

Тоф. Сон скріпляє почуття, кохання визволяє їх.

Епітон. (Убік, звертаючись до Самі і Дару) Послухаймо його.

Тоф. Мені приснилася красива сова, яка, сидячи на моєму плечі, співала твіть-твіть, і перед моїми очима виразно виник образ Діпс. Мені було цікаво, що сказала сова, і врешті-решт я розчув, що вона говорила замість твіть-твіть – влип-влип. Вона радила мені звернути увагу на мою прекрасну Венеру.

Самі. Сер Тоф, Ви все проспали.

Тоф. Ні, юначе, я проспав лише своє кохання.

Дар. Кохання? Та це ж неможливо для такого благородного і непереможного лицаря. Кохання спочатку мусить прокрастися в голову, подібну до сталі, а потім пробратися в серце, яке захищене панциром.

Епітон. (Убік, звертається до Самі і Дару.) Ох, але мій господар, позіхаючи в один прекрасний день на сонці, кохання підкралось у рот, перш ніж він зміг закрити його, і там зберіглась така акробатика в його тілі, що він був радий розпустити бруньки його серця й прийняти Кохання як гостя.

Тоф. Якщо у тебе залишилася хоч краплина жалості, замов за мене слівце у Діпс.

Дар. Замовити слівце? Ні, ми примусимо її. (До Самі). Ходімо з ним до Діпс і там повеселимося. (До Тофа). Сер Тоф, коли Ви йтимете до неї? Язик мій красномовний, а серце сповнене відваги.

Самі. Ходімо Дар, потрібно не спускати з ока, поки ми не знайдемо господарів, тому що доки він живий, у нас будуть і веселощі і їжа.

Епітон. Ми все обговоримо. Ви йдете сер?

Тоф. Йду, ходіть за мною. (Виходять)

ЧЕТВЕРТА СЦЕНА

(Входять Евмінід і Джерон)

Евмінід. Батьку, Ваша музика настільки ж сумна, як і доля моя. І це так зворушило мене, що я хотів би слухати вас до кінця моїх днів.

Джерон. Пане, до цих мелодій, звик я за свої п'ятдесят зим, не маючи іншого укриття, крім неба над головою. І настільки знайоме мені страждання, що я вважаю печаль своєю головною втіхою. Я завжди радий гостю, який може розповісти мені сумну історію і криваву трагедію.

Евмінід. Дивний гумор, можу я поцікавитися, чим він викликаний?

Джерон. Ти повинен пробачити, що я не можу розповісти тобі про це, бо знаю, що переказ горя – відновлює печаль. Я присягнувся приховувати його, щоб не відчути глибину нескінченного незадоволення і відчаю від неможливості знайти засоби зцілення. Але звідки ти, що за доля привела тебе до подібних душевних мук?

Евмінід. Я прямую до Фессалії, щоб знайти засоби зцілення для Ендіміона, мого найдорожчого друга, який спить глибоким сном упродовж двадцяти років, старіючи і готуючись до могили, хоча тільки недавно покинув колиску.

Джерон. Тобі не потрібно так далеко йти у пошуках ліків. Той, хто чітко побачить дно цього джерела, повинен отримати ліки від будь-яких хвороб.

Евмінід. Мені здається, що це неможливо. Яка сила може бути в джерелі?

Джерон. Якщо хтось проллє сльози зрадженого кохання, то отримає все, що забажає. Прочитай ці слова, написані на дні.

Евмінід. Ти знаєш це зі свого власного досвіду, чи це написано тут, аби вводити людей в оману?

Джерон. Якби я знав це із власного досвіду, то прийшов би кінець моїм стражданням. І тоді б я розповів найдивнішу історію, яка коли-небудь могла бути почута.

Евмінід. (Собі). Ах, Евмініде!

Джерон. Що турбує тебе, пане? Тобі зле?

Евмінід. Так, батьку, але тривога часто охоплює моє серце, як це сталося зараз. То хіба ніколи жодні закохані не приходили сюди?

Джерон. Облудники, а не закохані. Я часто їх бачив, як вони плакали ревними сльозами, але ніколи не чув від них, що вони бачили дно...

Евменід. Жінки також приходили сюди?

Джерон. Інколи.

Евмінід. Що вони бачили?

Джерон. Вони завжди плакали так, що джерело переливалося через край від їхніх сліз, але настільки каламутна ставала вода від цих сліз, що я ледве міг розгледіти поверхню, не говорячи вже про дно.

Евмінід. Чи були їхні вірні коханці такими нікчемними?

Джерон. Здається, так, але все-таки я ніколи не чув про жодного з них.

Евмінід. Ах, Евмініде, як ти заплутався! Згадай красу твоєї коханої і глибину твого невичерпного кохання. Як часто ти віддавав їй шану без краплі підозри в обмані! І як скупко вона винагороджувала тебе без мотиву або тіні зневаги. Який потаємний ти був ці сім років, що не наслідювався згадати навіть її імені, щоб не викликати її невдоволення. Який відданий, що навіть запропонував померти для того, щоб ублажити її. Нещасний Евмінід!

Джерон. Чому, пане, то хіба ти коли-небудь кохав?

Евмінід. Коли-небудь? Завжди, батьку, і продовжуватиму кохати.

Джерон. Чи була вона добра, а ти був їй вірний?

Евмінід. Із всіх жінок вона найбільш примхлива, а із всіх створінь найніжніша.

Джерон. Значить це обожнювання, а не кохання. Кохання ґрунтується на чесноті, а чеснота ніколи не буває вередливою, або на красі, а краса не любить вихваляння.

Евмінід. Так, але якщо всі добродійні леді повинні поступатися всім тим, хто закоханий, або всі прекрасні пані мусять розважати всіх влюбливих, то їхні чесноти вважатимуть за порок, а їхня краса – за потворність. Кохання може існувати лише між двома. Якщо він буде найвірнішим, то буде найщасливішим.

Джерон. Я вірю, що ти був настільки відданий, що твої сльози повинні зробити тебе щасливим.

Евмінід. Так, батьку, якщо мої сльози не зроблять чистим це джерело, тоді ти можеш присягнутися, що це було лише жалюгідне удавання.

Джерон. Так говорить кожен, який плаче тут.

Евмінід. Ах! Я непритомнію, я вмираю. Ах, прекрасна Семелі, залиш мене одного і розчини мої сльози у воді.

Джерон. Ця любов видається дивною. Якщо він нічого не побачить, то, без сумніву, ця помилка мине, адже ніщо не позбавить мене моєї віри.

Евмінід. Батьку, я чітко бачу дно і там на білому мармурі вигравійовано ці слова: «Запитуй про все, але не проси нічого».

Джерон. О, щасливий Евмініде! (Я чув, що ти так сам себе називаєш). Дозволь мені поглянути. (*Він вдивляється в джерело*). Я нічого не можу розгледіти і вважаю це твоєю фантазією.

Евмінід. Ах, батьку, ти не відданий кохання і тому не можеш побачити цього.

Джерон. Тоді запитай, щоб я переконався і заспокоївся.

Евмінід. Запитати? Я так і зроблю. Що мені ще залишається, окрім як запитати, і кого я повинен запитати, як не Семелі? Володіння нею – це задоволення, яке ні з чим не можна порівняти, її золоті локони здаються найбільш незвичайними, коли вони недбало розсіпані; чиї милі погляди видаються найпривабливішими тоді, коли вони сором'язливі; чим

добропорядніші її промови, тим більше захоплення вони викликають. Благаю тебе, доле, коли я вперше зустрінуся з прекрасною Семелею, стримай моє захоплення, аби мене не охопила надмірна солодкість і я стримав свій надмірний запал. Нехай вона проявить властиву їй сором'язливість, аби я зміг стримати свої бажання, інакше повнота моєї радості зменшить солодкість, і я загину від них, перш ніж я здійснию їх. Навіщо я витрачаю даремно час на слова? Хвилинка, проведена поряд із Семелі, для мене значить більше, ніж цілий світ. Тому дозволь мені спитати: що тепер Евмінід? Чому ти зволікаєш, невже ти забув і дружбу і дім? Турботу про Ендіміона і наказ Кінфії? Чи повинен він померти в глибокому сні, тому що ти літаєш у золотих мріях? Нехай він спить вічно, так я в мріях проведу хоч хвилину із Семелі. Любов не визнає ні дружби, ні кровних уз. Чи не повинен я ризикувати втратою друга заради володіння дівчиною, через яку я часто втрачаю голову? Закоханий Евмінід, невже спокуслива краса найзарозумілішої леді важливіша, ніж рідкісна відданість надійного друга? Любов чоловіків до жінок – річ звичайна, і звичайно чоловіча дружба безмежна і безсмертна. Ні, Семелі володіє моїм коханням. Так! Але Ендіміон заслужив мою дружбу. Я допоможу Ендіміону. Я знаю, що Ендіміон відданий мені. Так! Але я також знаю, що Семелі вірна своєму кохання. Я виберу Семелі. Що мені робити? Батьку, твоє сиве волосся говорить про твою мудрість. Про що я повинен запитати?

Джерон. Евмініде, визволяй Ендіміона; тому що всі речі (крім дружби) підвладні долі. Любов – це міраж, який наповнює думки бажаннями і надіями; а дружба – це віддзеркалення нескінченності, яка не закінчується і не завдає страждань. Як відрізняються краса від доброчесності, тіла від тіней, кольори від життя, такі самі величезні відмінності є між любов'ю і дружбаю. Любов – це хамелеон, який не ковтає ротом нічого, крім повітря, і не живить у своєму тілі нічого, крім легенів. Повір мені, Евмініде, бажання вмирає в ту ж мить, коли в'яне краса, а краса втрачає барви відразу після її цвітіння. Коли приходять нещастя, любов відступає, а дружба витримує будь-які бурі. Час

покриває зморшками прекрасне обличчя, але додає свіжих барв вірному другові, яких ні жара, ні холод, ні страждання, ні місце, ні доля не можуть ні змінити, ні зменшити. О, дружба, зі всіх речей найбільш рідкісна, і тому вона найпрекрасніша, її розради в біді завжди милі, і її поради в процвітанні завжди корисні! Пихата любов, яка тільки назвою може бути схожа на дружбу, іноді здається такою ж, або кращою за своєю суттю!

Евмінід. Батьку, я дав можливість висловити тобі свої думки і погоджуюся із ними. Доброчесність подолає почуття кохання, мудрість переможе жадання, дружба – красу. Кохані є всюди, їх так багато, як зайців на Афоні, бджіл у Хиблі, а птахів у повітрі. Та знайти друга так важко, як відшукати єдиного птаха Фенікс в Аравії, або ж двох птахів Філадельфійв. Я вибираю Ендіміона. Святе джерело, в чиїх водах таяться божественні секрети, я поповнив тебе своїми чистими сльозами і тому дозволь мені отримати обіцяну винагороду. Ендіміон – найвірніший мій друг і відданий коханий Кінфії – перебуває в такому глибокому сні, що ніщо не може його розбудити.

Джерон. Ти що-небудь бачиш?

Евмінід. Ось що я бачу: «Коли та, чиї форми досконалі, хоча ніколи не будуть вимірянні, яка завжди одна, але ніколи не повторюється, завжди мінлива, хоча рішуча, прийде і поцілує сплячого Ендіміона, то він прокинеться». Дивно.

Джерон. Що ти ще бачиш?

Евмінід. Я не можу нічого більше побачити. Мої очі застелив туман, або води джерела помутніли. Я розгублений. Як важко, практично неможливо це зрозуміти.

Джерон. Я думаю, це легко.

Евмінід. Батьку, як це можна зрозуміти?

Джерон. То хіба не коло є досконалістю з усіх фігур?

Евмінід. Так.

Джерон. І хіба не Кінфія зі всіх кіл найбільш досконала?

Евмінід. Так.

Джерон. І хіба можна виміряти ту, яка ніколи не буває на одному місці?

Евменід. Так.

Джерон. І хіба не Кінфія рідко має одну і ту ж величину, яка зростає або убуває, і завдяки цьому вона керує нашими тілами і залежно від пори року робить дні довшими або коротшими? І все ж таки, незважаючи на це, вона ніколи не зіб'ється з курсу і вічно сяятиме на небесах.

Евменід. Так.

Джерон. Тоді хто, як не Кінфія, чиї достоїнства божественні, може творити дива? Відправляйся прямо до Кінфії. Розкажи їй про сприятливий результат твоїх мандрів, якому я був свідком. Переконай її, що та, яка послала тебе на пошуки чудодійного засобу, повинна тепер застосувати своє мистецтво.

Евменід. Який щасливий буду я, якщо Кінфія виявиться тією, хто може зробити це.

Джерон. Як же ти кохаєш, якщо в тобі немає віри?

Евменід. Я повинен поспішати, щоб на колінах благати про допомогу і обійняти мого друга.

Джерон. Я піду з тобою. Я повідаю Кінфії про весь мій жаль, і вона утішить мене.

Евменід. Можу я дізнатися тепер його причину?

Джерон. Я розповім тобі про нього під час нашого шляху. І, без сумніву, моя дивна розповідь зробить наш шлях не таким нудним.

Евменід. Тоді ходімо.

Джерон. Йду. (Виходять)

ЧЕТВЕРТИЙ АКТ

ПЕРША СЦЕНА

(Входить Телл)

Телл. Дивно, Корсит дав мені таку свободу. Весь світ знає його як дуже відповідальну і дивну людину, яка так погано поводить з дамами високого

походження, що навіть не дозволяє їм дивитися у вікна, не говорячи вже про те, щоб виходити за межі замку. Напевно, він закоханий у мене. Тільки Ендіміон, бездушний Ендіміон, не зачарований моєю красою. Але що для тебе любов усього світу? Ендіміон ненавидить тебе. Ах! Нещасний Ендіміон, моя злість перевершила любов, а твоя відданість Кінфії убила мою любов. Убила, Телл? Ні, вона спалахнула з новою силою, з такою силою, що я знаходжу пекучий вогонь у тліючих вуглинках і в голові моїй виникають думки про війну, а не про примирення. Ах! Я повинна знов побачити Ендіміона! Прокляте дівчисько, що за надії у тебе? Побачити Ендіміона, на голові якого вже виросло сиве волосся, і життя якого повинне урватися перш, ніж пройде невдоволення Кінфії? Зла Діпс і підступна Телл! Одна через дуже витончену хитрість, інша через дуже нестерпну ненависть! Тобі було наказано плести історії і складати вірші як покарання за твій балакучий язик, і ти повинна вишивати миле обличчя Ендіміона, символ любові, сумної уяви. Але прийшов Корсит. Я повинна здаватися поступливою і рішучою, покірливою і величною. Бо якщо я буду занадто поступлива, я дам йому більше надії, ніж треба; якщо дуже впертою, у мене буде менше свободи, ніж я б цього хотіла. Кохати його я не можу і тому я використовуватиму удавання, хоча це і суперечить нашій статі.

Корсит. Прекрасна Телл, я бачу, що Ви встаєте разом з жайворонками і співаєте разом з солов'ями.

Телл. Мій повелителю, у мене немає іншого друга, крім моєї фантазії, будучи відгородженою від товариства, я мушу спілкуватися сама з собою, і друзями моїми є лише мої думки.

Корсит. Я хотів би, щоб Ви вважали мої думки своїми друзями, тому що вони зайняті тільки роздумами про Вашу красу і мудрість. Іноді вони вважають, що Ваша доля занадто жорстока і пропонують визволити Вас, якщо Ви визволите їх.

Телл. Не існує більш протилежних відтінків, ніж чорний і білий, або таких елементів, що суперечать один одному, як вогонь і вода, і немає речей, що більш несхожі, ніж думки чоловіків і їх слова.

Корсит. Той, хто наділив Кассандру даром передбачення за умови, що правдивим її словам ніхто ніколи не повірить, – разом з тим отруїв долю чоловіків, бо їх завжди підозрюють у брехні, коли вони виражають свої душевні переживання.

Телл. Припустимо, Корсит, я полещу собі і повірю тобі. Що б ти зробив заради мого кохання?

Корсит. Я б визволив усіх леді із замку і зробив тебе радістю свого життя. Більше зробити я не можу, менше – не хочу.

Телл. Це великі слова, вони відповідають твоєму званню, тому що капітани повинні обіцяти неможливе. Але чи не міг би ти виконати всього лише одне прохання?

Корсит. Я готовий виконати будь-яке прохання, мила Телл.

Телл. Ти знаєш, що на місячному березі спить Ендіміон.

Корсит. Так, я знаю.

Телл. Якби ти його зміг забрати з того місця силоміць і перевезти в потаємну печеру. Я б присягнулася тобі тут у моїй незаплямованій чистоті і що тільки ти будеш моїм коханим, і, попри злобу Кінфії, я стану твоєю дружиною.

Корсит. Перевезти його, Телл? Звичайно, Телл, я його перевезу і незабаром ти так само хвалитимеш мене за мою старанність, як і за мою силу. *(Встає, щоб піти).*

Телл. Постій, ти зробиш це сам?

Корсит. Так, Телл. Оскільки у мене не буде співучасників у моїй любові, тому не буде і партнерів у моїй праці: але я благаю тебе, йди до себе, вже Кінфія починає сходити, а якщо вона виявить наше кохання, ми обоє загинемо. Ніщо не може заспокоїти її, окрім незаплямованої чистоти. Не тільки жадання не повинно бути, але навіть підозри про легковажність.

Телл. Я йду, а ти поспішай до Ендіміона.

Корсит. Я полетів, Телл, я найщасливіший із чоловіків.

Телл. Наївний Корсите! Я задала тобі, людині, таке завдання, яке непосильне навіть богам. Як мало ти знаєш про те, наскільки глибокий його сон і сумна його доля. Але такі кроки повинні робити жінки, щоб ввести чоловіків в оману і під маскою наївності прохати зробити неможливе, інакше вони набридатимуть своїми настирливими клятвами, зітханнями, листами і всіма засобами любові, які нас навпаки відштовхують. Я піду в замок і посміюся з іншими леді над старанністю Корсита.

(Виходить)

ДРУГА СЦЕНА

(Входять Самі і Дар)

Самі. Невже твій господар ніколи не прокинеться?

Дар. Ні, я думаю він заснув назавжди. Як ми проведитимемо час? Сер Тоф такий закоханий, що він тужить у ліжку і не виходить з дому.

Самі. Дивися, Епітон йде у поганому настрої.

(Входить Епітон)

Епітон. Хвороба дурних прислів'їв! Якби прислів'я було пажем, я б надрав йому вуха.

Самі. Чому ти такий злий?

Епітон. Чому? Ти знаєш, як то кажуть – хвиля не зупиняє чоловіка.

Самі. Правда.

Епітон. Жахлива брехня, тому що я був зв'язаний упродовж двох годин і чекав, щоб хтось звільнив мене.

Дар. Ах, бідний Епі!

Епітон. Бідний? Ні. Ні, ви, пихаті раби, а я найповноцінніший джентльмен, хоча я і в немилості у сера Тофа.

Дар. А ти хіба не з ним?

Епітон. Ні, тому що я не можу відвести його до Ендіміона. Він був би не проти задрімати на сорок або п'ятдесят років.

Дар. Короткий сон, якщо взяти до уваги наше коротке життя.

Самі. Він ще закоханий?

Епітон. Закоханий? Він тільки і робить, що складає сонети.

Самі. Можеш ти пригадати один з його віршів?

Епітон. Ось один з них:

«Жебрача любов, яка не знає, де знайти притулок,
Пробралася нарешті в моє серце, доки я спав:
Я прокинувся і мої фантазії розчинилися».

Самі. Це дуже довгий вірш.

Епітон. Чому ж, інший був коротшим. Перший був завдовжки від великого пальця до мізинця; другий - від мізинця до ліктя, і декілька він склав, які сягали від голови до ступні. Вони покладені на мелодію темної сили, *ratio est*¹², тому що Діпс і є темна сила.

Дар. Дуже мудро. Але благаю тебе, Епі, скажи, яке заняття ти собі вибереш, коли житимеш без господаря.

Епітон. Ні, друзі, я сам по собі маленький світ. Бібліотекою мені служить моя голова, оскільки в мене немає інших книг, крім свого розуму, моє тіло служить мені платтяною шафою, тому що в мене немає іншого одягу, крім того, що на мені. Кінчики моїх пальців служать мені зброєю, оскільки я не використовую іншу артилерію, окрім своїх нігтів. Усі мої скарби заховані в моєму гаманці. *Sic omnia mea tecum porto*¹³.

Дар. Добре.

Епітон. Тепер, панове, мій палац буде вимощений травою і покритий зірками, тому як *caelo teqitur qui non habet urnam*¹⁴: той у якого немає будинку, повинен спати на вулиці.

Самі. Сміливе рішення. Але як ти збираєшся проводити свій час?

¹² Це є розумним (лат.)

¹³ Все своє ношу з собою(лат.)

¹⁴ Той вирізає жбан, який його не має (лат.)

Енітон. Нудьгувати вже точно не буду. Я водитиму на прогулянку коней.

Дар. Дуже погано.

Енітон. Чому не можна сказати: «Хороша прогулянка, коли ти йдеш пішки і ведеш за повідок коня?»

Самі. Що далі, то важче. Але на що ти жити будеш?

Енітон. Ловитиму рибу. О, це гідне заняття, годинами стояти протягом холодного ранку, коли твоє обличчя щипає холод, і чекати, щоб риба клюнула на наживку.

Дар. Рідкісне прагнення, і ти ніколи не мандруватимеш?

Енітон. Буду. Якщо буде попутний вітер, я на човні пропливатиму десять миль за два дні.

Самі. Твій вибір чудовий. У які ігри ти гратимеш, у жодні?

Енітон. Найшвидші.

Самі. Це що, гра в кістки?

Енітон. Ні, коли я поспішаю, то я за кілька хвилин можу зіграти двадцять партій у шахи.

Дар. Життя маленької людини повне нестримності.

Енітон. Та ну вас, залиште мене одного. Мені потрібно подумати, чи зможу я знайти те місце, де спить Ендіміон, а потім піти до того джерела, про яке говорять, що вірні закохані можуть про все у нього спитати. Якщо я знайду і те й інше, *ego et magister meus erimus in tuto*¹⁵, я і мій господар знову станемо друзями. Він наповнить три або чотири відра своїми сльозами для того, щоб очистити шлунок його від сліз любові, які заважають його травленню. (Входять двоє вартових і констебль)

Самі. То хіба ми ніколи не побачимо твого господаря, Даре?

Дар. Ніколи. Підемо звідси, тому що Кінфія скоро буде тут.

Енітон. Я піду з вами. Але як ми пройдемо повз вартового?

Самі. Тихо, залиште мене одного. Я перший заговорю з ними. Господарю, Господь прислав тебе.

¹⁵ Я та мій господар будемо в безпеці (лат.)

Перший вартовий. Юначе, ми вже всі тут.

Епітон. (Убік). Як мені здається, вони всі п'яні як дим.

Дар. Благаю вас, панове, дозвольте нам побачити Ендіміона.

Другий вартовий. Ні, від імені Кінфії нам наказано жодного чоловіка не пропускати до нього.

Самі. Не пропускати чоловіків? Але ми всього лише юнаки.

Перший вартовий. Панове, він говорить правду, і якщо я не маю рації, то присягаюся не пити спиртне по кварти, а лише по дві пінти. Я вважаю, ми зі спокійною совістю можемо продовжувати пиячити.

Дар. (Убік до Самі й Епітона). По суті і в ціль.

Другий вартовий. (До своїх друзів вартових). Ну-ну, сусіди, візьміть мене з собою.

Самі. (Убік до Дара й Епітона). Тут буде жарко.

Дар. (Убік до Самі й Епітона). Залишимо їх одних.

Другий вартовий. (До своїх друзів вартових). Якщо я говорю своїй дружині: «Дружино, я не хочу, щоб у моєму пудингу були родзинки», – вона кладе туди ягоди смородини. Маленькі родзинки все одно родзинки, а юнаки все одно чоловіки. Навіть якщо моя дружина не покладе родзинки в пудинг, все одно жоден юнак не побачить Ендіміона.

Дар. Із знанням справи.

Епітон. Дозвольте старшому констеблеві сказати. Думаю, він наймудріший серед вас.

Констебль. Ви знаєте, сусіди, існує старовинне прислів'я: діти і дурні говорять правду.

Всі. Правду.

Констебль. Ну, значить ви бачите чоловіків, які є дурнями, тому що вони ще діти.

Дар. Добре.

Констебль. У такому разі скажу я Вам, сусіди, що діти не повинні бачити Ендіміона, тому що діти і дурні говорять правду.

Епітон. О, зла заява.

Самі. Жалюгідна змова.

Перший вартовий. Ні, він говорить правду, і тому, доки не прийде Кінфія, ніхто не побачить Ендіміона. Ідіть геть.

Дар. Що сказав Вартовий? Людина може чекати сім років мудрого слова і весь цей час жити без нього. Їхній мозок став таким же іржавими, як і їхні алебарди. Пан Констебль, чи можемо ми перед відходом заспівати пісню?

Констебль. Будь ласка.

ПІСНЯ

Вартовий. Стій! Хто йде? Як Ви могли тут з'явитися? Наш головний констебль тут. Чому в таку пізню годину Ви вештаєтеся тут? І як Вам вдалося напитися за такий короткий час?

Пажі. Мерзотники, хто ви такі?

Вартовий. Ми вартові. І з нами констебль.

Пажі. Блазень гороховий.

Констебль. Укладіть їх, якщо вони ще стоять. І якщо хто-небудь втече, пограємо в стару гру вартового, за допомогою наших алебард зловимо його.

Пажі. Ну, панове, тримайтеся. Ваші плаття замерзли на морозі. І від холоду цокотять ваші зуби.

Епітон. Вино – безкоштовне для вас.

Самі. Вогонь зігріє тільки вас.

Дар. А нам дозвольте тверезими залишитися.

Констебль. Ходімо, мої відважні алебардники. Сильно ударимо в двері таверни.

Всі. І до світанку всі не спатимуть! (Виходять)

ТРЕТЯ СЦЕНА

(Входить Корсит. Ендіміон спить на місячному березі)

Корсит. Я з'явився на місячному березі. Поза сумнівом, Телл обожнює мене, і хитрістю, щоб я не зміг виявити її любов, вона послала мене виконати

завдання, яке вже виконано ще не розпочавшись. Ендіміоне, ти повинен змінити свою подушку. І якщо сон ще не стомив тебе, я віднесу тебе в таке місце, де ти спокійно продовжуватимеш спати. Було б добре, якби я залишився непоміченим, бо якщо мене впізнають, я буду схоплений і Кінфія розсердиться на мене, бо вона стежить, аби Ендіміону не заподіяли шкоди.
(Він намагається підняти Ендіміона.)

Та що це? Ваша світлість така важка? Або ти прибитий цвяхами до землі? Невже тебе не можна зрушити з місця? Тоді застосую всю свою силу, але він може відчутти і прокинутися. Ти що, зроблений з каменю? Мені здається, що, лежачи так довго на землі, ти і сам став землею. Невже, Корсите, ти не зможеш раніше за Кінфію вирвати дерево, яке протягом сорока років було приковане коріннями до землі? То хіба ти не сам відчиняв залізні ворота, які не могли зрушити з місця ні за допомогою стінобитного знаряддя, ні за допомогою інших інструментів? Невже мої нерішучі думки змусили силу покинути мої руки? Що це, природа любові або властивість розуму породжувати заціпеніння або безвілля? Я не знаю, чому ослабли мої суглоби і сухожилля, які є струнами мого тіла. Або ж спогад про Телл робить мій дух ніжним і натхненним, і, коли я занурений в роздуми, частини мого тіла відмовляються підкорятися мені? Відпочинь, відпочинь; ні, розбийся вщент, Корсите, і на зло коханню, долі, природі – підними це неповоротке тіло, важче за мертвого і менш чутливе, ніж сама смерть. (Входять Феї). Але що це за чарівні створіння, які примушують волосся на моїй голові підніматися, а дух падати? Геть – чарівниці! Німфи, прошу вибачення. Не може бути! Геть! Та що я чую?

(Феї танцюють навколо нього, співають і щипають його. Він засинає).

ПІСНЯ ФЕЙ

Всі. Щипай його, щипай його до синяків.
Зухвалі смертні не повинні бачити,
Що робить Королева Зірок
Не суньте в наші Чарівні справи свій ніс.

Перша Фея. Щипайте його

Друга Фея. Щипайте сильніше.

Третя Фея. Провчіть його.

Поки він спатиме,

Ми його щипатимемо.

Четверта Фея. Він порушив наказ,

Нехай він буде весь у синцях,

Цілуйте Ендіміона, цілуйте в очі

І до опівночі ми бенкетуватимемо.

(Вони цілують Ендіміона і виходять, залишаючи його і Корсита сплячими).

Входять Кінфія, Флоскула, Семелі, Панеліон, Зонт, Піфагор і Джипт.

Кінфія. Ти бачиш, Піфагоре, яких смішних думок ти дотримувався, і я не сумніваюся, що ти тепер іншої думки.

Піфагор. Пані, я ясно відчуваю, що бездоганність твого сяйва проникла в мій розум настільки глибоко, що я радий змінитися і соромлюся своєї грубості.

Джипт. Вони тричі щасливі, що живуть у твоєму палаці, де правда є сенсом життя, а чесноти – обов'язком.

Кінфія. Я завжди вчила, що краще творити добро, ніж поклонятися розмальованим богам, краще правда, ніж могила. Але ходімо скоріше до Ендіміона. Можливо, ти зможеш звільнити його. Що стосується Ендіміона, боюся, він мертвий.

Піфагор. Я сумніваюся, що такий довгий сон може бути природним.

Джипт. Я нічого не зможу зробити, поки не побачу його.

Кінфія. Ходімо, Флоскуло. Я впевнена, ти рада можливості побачити Ендіміона.

Флоскула. Я була б щаслива, якби могла зцілити Ендіміона.

Кінфія. Ти закохана в нього?

Флоскула. Не в нього, а в його чесноти.

Кінфія. Що скажеш ти, Семелі?

Семелі. Пані, я не наважуся нічого сказати, аби не образити.

Кінфія. Мабуть, ти не хочеш говорити, щоб не здатися злобною? Панеліоне, яке покарання потрібно застосувати до Семелі, в чиїх словах і думках лише презирство і гіркота?

Панеліон. Пані, я не люблю судити. Але оскільки Ваша Світлість наказує, я пропоную зробити її вуста в'язницею для язика.

Кінфія. Згодна. Семелі, якщо ти заговориш упродовж наступних дванадцяти місяців, то позбудешся язика. Погляньте на Ендіміона! Нещасна людина! Ти провів свою юність уві сні, хоча хотів присвятити її мені! Запали очі! Сиве волосся! Зморшкуваті щоки! І старе тіло!

Що це, доля або обман змусили тебе пройти це? Якщо перше, то хто зможе запобігти цьому? Якщо останнє, то я знайду лютого ворога! Я благоволю тобі, Ендіміоне, твоїй честі, твоїм чеснотам, твоїй любові.

Мені здається дивним, що ти змінився. А тепер дні твої підійшли до кінця, перш ніж ти отримав мою прихильність. Та хто тут? Це випадково не Корсит?

Зонт. Так, це він, але він більше схожий на леопарда, ніж на людину.

Кінфія. Розбуди його. *(Корсит прокинувся.)* Що робиш ти тут, Корсите? Що трапилося з тобою? Поглянь на свої руки, і ти зможеш уявити своє обличчя.

Корсит. Нещасний і мерзенний негідник! Як мене обдурили? Пані, я прошу вибачення за свою провину, і віднині моя доля далеко не найкраща.

Кінфія. Говори. Твоя провина не може заслужити більшого покарання, ніж повідати мені всю правду. Інакше ти більше мене ніколи не побачиш.

Корсит. Пані, кохання – це не провина. І оскільки я всього лише смертний, сподіваюся мені немає чого соромитися і я можу повідати Вам, хто моя кохана. Ваша Величність передала в моє розпорядження прекрасну Телл, чия краса відразу полонила моє серце, і мені потрібно було відвести її до замку. З того часу в мені точилася постійна боротьба між почуттям кохання і

обов'язку, поваги і прихильності; я не міг ні витримати боротьбу, ні сподіватися на перемогу.

Кінфія. Любов? Це почуття зовсім не притаманне званню капітана. Тим більше (як я вважала) жорсткому характеру Корсита. Але продовжуй!

Корсит. Відчуваючи цю безперервну війну, я вирішив, що краще відкритися і поступитися, ніж загинути. Я відкрив Телл глибину мого кохання, і змусив свій язик вимовляти солодкі слова, хоча раніше він нічого не знав, окрім військових наказів. Вона занадто прекрасна, щоб це могло бути правдою, і занадто брехлива для такої краси. Після милих відмовок використала чудовий виверт і наказала мені віднести Ендіміона в якусь темну печеру. Та виявилось, що виконати це неможливо і ось, що зробили зі мною феї або, може, лиходії.

Кінфія. Що скажете ви, мої лорди, хіба Телл не обдурює всіх і завжди? Дійсно, Корсите, твоє обличчя зараз занадто непривабливе для коханого, а серце занадто ніжне для солдата. Тепер ти побачив, коли воїни стають розпусними, їхня поведінка міняється разом з їх обличчям. Не соромно тобі, Корсите, який прожив стільки років у таборі Марса, що тепер тебе треба заколисувати в колисці Венери? Тепер ти носиш на своєму поясі сагайдак для стріл Купідона, а замість списів кидаєш погляди? Вставай, Корсите, і стань таким, яким ти був, а Телл, яка зроблена з кохання, дозволь розчинитися в її власній розбещеності.

Корсит. Пані, я нічого не хочу, тільки знову набути мого колишнього становища. Краса Телл більше ніколи не затмарить мій розум, а хитрість її мене не збентежить. Та все ж помста більше властива жінкам, оскільки кохання за своєю суттю - женоподібне.

Джипт. Ці синці, пане, зникнуть, якщо ти потреш їх цим місячним каменем. Так уже вийшло, що на тому місці, де ти отримав їх, знайшов ти і ліки від них.

Корсит. Дякую тобі за це. Боги і ці милі леді, які наробили мені синців, звільнили мене від кохання.

Флоскула. Корсите, мені хотілося б, аби Телл побачила твоє симпатичне обличчя.

(Корсит натирає синці місячним каменем, який він знайшов на березі.

Семелі сміється).

Зонт. Як в'їдливо сміється Семелі, хоча і не наважується заговорити.

Кінфія. Тобі не вистачило сили, аби зрушити Ендіміона з місця?

Корсит. Я навіть пальця його не міг поворушити.

Кінфія. Піфагоре і Джипте, що думаєте ви про Ендіміона? Яка причина його сну, які ліки?

Піфагор. Пані, неможливо знайти причини речам, які сталися неприродним шляхом. Найімовірніше якесь дивне чаклунство скувало всі його відчуття.

Кінфія. Джипте, що скажеш ти?

Джипт. Я згоден із Піфагором. Це чаклунство настільки сильне, що немає способу звільнитися від чар. Його непорушність є доказом того, що він зачарований злою чаклункою, а чаклунство пройде тільки після смерті тієї, хто цьому всьому є провиною. Або ж самі небеса вкажуть інший спосіб, ще більш дивний.

Флоскула. О, Ендіміоне! Чи могла недоброзичливість стати причиною такого жахливого зла і зробити тебе мертвим ще за життя і живим, хоча практично мертвим? Коли інші рахують свої роки, свої години, свої хвилини і крок за кроком йдуть до старості, ти проводиш свої роки і час, лежачи під зірками, стаючи старим, не маючи можливості пригадати себе юним.

Кінфія. Досить, Флоскуло, сльозами йому не допоможеш. Я випробую будь-які способи, і присягаюся моєю незаплямованою честю, я знайду засіб, який допоможе йому. Але, Джипте, хіба більше нічого не можна зробити?

Джипт. Однак це все. Або помре та, яка його зачарувала, або знайдеться який-небудь інший спосіб. Якщо станеться одне з двох, я зроблю все що в моїх силах. У середині року я спостерігатиму за цим місцем. Потрібно буде схопити першого, хто доторкнеться до Ендіміона.

Кінфія. Корсите, що скажеш? Ти візьмеш на себе відповідальність за це?

Корсит. Добра пані, пробачте мені; надто пізно. Я ліпше увірвуся в саму гущавину битви, ніж знову потраплю до рук тих чарівних крихіток.

Кінфія. Добре, я доручу це іншим. Піфагоре і Джипте, ви залишаєтеся при дворі, доки я не почую, що можна зробити.

Піфагор. Ми згодні.

Кінфія. Ходімо. [Виходять]

Ендіміон продовжує спати на місячному березі, завіса опускається. Під час антракту грає музика.

П'ЯТИЙ АКТ

ПЕРША СЦЕНА

(Входять Самі та Дар)

Самі. Евмінід розповідав такі дивні історії, котрі скоріше зацікавили б мене, але в котрі я ніколи б не повірив.

Дар. Старий, що за сумна промова, котра майже змусила нас усіх заплакати. Кінфія так хоче продемонструвати свої чесноти, і так бажає полегшити тяжку участь Ендіміона, що, ледве почувши розмову, буде ладна взяти участь у цій справі.

Самі. Ми також візьмемо в ній участь. Диявол, сюди йде Кінфія зі всією своєю світою. Підкрадьмося до них.

(Заходять Кінфія, Флоскула, Семелі, Панеліон та інші).

Кінфія. Евменіде, це ніяк не вкладається в моїй голові, що мене можна порівняти зі святим джерелом або з якимись іншими схожими речами у цьому світі.

Евмінід. Добре, мадам, звольте на те, щоб лише спробувати, все інше, я вважаю, дуже низьким, щоб просити мою любу пані.

Кінфія. Ви нарешті скажете мені її ім'я?

Евмінід. Пробачте, люба пані, але ж якщо Ендіміон прокинеться, а він повинен; я ж присягнувся ніколи не виказувати цю таємницю.

Кінфія. Що ж, тоді підійдемо до Ендіміона. Я не посоромлюсь (заради Ендіміона) зглянутися на те, щоб зробити добру справу; і якщо його доля залежить від мого поцілунку, він буде його мати. Й хоча мої уста були до цього такі ж недоторкані, як і мої думки, то зараз заради урятування життя (хоча й цнотливість не можна буде повернути), я зроблю це для Ендіміона, чим ніколи не пишалася смертна людина до цього, і на що не буде надіятися у майбутньому.

(Вона цілує його)

Евмінід. Мадам, він починає ворухитися.

Кінфія. Тихіше, Евмініде; стій спокійно.

Евмінід. Ах! Я бачу, як його очі майже розплющилися.

Кінфія. Я наказую ще раз, не ворухись: я буду стояти за ним.

Панеліон. Що я бачу? Ендіміон майже прокинувся?

Евмінід. Ендіміоне, Ендіміоне, ти глухий чи німий? чи цей довгий сон забрав твою пам'ять? Ах! Мій любий Ендіміоне, хіба ти не бачиш Евменіда, твого вірного друга, твого вірного Евмініда, котрий заради твоєї безпеки був неуважний до себе? Говори, Ендіміоне! Ендіміон! Ендіміон!

Ендіміон. Ендіміон! Я пригадую це ім'я.

Евмінід. Ти що забув, хто ти є, Ендіміоне? Тоді я не можу навіть мріяти, що ти пам'ятаєш свого друга. Я кажу тобі, ти Ендіміон, а я Евмінід. Дивись, ось також Кінфія, завдяки чийй заслугі ти прокинувся та завдяки чийй хоробрості ти можеш продовжувати свій життєвий шлях.

Кінфія. Ендіміон! Говори, любий Ендіміоне! Хіба ти не пам'ятаєш мене, Кінфію?

Ендіміон. О, небеса! Кого я бачу? Чарівна Кінфія, божественна Кінфія?

Кінфія. Я Кінфія, а ти Ендіміон.

Ендіміон. Ендіміон! Що я чую? Що! Сива борода, пусті очі, змарніле тіло, худі кінцівки, і все за одну ніч?

Евмінід. Одна ніч? Ти проспав сорок років, але яка чарівниця це зробила досі невідомо: подивись на саджанець біля твоєї голови, він став деревом. Чи пригадуєш ти Евмініда?

Ендіміон. Ім'я я пам'ятаю на слух, але зовнішності не можу пригадати: лише божественну Кінфію, якій підкорюються час, фортуна, доля і смерть, я бачу й пам'ятаю; при всій своїй покірності, я поважаю й обожнюю її.

Кінфія. Ти повинен пам'ятати Евмініда, який заради твоєї безпеки відмовився від власного спокою.

Ендіміон. Я той самий Ендіміон, котрий проводив весь час на кортах та тренував свій дух на дуелях, турнірах та сутичках? Я той самий Ендіміон?

Евмінід. Ти той самий Ендіміон, як я Евмінід: а зараз ти мене пригадуєш?

Ендіміон. Ах! Любий Евмініде, тепер я відчуваю, хто ти та що сам маю ім'я Ендіміон; але чи може бути це тіло моїм, я вагаюсь; але як мої закручені кучері могли перетворитися на сиве волосся, ...слабкість, а моє сильне тіло на плоть, що вмирає, яке покрилося зморшками, а я і не помітив цього?

Кінфія. Добре, Ендіміоне, підіймись; посидь трохи, щоб твої кінцівки зміцніли та змогли тебе витримати, та розкажи нам, що ти бачив у своєму сні весь цей час. Які сни, мрії, думки та долі? Хоча це і неможливо за такий довгий час, ти повинен був бачити дивні речі.

Ендіміон. Чарівна Кінфія, я розповім те, що бачив; покірно сподіваюсь, що коли моя розповідь буде надто довгою, ви мене попередите, що я мушу завершувати; усе викласти, що я повинен, буде тяжко, але ж, на щастя, дивакуватість може почасти зменшити тривалість.

Кінфія. Ну що ж, Ендіміоне, починай.

Ендіміон. Пригадую, я бачив пані, яка йшла повз мене, красива, але з дуже злим наміром, яка в одній руці тримала ніж, яким вона намагалася порізати мені рот, а в іншій дзеркало, в якому можна було побачити, як лютий гнів охоплював її, вона стримувала себе від навмисної жорстокості: її супроводжували інші дівчата, одна з яких з суворим виразом обличчя та

застиглою злобою, що наче була вигравійована у неї в очах, провокувала її робити зло: інша з обличчям сумним та відбитим на ньому жалем, зі схрещеними руками та очима, повними сліз, здавалось, оплакувала мою долю, але не наважувалась запобігти насиллю. Я здригнувся у сні, відчуваючи, як напружилися мої вени і мої сухожилля витягнулись від страху, і такий холодний піт, наче роса, покрив моє тіло, навіть смерть не могла бути більш жахливою, ніж це видовище.

Кінфія. Дивний образ; Джипту, у вільний та більш сприятливий для нас час пояснить його.

Ендіміон. Після довгої боротьби всередині себе, милосердя перемогло злість, і на її чарівному обличчі з'явилась божественна величність, змішана із солодкою м'якістю, так що я був дуже захоплений цим образом і мріяв лише насолоджуватись ним без кінця; але вона пішла з іншими панянками, з яких одна залишилася з такою ж застиглою жорстокістю, а інша з постійною жалістю.

Кінфія. Бідний Ендіміоне, який ти був наляканий! Що ще?

Ендіміон. Після неї зразу ж з'явився літній чоловік, з бородою білою, мов сніг, який тримав у руці книгу з трьома сторінками і промовляв, як я пам'ятаю, ці слова: *Ендіміоне, візьми цю книгу з трьома сторінками, в якій містяться поради, правила та картинки*; і з цими словами він запропонував мені книгу, від якої я відмовився: обійнятий зневажливою жалобою, він розірвав першу сторінку на тисячу шматків; у другий раз він запропонував мені книгу, від якої я знову відмовився; тоді він звів свої брови та понурив свої очі майже до низу, наче вони були прикуті до землі і їх не можна було знову зрушити, потім, несподівано піднявши їх до небес, він відірвав з несамовитістю другу сторінку, і запропонував мені книгу лише з однією сторінкою. Я не знаю, чи страх образити чоловіка, чи бажання дізнатися про деякі дивні речі змусило мене взяти книгу і після цього літній чоловік зник.

Кінфія. І що за зображення ти побачив на останній сторінці?

Ендіміон. Там, зображені як живі, з лютою ненавистю у кожному м'язі, я побачив багато вовків, які гарчали на тебе, Кінфіє, шкірили свої зуби, щоб вкусити, щоб ти померла, стікаючи кров'ю. Я побачив невдячність у тисячі очей, що палають від відчуття перемоги, та в тисячі зубів, які вгризаються у нутрощі, у яких вона могла виносити дитя. Зрада стояла одягнута уся в біле, з усміхненим виразом, тоді як обидві її руки купалися в крові. Заздрість, з худим та змарнілим обличчям (чиє тіло було таким худим, що можна було побачити її кості і чий одяг був так розірваний на лахміття, що можна було перелічити кожен нитку) стояла, цілячись у зірки, чії дротики падали знову донизу на її власне обличчя. Я бачив трутнів або жуків, я не знаю, як назвати їх, які повзали під крилами величавого орла, котрих він ніс у своє гніздо, шукали, щоб висмоктати ту вену, яка вб'є орла. Я дивився на речі такі низькі, я повинен був спробувати уявити обставини такими варварськими, або речі такими кривавими. І ще багато інших речей, пані, зображення котрих буде приємнішим у ваш вільний час. Як бджоли пересичувались інколи медом, а боги насичувались гармонією, так ваша величність може засумувати від задоволення.

Кінфія. Я згодна чекати, тому ходімо: Евмініде, стеж за тим, щоб за Ендіміоном добре доглядали, щоб він не їв понад міри та щоб знову не заснув на такий довгий час або смертельно переситився або не впав у свій попередній сон. Дивись, треба також оголосити, що той, хто розкриє таємницю, отримає від Кінфії безмежну вдячність та великі нагороди.

(Виходять королева в супроводі придворних. Залишаються Флоскула, Ендіміон, Евмінід).

Флоскула. Ах! Ендіміоне, ніхто так не радіє твоєму воскресінню, як Флоскула.

Евмінід. Так, Флоскуло, дозволяй Евмініду бути дещо щасливішим; хіба це правильно порівнювати міцну дружбу чоловіка із легкою прихильністю

жінки. Ах! Мій любий друже Ендіміоне, врятуй мене від смертельного захоплення тобою.

Ендіміон. Евмініде, твоя дружба вічна, і її не можна випробувати; та доброзичливість Флоскули більша, ніж я заслуговую. Але зачекаємо на Кінфію. Я дивуюсь, що Семелі не промовила жодного слова.

Евмінід. Якщо вона заговорить, вона втратить свій язик.

Ендіміон. А як процвітає твоє кохання?

Евмінід. Я не промовив і слова, відтоді як ти заснув.

Ендіміон. Я не сумніваюсь, але твої почуття зів'яли, а прихильність стала байдужою.

Евмінід. Ні, Ендіміоне, час лише зміцнив їх, і зараз мої іскри переростають у полум'я, а мої фантазії божеволіють. Але ходімо, і по дорозі обговоримо це питання повністю.

(Виходять)

ДРУГА СЦЕНА

Сер Тоф та Епітон.

Тоф. Епі, кохання скувало мою свободу і відняло у мене розум.

Епітон. Дозволь мені взяти останки твоєї прихильності та викинути твою доброзичливість на саме дно.

Тоф. Ні, Епі, кохання – це голова різдвяних розваг, без нього нема Різдва.

Епітон. Немає сумніву, що там панує добрий настрій: якими стравами з насолоди пригощає вас її світлість?

Тоф. На перше велика тарілка каші із суцільного задоволення з тушкованою бараниною із недовіри.

Епітон. Чарівна любовна страва.

Тоф. Потім йде пиріг із терпіння, курка із лестоців, гуска із жовчі, каплун із турботи та багато інших страв, одні – солодкі, інші – кислі, які доводять, що кохання, як це було сказано в старі часи, *Dulce venenum*¹⁶.

Епітон. Відмінний банкет.

Тоф. Але, Епі, я клянуся відчуттями мого підборіддя, щось вкололо мене; що ти відчуваєш або бачиш?

Епітон. Тут три або чотири тоненькі волосини.

Тоф. Я клянуся, це з моєї бороди; як мені не хвилюватися, якщо цей молодий пагін виросте у велике дерево?

Епітон. Ох, сер, ваше підборіддя лише починає укриватися пір'ям, ви будете виглядати величніше, якщо воно повністю опериться. Але я здивувався, що ви кохаєте Діпсу, цю стару відьму.

Тоф. *Agnosco veteris vestigia flame*¹⁷, я люблю запах старого вогню.

Епітон. Чому ж, вона така холодна, що ніякий вогонь не зможе розпалити її думки.

Тоф. Вона стара гуска, Епі, яка більше не з'їсть жодної зернинки; стара корова може вдарити ногою, старі пацюки можуть згризти сир, а на старі шкарпетки треба накладати багато латок. Тому я віддаю перевагу старому кролю, ніж маленькому кроленяті, та старій курці, ніж маленькому курчаті.

Епітон. (Про себе.) *Argumentum ab antiquitate*¹⁸, мій пан полюбляє античні вироби.

Тоф. Дайте мені красуню, яка покрилася зморшками, як літня дружина.

Епітон. Добре, сер.

Тоф. Тоді, *a contrario sequitur argumentum*¹⁹, дайте мені дружину, яка виглядає, як стара красуня.

¹⁶ Солодкий чарівний напій (лат.)

¹⁷ Зізнаюся, тут є запах давнини (лат.)

¹⁸ Розповідь про давнину (лат.)

¹⁹ Відштовхнемось від супротивного (лат.)

Епітон. (Про себе.) Ніщо не робить мого пана таким дурним, як безглузді знання.

Тоф. Чи знаєш ти, що старе вино є найкращим?

Епітон. Так.

Тоф. А чи знаєш ти, що подібне притягує подібне.

Епітон. Ага.

Тоф. А чи знаєш ти, що Венера любить найкраще вино.

Епітон. Так.

Тоф. Тоді я можу зробити такий висновок, що Венера була літньою жінкою із чашкою старого вина, так як *est Venus in vinis, ignis in igne fuit*²⁰.

Епітон. *O lepidum carit*²¹. О, нерозсудливий пане, чи заслужили б ви увагу Діпс, якщо б вона знову стала старою. Коли ви закохуетесь, ви надягаєте маску дотепності і робите це банально. Але тихіше, хтось іде сюди?

(Заходять Самі та Дар)

Тоф. Мої захисники.

Самі. Треба ж, сер Тоф, як ви почуваете себе?

Тоф. Міцно у кожному суглобі, як це називають звичайні люди. Чи горбиться Діпс? Чи здасться вона? Чи підкориться вона?

Дар. Ох, сер, ви навіть не можете собі уявити, її підборіддя майже торкається її колін.

Епітон. Господарю, вона підкорилася, я вам гарантую.

Тоф. Про які умови вона просить?

Самі. Вона присягнулась, що ніколи не покохає чоловіка, якщо в нього більше зубів, аніж у неї.

Тоф. І як багато зубів має вона?

Дар. Один.

Епітон. Це буде тяжко, господарю, адже ви не повинні мати жодного.

²⁰ Кохання спалахує від вина, а вогонь від іскри (лат.)

²¹ Який гострий розум (лат.)

Тоф. Лише одне прохання: поважно ставтеся до її літ. Що повинен зробити мудрий чоловік зі своїм ротом повним зубів, як склеп? Черепаха насправді не має жодного зуба.

Самі. (Звертається до *Енітона*) Господар у доброму гуморі, якщо хоче позбавитися усіх своїх зубів, щоб бути схожим на черепаху.

Енітон. (Про себе.) Нехай позбавиться також язика, мені байдуже.

Дар. Ні, ви тоді також маєте позбавитися нігтів; бо вона вже давно згризла свої.

Тоф. Добре, я поступаюсь. Яке тихе життя, Діпс, ми будемо вести, якщо ми не зможемо ані кусатися, ані дряпатися. Ви зрозумієте, молодь, як вік, сприяє миру.

Самі. (Убік.) Як ми змусимо його залишити своє кохання, якщо ми ніколи не розмовляли з нею?

Дар. (Звертається до *Самі*) Залиште мене самого.

(Звертається до *Тофа*). Вона відома відьма, і перетворила свою служницю Баго на осику за те, що та видала її секрети.

Тоф. Я поважаю її за хитрість, але зараз, коли я втомився ходити на двох ногах, яке задоволення вона може мені зробити, перетворивши мене на гарного віслюка, та допоможе мені стати на чотири ноги.

Дар. Ні, тоді я повинен сказати тобі правду; її чоловік, Джерон, повернувся додому, котрий ці п'ятдесят років мав її за дружину.

Тоф. Що я чую! Вона має чоловіка? Йди до гробаря, та скажи йому, що бажання вмерло, та змусь його вирити могилу. О, небеса, чоловік! Що за смертельний кінець прийшов моєму щастю?

Самі. Не втрачай надію, ми допоможемо тобі знайти молоду пані.

Тоф. Мені не подобаються молоді дівчата: вони такі крихкі, вони можуть зламатися, як скло, або такі вередливі: якщо до них доторкнешся, вони зразу впадають в істеріку: *animus majoribus instat*²², я віддаю перевагу літнім

²² Розумний початок існує в наших предках (лат.)

матронам. Яке б це було видовище, коли б ти обійняв ту, чиє волосся сяло немов перли; чиї зуби були такі бездоганні, з синім відтінком, що затьмарює справжній Туркіс; чий ніс відбивав більше променів, ніж вогненний карбункул; чиї очі були окреслені почервонінням, яскравішим за корал; та чиї уста можна було порівняти зі сріблом за їх блідістю? Саме таку, якщо ви зможете мені знайти, тоді я зможу поступово зменшувати свою прихильність до Діпс, і згодом мої почуття згаснуть.

Епітон. Передбачливо. Ну що скажете, друзі, чи допоможемо ми моєму господарю у його справі?

Самі. Із задоволенням.

Дар. Якщо ми його не поквапимо, я спалю мій капелюх; ми йому допоможемо викопати стару дружину з могили, що буде відповідати його серйозності.

Тоф. Молодь, до побачення; той, хто перший принесе мені новини, отримає мій спадок.

Дар. Що, хазяїн володіє землею?

Епітон. Ти що не знаєш, що мій господар є *liber teneus*²³?

Самі. Що це значить?

Епітон. Вільний землевласник. А я слідом за ним.

Самі. І під кінець ми повинні почути новини від Ендіміона. (Виходять)

ТРЕТЯ СЦЕНА

(Входять Панеліон та Зонт)

Панеліон. Хто б міг би подумати, що Телл, така свята за природою, така благородна за походженням, така мудра за освітою, заподіє зло богам – таке низьке, чоловікам – таке мерзотне, а її друзям – таке люте?

Зонт. Якби Баго несвідомо не зрадила її, то як би це вийшло на денний світ? Але ж ми бачимо, що Золото та чесні слова можуть змусити піти на злочин навіть найсильніших чоловіків; та працювати дурних жінок.

²³ Вільний (лат.)

Панеліон. Цікаво, що Кінфія вирішить у цьому випадку?

Зонт. Боюсь, як у всіх випадках, буде слухати зі справедливістю та судити з милосердям; як це може бути, що вона, та, що не може покарати своїх найжорстокіших ворогів немилістю, буде мстити зі своїм почетом до смерті.

Панеліон. Ця стара відьма, Діпс, лютує, зрозумівши, що її діяльність викрита, перетворила бідолашну Баго на осику. Але поквапмося і приведімо Телл до Кінфії, тому що вона виходить до нас.

Зонт. Рушаймо. (Виходять)

ТРЕТЯ СЦЕНА

(Входять Кінфія, Самі, Флоскула, Діпс, Ендіміон, Евменід, Джерон, Піфагор, Джипт та сер Тоф)

Кінфія. Діпс, у тебе років не так багато, як недоліків, але більше, ніж звичайно природа може дати або справедливість може собі дозволити. Хіба ти не займалася цією чорною магією з її огидною злобою? Хіба ти була такою наївною, щоб пізнати природу лікарських трав? Усіх створінь, які є такими гріховними! Ти мене лякала, що зробиш моє обличчя кривим та зміниш, завдяки проклятій майстерності, уряд, яким я володію, за допомогою вічних богів. Але знаючи тебе, Діпс, нехай усі чарівники дізнаються, що Кінфію, яка є променем світла на землі, також захищають сили Небес. Навіть якщо ти видихнеш свої слова, збереш усі свої трави, знайдеш усе каміння, яке належить тобі; вже нема в тобі сили, щоб налякати моє серце, в якому так закоренилися хоробрість та постійне переконання в милосерді богів, що усе твоє чаклунство я вважаю таким слабким, що всесвіт покарає тебе. Цей шляхетний пан, Джерон, який колись був твоїм чоловіком, а зараз смертельно ненавидить тебе, зміг без надії вижити в пустелі. Ендіміона, квітку мого двору та надію прийдешніх часів, ти зачарувала, не дозволивши йому квітнути на природі.

Діпс. Мадам, у минулому можна розкаятися, але зробленого не повернути: нема нічого такого гріховного, чого б я не робила, але ні більш за все жаданню смерті: навіть, зараз, зізнавшись у скоєному, ні про що я так не жалкую, ніщо не мучить мої пусті та розгублені думки, як розлучення з моїм чоловіком у самому розквіті його сил за допомогою диявольського мистецтва; і якщо смерть означала б прощення, я б не стала жити до завтра: а якщо й жити, то бути ще нещаснішою, щоб задовольнити його, я б хотіла бути найстарішою та найжахливішою істотою з усіх існуючих.

Джерон. Діпс, ти не відрізняєш мене від Ендіміона. Ми обидва були молоді, а ти примусила мене жити в смутку, втрачаючи радості молодих років; а його змусила заснути, не пам'ятаючи молодості.

Кінфія. Стривай; ось йде Телл, зараз ми дізнаємось усе.

(Входять Корсіт, Телл, Панеліон та інші)

Корсіт. Я б хотів, щоб ти справді вибачилась перед Кінфією, як ти робила це для мене з властивою тобі дотепністю.

Телл. Правда буде моєю відповіддю, тому я не буду чекати на вибачення.

Кінфія. Хіба ж це можливо, Телл, що так мало років приховують у собі так багато зла? Я відчуваю наростаюче почуття гордості, тому що це саме та річ, яка може осудити вроду; яка чим більше перевищує чесність у розмірах, тим більше до неї починають ставитися з презирством. Я сміюся з засобів, які ти використовувала проти Корсита, знай, що чим вигадливіші вони є, тим небезпечнішими вони стають. Але цю незрозумілу та найбільш неприродну діяльність з низькими чаклунками, проти такого шляхетного чоловіка, як Ендіміон, я ненавиджу, як річ дуже злу, та буду мститися, як за дію найбільш огидну. А що стосується тебе, Діпс, я відправлю тебе до пустелі серед диких тварин; і спробуй, чи зможеш ти повергнути левів, тигрів, кабанів та ведмедів у смертельний сон, як ти це зробила з Ендіміоном; або перетворити їх на дерева, як ти зробила це з Баго. Але поясни мені, Телл, що було причиною такої жорстокості, яка зовсім не личить твоїй суті, в якій немає

нічого, окрім простоти, та зовсім не пасує до твого обличчя, в якому нічого не можна побачити, окрім м'якості.

Телл. Свята Кінфіє, та, що дарувала мені життя та якій я збираюся його віддати, я не можу ані виправдати свої помилки не збрехавши, ані зізнатися в них без сорому. Зараз, якби це було можливим, щоб твої божественні думки змогли зрозуміти мої земні наміри, я б тоді надіялась, що навіть якщо мені й не пробачать без суворого покарання, то бодай вислухають без великого здивування.

Кінфія. Продовжуй, Телл, я не можу уявити жодної речі, яка змогла б скрасити таку жорстокість.

Телл. Ендіміон, цей Ендіміон, у розквіті своїх сил, так змучив моє серце своїм коханням, щоб заволодіти моїми бажаннями він використовував такі засоби, що я не в силах була ані протистояти їм, ані чинити їм опір. Хто була я в порівнянні зі шляхетним Ендіміоном, котрий був молодим, мудрим, великодушним та добродішним? Крім того, з якого металу я була б зроблена, (будучи смертною), якби мене не зачепили пахощі, ані вразило отрутою (неможливо виразити словами, лише можна відчувати) Кохання? Від якого ти божеволієш, але цього не побачиш на обличчі, яке з'їдає твоє серце, але не торкається шкіри; воно залишає глибокий шрам, щоб було видно, перш ніж ти щось відчуєш? Моє серце надто ніжне, щоб протистояти такій божественній люті, уступило коханню, пані; не без сорому, я зізнаюсь, поступилося коханню.

Кінфія. Дивний наслідок кохання, породити таку велику ненависть. Як ти кажеш, Ендіміоне, усе це було заради кохання?

Ендіміон. Я кажу, пані, що боги послали мені жіночу ненависть.

Кінфія. Це було так погано, що, навпаки, ти ніколи не повинен був спати. Але продовжуй, Телл, розкажи нам, чим усе закінчилось.

Телл. Відчуваючи нескінченне паління у всіх моїх нутрощах та вибухи майже у кожній вені, я не могла стримувати внутрішній вогонь, про який можна було зрозуміти за димом, що виривався назовні, по різноманітних

іскрах, що літають усюди, яскравих свідках мого палкого полум'я. Ендіміон, хитрий та дотепний, залишив шрами на моїх очах, у яких він майже міг побачити себе; мої зітхання, в котрих він міг почути своє ім'я, цілилися в моє серце, в якому, він був впевнений, викарбувалась його подоба; і під час розпитування вплигло те, що ладне було спалахнути. Коли він побачив глибину моїх почуттів, він присягнувся, що порівняно з його почуттями мої були немов виверження Етні, або долини Альп, або як орел для мурах; і ніщо не можна порівняти з моєю вродою, лише його кохання та вічність. Таким чином, немов узувши гарний черевик на криву ногу, він змусив мене повірити, що (як всі створіння нашої статі, охоче визнаємо) я гарна; та, що цікаве, (втім є надприродним) будь-який чоловік повинен бути вірним.

Кінфія. Ендіміоне, що ти скажеш у своє виправдання?

Ендіміон. Пані, все це моє обвинувачення.

Кінфія. Що ж, Телл, продовжуй; але коротко, ми не отримаємо задоволення від розповіді про твоє кохання, скоріш ти можеш образити нас її тривалістю.

Телл. Пані, я швидко покладу кінець моєму коханню та моїй розповіді. Відчувши постійну навалу моїх думок, які катували мене, зрозумівши, що насолода від кохання скоріше завдає глибоких ран, ніж розуміння його, я не змогла знайти іншого способу для полегшення мого болю, як прослідкувати за Ендіміоном і побачити на власні очі, як він мене зрадив, та хто об'єкт його кохання. Та коли я зрозуміла його обман, то карала себе за свої почуття, я побачила (ах, лихо, тоді я загубила себе), я побачила його у ще більш пригніченому та відчайдушному стані, він проклинав свої зірки, своє становище, землю, небеса, світ, і все це через кохання до....

Кінфія. До кого, Телл? Кажі сміло.

Телл. Пані, я не відважуся сказати, через страх образити.

Кінфія. Кажі, я тобі говорю; хто може образитися, якщо тобі наказала Кінфія?

Телл. Через кохання до Кінфії.

Кінфія. До мене, Телл? Це дуже дивно. Ендіміоне, це правда?

Ендіміон. Чиста правда, пані, Телл не обманює.

Кінфія. Чим усе це закінчиться? Ну що ж, Ендіміоне, ми повинні почути усе.

Телл. Я, бачачи, що всі мої надії перетворились на нещастя, що він постійно обманював мене, та зрозумівши його сильні почуття до Кінфії, забула саму себе і те, що я жінка, і впала у цю неприродну ненависть; знаючи твої достоїнства, Кінфіє, будучи безсмертною, я не могла б і мріяти про те, щоб повернути його. Зрозумівши, що мої почуття не згасають, я не могла винести думки, що хтось інший буде володіти тим, чого бажала я; у величності, вроді, чеснотах та високому становищі я завжди поступалась тобі, Кінфіє; зараз же, в почуттях, я вважала себе рівною з богинею та всіх інших створінь відповідно до їхнього положення зі мною. Зірки, завдяки своїм великим розмірам, добре світять, і сонцю не потрібно більше; а маленькі глечики, коли вони вже наповнені вщерть, нагадують великі переповнені посудини. Таким чином, пані, я дійсно розповіла про нещастя мого кохання та причину моєї ненависті; цілковито підкорюючи цій божественній карі, яка буде повністю складатися із мудрості та яку ніколи не будуть осуджувати за несправедливість.

Кінфія. Що скажете ви, мої лорди, в цьому випадку? Та що скажеш ти, Ендіміоне, чи казала Телл правду?

Ендіміон. Пані, правда в кожному слові, навіть у тому, що, як вона сказала, я її кохав та присягнувся поважати її.

Кінфія. Чи був такий час, коли ти заради мого кохання присягнувся померти та відмовитися від життя? Кажі, Ендіміоне, я не буду мстити тобі з ненависті.

Ендіміон. Був такий час, пані, є і напевно буде, коли я поважав вашу величність понад усе у світі, але назвати це коханням я ніколи не осмілюсь. Нема нікого, хто б так радував мої очі, як Кінфія, хто б захоплював мої вуха,

як Кінфія, хто б володів моїм серцем, як Кінфія. Я відмовився від усіх благ, щоб йти за Кінфією; і зараз я стою тут і ладен умерти, якщо цього побажає Кінфія. Такими вже різними зробили боги наші статі, так що все повинно бути - повага, вірність та обожнення; нічого (якщо дозволить ваша величність) не назвали коханням; мої незаплямовані думки, моє слабке тіло, моє незадоволене життя, дозвольте їм отримати завдяки королівській прихильності, яку вони не повинні осмілюватися, щоб попросити, лише бажання неможливого; на уявлення якого, я розтрачу свої сили, та про себе, (щоб жодна істота не почула), ніжно називаю коханням. І якщо будь-який порив промовить те, що я шепочу, я назву це честю. Із цим солодким міркуванням, якщо мене не вигонять, я буду жити краще за всіх чоловіків, отримуючи більше задоволення в моїх літніх думках, аніж коли я був молодим.

Кінфія. Ендіміоне, ця гідна повага до тебе відродить у тобі кохання, і я нагороджу тебе своєю прихильністю. Не припиняй кохати мене, Ендіміоне, бо я вважаю, що у правдивому серці більше сили, аніж у місті, обнесеному стінами. Я хочу домагатися всього, та вчитимуся утримати те, чого домоглась; а що стосується тих, хто не може ані отримати моєї постійної прихильності, ані чесно використовувати мої запропоновані пільги, тоді боги повинні відновити справедливість, або ж справедливо помститися за зраду. Ендіміоне, продовжуй у такому ж дусі, як ти почав, і тоді ти побачиш, що Кінфія світить для тебе не даремно.

(До Ендіміона знову повертається його молодість)

Ендіміон. Ваша величність благословила мене, а ваші слова знову відродили в мені життя. Здається, я знову відчуваю, як мої суглоби стають сильнішими, а це сиве волосся змінюється, і все це завдяки вашим чеснотам, Кінфіє, у чії руки передана рівновага, яка зважає час та долю.

Кінфія. Знову молодий! Зараз мені жаль карати Телл.

Телл. Ах! Ендіміоне, тепер я впізнаю тебе і прошу пробачення в тебе; та дозволь побажати тобі добра.

Ендіміон. Телл, Кінфія повинна наказувати, що вона захоче.

Флоскула. Ендіміоне, я рада побачити тебе таким, яким ти був раніше.

Ендіміон. Добре, Флоскуло, до тебе я також ставлюсь, як і раніше.

Евмінід. Ендіміоне, радість мого життя! Я такий змучений великою радістю, за винятком, коли я радію за свою кохану.

Кінфія. Ендіміоне, ти повинен зараз сказати, кого надійно зберігає Евмінід як святу.

Ендіміон. Семелі, пані.

Кінфія. Семелі? Евмінід, це Семелі? Найдошкульніша з усіх жінок, чий язик такий гострий, як зуб гадюки.

Евмінід. Це Семелі, Кінфіє; лише володіння її серцем може продовжити моє життя.

Кінфія. Ну що ж, Ендіміон став колишнім, ми усі задоволені. Семелі, чи ти згодна після такого довгого суду за його долю, такої дивної таємниці, такого незаплямованого кохання бути з Евмінідом? Чому ти не відповідаєш? Жодного слова!

Ендіміон. Тиша, пані, – це знак згоди; це найліпша відповідь.

Кінфія. Це правда, Ендіміоне. Евмініде, бери Семелі; бери її, я кажу.

Евмінід. Смиренно вдячний, пані; лише зараз я починаю жити.

Семелі. Тяжкий вибір, пані; чи вийти заміж, якщо я нічого не скажу, чи втратити язика, якщо я промовлю одне слово: зараз я краще дозволю відрізати мені язика, аніж засмутити моє серце. Я не хочу бути з ним.

Кінфія. Заговорила, мов папуга? Надалі вона буде кланятись. Відріжте їй язика, ні, голову, бо її, маючи прислугу з благородним корінням, гарними манерами та справжнім коханням, не будуть вмовляти.

Семелі. Він не був вірним коханим, пані; чому тоді він не питав дозволу у своєї коханої.

Джерон. Чи не був він вірним; він ніколи не зраджував, але втратив і свого друга і кохану.

Евмінід. Твої власні думки, люба Семелі, суперечать твоїм словам; що ще ти знайшла у моєму житті, окрім кохання? А зараз я знайшов у своєму коханні лише жаль? Пані, пробачте Семелі, та дозвольте моєму языку понести кару за неї.

Кінфія. Твоєму языку, Евмініде! Чи повинен ти жити і лише хотіти розповідати про вроду Семелі? Ну що ж, Семелі, я не можу наказати коханню, тому що його не можна змусити: дозвольте мені просити її.

Семелі. Я згодна; Ваша Величносте, наказуйте; лише зараз я розумію, що Евмінід вірний коханий завдяки його бажанню втратити свій язик заради мого спасіння; та Ви дали мені гарний урок. Пані, я приймаю Евмініда.

Кінфія. Дякую тобі, Семелі.

Евмінід. Ах! Щасливий Евмінід, котрий має друга, такого вірного, та кохану, таку чарівну; як завдяки несподіваному лиху боги злякали надлишок радості? Люба Семелі, я буду жити або помру, як ти забажаєш.

Кінфія. Що будемо робити з Телл? Телл, ти бачила, що Ендіміон присягнувся служити, що навіть смерть не може зняти з нього цю обіцянку; Корсит досі дивиться закохано на тебе; що скажеш? Чи бажаєш ти бути з Корситом, і отримати пробачення за те, що було в минулому?

Телл. Пані, більш за все бажаю.

Кінфія. Але я не скажу, чи згоден Корсит.

Корсит. Я, пані, з великою насолодою буду отримувати задоволення від Телл, аніж від монархії світу.

Евмінід. Чому вона примусила чарівниць взяти тебе в полон?

Корсит. Так, але її чарівність захопила в полон моє серце.

Кінфія. Ну що ж, насолоджуйтесь коханням. Але що ти зробила у замку, Телл?

Телл. Лише намалювала портрет Ендіміона.

Кінфія. Тоді лише цією часткою Ендіміона, коли згадаєш про картину, володій та отримуй від неї задоволення.

Корсит. Ах! Моя люба Телл, моє кохання, як і твоя врода, буде незрівнянним.

Кінфія. Зараз залишаєшся лише ти, Діпс, якщо ти відмовишся від цієї низької майстерності чаклувати, Джерон пообіцяв знову прийняти тебе; але якщо ти знову повернешся до цих злих витівок, я повинна покарати найбільшою мірою.

Діпс. Пані, я відмовляюсь як від субстанції, так і від тіні, від цього найбільш жахливого та ненависного ремесла; присягаюсь богам нести вічну кару, а вашій величності бути в покірності.

Кінфія. Що скажеш ти, Джероне, чи приймеш ти її як дружину?

Джерон. Так, з більшою радістю, ніж я зробив це першого разу; ніщо не могло зробити мене щасливим, лише її відмова від цієї непристойної та огидної поведінки. Діпс, дозволь мені обійняти тебе.

Діпс. І мені тебе, Джероне, котрому я розповім причину моїх перших безрозсудних дій.

Кінфія. Ну що ж, Ендіміоне, нам нічого не залишається, як піти; ти отримав мою прихильність; Телл – її друга; Евмінід – рай зі своєю Семелі; Джерон задоволений Діпс.

Тоф. Ні, стривайте, я не можу слухняно піти до ліжка без Баго.

Кінфія. Що ж, сер Тоф, я не знаю, чи достатньо в мені чеснот, тому що я розбудила Ендіміона, і від моїх слів він помолодшав; я спробую, чи зможу я перетворити це дерево на твоє справжнє кохання.

Тоф. Перетвори її на моє справжнє кохання або несправжнє, так щоб вона стала молодою пані, мені все одно.

Кінфія. Баго, Кінфія кладе кінець твоїй тяжкій долі; за те, що була перетворена на дерево через розголошення правди, я поверну тебе знову, якщо в моїх силах ще є правда.

(Осика перетворюється на Баго)

Тоф. Баго? На тобі личинки.

Кінфія. Що ж, мої лорди, заходьте. Ви, Джипте та Піфагоре, якщо ви не задоволені нашим двором, де такі марнославні дії перетворюються на чесноти, які ви щойно побачили, ви повинні вирішити, беручи до уваги ваші відзнаки; Кінфія не мачуха для чужоземців.

Піфагор. Я краще проведу при дворі Кінфії десять років, ніж у Греції одну годину.

Джипт. І я обираю життя під оком Кінфії, ніж під володінням Єгипту.

Кінфія. Тоді йдіть за мною.

Евмінід. Ми усі будемо вас супроводжувати. (Виходять)

Кінець.

Епілог

Чоловік прогулюється на вулиці, вітер та сонце борються за незалежність; один за допомогою сильних поривів вітру, інший за допомогою своїх променів. Вітер подув сильно, чоловік застібнув свій одяг ще міцніше; він забушував ще сильніше, чоловік затягнув пояс ще міцніше: я не можу перемогти, сказав вітер. Сонце, кидаючи свої кришталеві промені, почало нагрівати чоловіка; він розв'язав свій халат; зараз воно почало світити ще яскравіше: чоловік зняв халат. Я здаюся сказав вітер, тому що якщо ти почнеш світити ще яскравіше, він зніме свою шкіру.

Грізний монарх, зловмисник, який шукає способи, щоб знищити нас своїми загрозами, лише загартовує наші думки, і робить їх стійкими до штурмів. Але якщо Ваша Величність зглянеться над нами і своїми шляхетними променями побіжно гляне на нас, тоді ми не лише схилимо коліна перед нею, але, зі всією покірністю, покладемо обидві наші руки та серця до ніг Вашої величності.

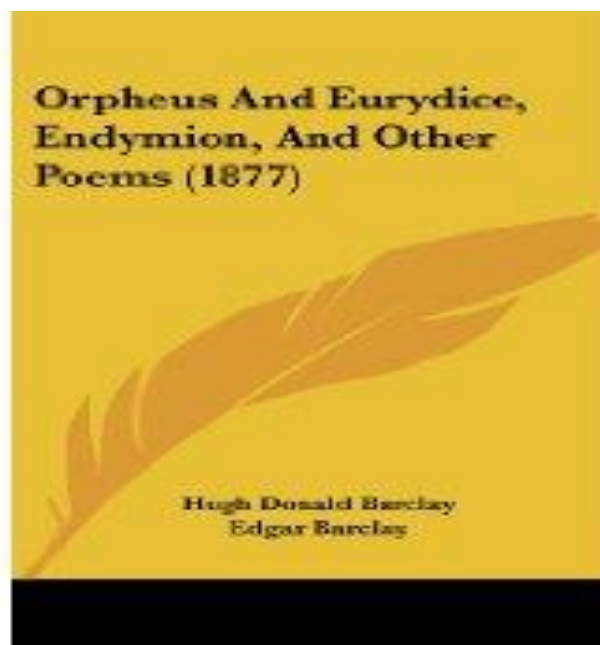

ТОМАС ХУД (THOMAS HOOD, 1799-1845)

<p>Sonnet written in Keats's «Endymion», 1823</p>	<p>Сонет, написаний на поему Кітса «Ендіміон», 1823</p>
<p>I saw pale Dian, sitting by the brink Of silver falls, the overflow of fountains From cloudy steeps; and I grew sad to think Endymion's foot was silent on those mountains, And he but a hush'd name, that Silence keeps In dear remembrance, — lonely, and forlorn, Singing it to herself until she weeps</p>	<p>Я бачив бліду Діану, що сиділа на березі Срібних водоспадів, кипучих джерел З хмарових піднебесь; я ставав сумним від думки, що Кроків Ендіміона не було чути на цих горах, Що він – лише безмовне ім'я, яке Тиша зберігає В дорогих спогадах, – сумних, та безнадійних, Проспіває його для себе, поки не вивергне з очей своїх сліз,</p>

<p>Tears that perchance still glisten in the morn: And as I mused, in dull imaginings, There came a flash of garments, and I knew The awful Muse by her harmonious wings Charming the air to music as she flew— Anon there rose an echo through the vale, Gave back Endymion in a dream-like tale.</p>	<p>Сліз, що, можливо, все ще блищать уранці: І коли я роздумував, у похмурій уяві Спалахнув силует одіяння, і я впізнав, Величну Музу за її гармонійними крилами, що Чарує повітря музикою під час польоту. І скрізь по долині лунало відлуння, Повертаючи Ендіміона в оповідання- видіння про нього.</p>
--	--

ХЬЮ ДОНАЛЬД БАРКЛЕЙ (HUGH DONALD BARCLAY)

**Endymion or the boy who cried for
the Moon»,1877**

IN the old days when heroes walked the
earth,
And Gods would often quit the pleasant
skies,
Leaving the goddesses, for scenes of
mirth
With mortals, whence sad scandals did
arise ;

**Ендіміон, або Юнак, що плакав за
Леді-Місяць, 1877**

У стародавні часи, коли герої ходили
по землі,
Та Боги часто покидали свої славні
небеса,
Залишаючи богинь у веселошах
Із смертними; коли прикрі інтриги,
сварки виникали

<p>For many beauteous women then gave birth To mortals, born of Gods in strangest guise, There lived a shepherd, who was named Endymion, Whose fame I fain would rescue from oblivion. In Latmos he was born, – a pleasant land Far in the regions of the setting sun, Primeval forests grow on either hand, Lethan waters through the valleys run. Bright poppies and the hemlock deck the strand, Where sat Endymion when the day was done, Listening the languid murmurs of the stream, And seeming half asleep, in a half dream. His spear, and bow, lay idle by his side, No deeds of prowess in his thoughts had place, He thought not of the time when he did ride, The foremost of the heroes in the chase ;</p>	<p>Тому, що багато чарівних жінок народжували Смертних від Богів у дивному вигляді, – Жив пастух, якого звали Ендіміон, Чию славу я ризикну врятувати від забуття. Він був народжений у Латму, – на прекрасній землі, Далеко за горизонтом сонця, там, де Прадавні ліси ростуть з кожного боку, де Води Лети біжать по долинах. Яскраві маки та ялинки прикрашають берег, Де сидів Ендіміон, коли день згасав, Слухаючи слабкий шепіт струмка, І, здається, напівсонно та у напівдрімоті. Його спис і лук лежали поряд, Ніяких вчинків доблесті не було в його думках, Він не думав про час, коли їхав верхи, Найкращий з героїв у цьому</p>
---	---

But of his lady love, and then he sighed;

Alas ! his was indeed a sorry case,

When suddenly he started up as near,

The sound of footsteps caught his
startled ear.

T'was Poena, his sweet sister, only she,

Not the fair lady who was in his
thought;

He laid him down again right peevishly,
She, sweetly smiling, said she long had
sought

To find him on the mountain, or the lea,
For with much sorrow was her bosom
fraught,

To see him pine away, with cheek so
pale.

If aught doth ail thee, brother, tell the
tale.

Hast thou done aught against the
heavenly powers,

That haply justly they incensed be,

Cut short the pinions of the flying hours,

Or filched the wand of wandering

полюванні;

Але думав тільки про свою кохану
леді, і потім він зітхнув;

О Боже! У нього дійсно було сумне
становище.

Раптом він піднявся, оскільки поруч
Він, здригнувшись, почув звуки
кроків.

Це була Пеона, його мила сестра,
тільки вона,

А не прекрасна леді, яка була в його
думках;

Він знову ліг на землю, дратівливо,
Вона, ніжно посміхаючись, сказала,
що давно намагалась

Розшукати його на горі, або на лузі,
Бо, що душа її переповнюється
сумом, коли вона

Бачить, як він знемагає від туги, що
в нього бліді щоки.

Якщо ти страждаєш, брате, розкажи
мені свою історію.

Чим ти розізлив небесні сили, які

Можливо, справедливо роздратовані
від того, що ти

Відрізав крила швидкоплинному
часу,

Або вкрав жезл у мандрівника

Mercury,
Or strayed with Psyche, in the Paphian
bowers,
Arousing Cupid's restless jealousy,

As you deny it, by immortal Pan,

Why dry up those sad tears, and be a
man.

He said, 'twas in the leafy month of
June,

One day I wandered in the forest's
shade,

To hide me from the summer heat of
noon,

Towards evening, when the light began
to fade;

I saw arise the loveliest silver moon.

That ever shone upon a sleeping maid,

Trembling, she rose, and filled me with
delight,

The fairest of the wanderers of the
night.

I started up with outstretched hands to
clasp

That form of forms, the fairest to my
arms,

Меркурія,

Або блукав із Психеєю у покоях

Пафоса,

Викликаючи постійні ревності

Купідона.

Якщо ти заперечуєш це, тоді в ім'я
безсмертного Пана,

Висуши свої сльози суму і будь
чоловіком.

Він сказав, що це трапилося у
зеленому місяці червні,

Одного дня, коли я блукав у затінках
лісу,

Щоб сховатися від літньої спеки дня,

До самого вечора, коли світло почало
зникати;

Я побачив, як сходить срібний
місяць,

Найкращий з тих, що коли-небудь
сяяли над сплячою красунею.

У тремтінні вона піднялася і
наповнила мене насолодою,

Найпрекрасніша серед мандрівників
ночі.

Я простягнув руки, щоб схопити цю

Найкращу з красунь, цю

найчарівнішу до своїх рук,

But still she ever did elude my grasp,
 Her coyness added beauty to her
 charms.
 I sought for language, but could only
 gasp
 Forth sighs, the heralds of my heart's
 alarms.
 All vainly I beheld, with helpless rage,

 A sight for ever fixed in memory's page.

 For lo ! the moon, her cheek with
 passion pale,
 Was kissing all the waving forest trees,
 The fleecy clouds that ever restless sail,

 The wandering rivers, and the heaving
 seas ;
 She touched them with her beauty, fair
 as frail,

 And they dissolving into ecstasies,
 Took from her kiss a beauty, not their
 own,
 And with a strange ethereal lustre shone.
 Jealous I grew of every mortal thing
 Whereon the moon had cast her silver
 glow,
 The merry birds that in the thicket sing,

Але вона уникала моїх обіймів,
 Її сором'язливість тільки додавала
 краси до її чарівності.
 Я намагався заговорити, але тільки
 тяжко дихав –
 Подальші зітхання, вісники тривоги
 мого серця.
 Все марно я намагався у безсилій
 люті вловити
 Цей дивний образ, що назавжди
 зберігається у моїй пам'яті.
 Ось! Леді-Місяць, з її щоками
 блідими від пристрасті,
 Цілувала лісові дерева-танцівниці,
 Пухнасті хмари, що невпевнено
 пливуть у нікуди,
 Мандрівні ріки та небесні моря;

 Вона доторкнулася до них своєю
 тендітною красою, світловолоса
 дівчина,
 І вони, розчинившись у нестямі
 Від її поцілунку, наповнилися
 красою, не знаною ними,
 І засяяли дивним ефірним блиском.
 Я почав ревнувати все смертне,
 Всіх, кого Леді-Місяць торкнулася
 своїм сріблястим блиском.
 Веселі птахи, що співають у

Once gladly heard, now seemed to mock
my woe.

The tears unbidden to my eyelids spring,
Her vision haunts me whereso'er I go,

And when my weary eyes are closed in
sleep,
I see her still, and start, and wake to
weep.

Once I would climb the highest peaks of
fame,

The rugged road few mortals can
ascend,

And on the summit having carved my
name,

Would turn, less able pilgrims to
befriend ;

But now a lower path I tread with
shame,

And my ambitious soarings have an end,

Since first I saw the lovely queen of
night

Surrounded by the stars, her handmaids
bright.

What is there in thee, moon, that we

гущавині,

Яких я колись з радістю слухав,
здавалось, насміхались тепер з мого
горя.

Непрохані сльози набігли на мої очі,
Її образ переслідує мене, куди я не
пішов,

І навіть, коли мої втомлені очі
заплющені уві сні,

Я бачу, я все ще її бачу, прокидаюся
й починаю плакати.

Одного дня, коли я зійду на вершину
слави,

По тій важкій дорозі, яку не всі
смертні здолають до кінця,

І на вершині, вирізавши своє ім'я,

Звернуся з дружнім привітанням до
менш вдалих пілігримів;

Але зараз я ходжу, соромлячись,
нижчою стежкою,

І мої амбіційні устремління
закінчилися тоді, коли

Я вперше побачив прекрасну
королеву ночі

В оточенні зірок, її яскравих
служниць.

Що є в тобі, Леді – Місяць, такого,

should look
 For ever in thy face, with mute surprise,

 The student pale at evening shuts his
 book,
 And towards thy lustrous beauty turns
 his eyes;
 The love-lorn maiden in a shady nook,

 Sees thee, and her gentle bosom sighs,

 And many an eye from out the casement
 peeping,
 Watches thy course whilst all the world
 is sleeping.
 You lit Leander to his Hero's arms

 When battling with the love-dividing
 wave,
 And though at last he sank beneath thy
 charms,
 He died for beauty, as becomes the
 brave.
 And Orpheus found his way through
 hell's alarms
 When thy light shone on him, a power
 to save.
 Though jealous husbands may thy

що ми маємо дивитися
 На твоє обличчя завжди із безмовним
 подивом,
 Блідий студент закриває свою книгу
 увечері
 І повертає очі до твоєї яскравої краси;

 Дівчина, що страждає від
 безнадійного кохання в темному
 закуточку,
 Бачить тебе, і її ніжні груди
 здіймаються,
 І чийсь очі часто підглядають через
 причинене вікно,
 Спостерігаючи за твоїм шляхом,
 коли весь світ уві сні.
 Ти освітлювала шлях Леандра до рук
 його Геро,
 Коли він бився із хвилями –
 розлучниками у коханні!
 Та хоча наприкінці він потонув від
 твоїх чар,
 Він умер за красу, яка личить
 відважним.
 І Орфей знайшов свій шлях через
 пекельний страх,
 Коли твоє світло сяяло на нього, щоб
 сили зберегти.
 Хоча ревнівці чоловіки можуть

influence fear,
 To lovers, and to poets, thou art dear.

Endymion replied Poena, wherefore
 pine,
 Celestial Luna beyond mortal reach is,

Believe me all the goddesses divine.
 The water-naiads, fairies, nymphs, and
 Peris,
 Though many a crazy bard in lofty line,

Seems by their charms dissolved to
 ecstacies,
 Can equal not a woman, live and real,

Of Eve and Adam the descendant lineal.
 Her eyes are azure, as the deep blue sky,
 Her tresses flowing, as the milky way,

Her breath as sweet as Zephyr's softest
 sigh,
 When breathing o'er a field of new
 mown hay;
 The blushes of her maiden modesty
 Are beauteous, as the flush of dawning
 day.
 In vain to find an image of her

боятися твого впливу,
 Для коханців та поетів ти –
 найдорожча кохана.

Ендіміон відповів Пеоні, що причина
 печалі в тому,
 Що Небесна Леді-Місяць є
 недосяжною для смертних,
 Повір мені, всі богині дивовижні. –
 Водні наяди, феї, німфи та Пері,

Хоча багато божевільних
 благородних співаків високого
 визнання,
 Здається, зачарованих до нестями,
 Не можуть порівняти красу жінки
 невигаданої та справжньої,
 Від Єви та Адама народженої.
 Її очі блакитні, як небо,
 Її локони коливаються подібно
 до молочного шляху,
 Її дихання таке солодке, як
 найм'якший подих Зефіру,
 Що дихає на поле свіжоскошеного
 сіна;
 Рум'янець її дівочої сором'язливості
 Чарівний, як спалах дня на світанку.
 Марно шукати образ краси тієї,

sweetness,

Who is the paragon of love's
completeness.

Oh, Poena, tell me not of ladies fair,

A dream came to me, in the silent night:
And sheltered me beneath her shadowy
hair

When suddenly there shone a silver
light ;
And bands of Cupids hovered in the air.

Whilst peeping from a cloud, my
Cynthia bright
Told me the tale of an immortal's love,
Unheard by great Olympus, far above.

I love thee mortal youth, since first I
shone
Through dreaming forests, on thy
upturned face.

The music of the spheres is in thy tone
And in thy gestures more than mortal
grace ;
I move in glory, but I move alone.

An aimless errand through the fields of
space,

Хто є ідеалом досконалості кохання.

«Ох, Пеона, не розповідай мені про
красу дівчат,

Мені наснився сон у тиху ніч:
Вона укрила мене у своїй тіні,

Коли раптом сріблясте світло
засяло,

Та зграї Купідонів кружляли в
повітрі.

Тоді, виглядаючи з-за хмар, моя
яскрава Цинтія

Розповіла мені історію про
безсмертне кохання,

Якої не чув великий Олімп».

«Я закохалася у тебе, смертний
юначе, відтоді, коли вперше я сяяла
Крізь сонні ліси на твоєму
повернутому вгору обличчі.

Музика небес була у твоєму голосі
І в твоїх рухах – більше, ніж грація
смертного;

Я живу, проходячи свій шлях у
славі, але я самотня.

Безцільно подорожуючи крізь поля
простору,

<p>And gladly would I leave the starry sphere To live with thee: to me thou art so dear.</p> <p>Beneath the wing of all concealing night, Then we will wander to a soft retreat,</p> <p>And laughing, watch the home returning wight, Missing my light, a lantern to his feet;</p> <p>Now turning to the left, and to the right, Not finding anyone whom he may greet, Belated he will far, and farther roam, Nor find till break of day his distant home.</p> <p>Then I will tell you of the lovely things, That lie beyond the sphere of mortal ken – The secrets of my midnight wanderings, O'ej cloudy mountain, and untravelled glen. Interpret the mysterious murmurings Of streams, whose voices are unknown to men,</p>	<p>З радістю залишила б я зіркову сферу, Щоб жити з тобою: для мене ти – такий милий.</p> <p>Під крилом ночі, що все приховує, Ми будемо блукати в пошуках затишного куточка, І, сміючись, дивитися, як повертається додому людина, Якій бракує мого світла, ліхтарика під її ноги.</p> <p>Тепер він повертається вліво, а потім праворуч, Не знайшовши нікого, кого він зміг би привітати.</p> <p>Запізнившись, він буде все далі й далі блукати, Не знайшовши свій віддалений дім до світанку.</p> <p>Потім я розповім тобі про дивні речі, Що не входять у сферу людських знань – Таємниці моїх нічних блукань По хмарах, горах та лісистих долинах. Витлумачивши таємниче бурмотіння Струмків, чий голоси невідомі людям,</p>
---	---

<p>Arid of the gods who in Olympus dwell, The tale of scandal, and of love will tell. But no, I dare not, think of Jove's sad start, And tell-tale, mischief-making Mercury, Pointing maliciously to Cupid's dart Nary the cause of all my misery ; Think of Minerva's look, severe and tart, The upturned face, and half averted eye ; Think of the gods, in council met irate, To know me fallen from my high estate, And yet who knows, Minerva may have slipped, The wise are sometimes fools, fools, sometimes wise, The sweet nepenthe love she may have sipped, For Mars at all the goddesses makes eyes ; And Cupid tells of many who have slipped, By listening to a lover's vows and sighs,</p>	<p>Та тільки безтілесним богам, що на Олімпі мешкають, Розповім тобі історію чвар і кохання. Але ні, я не наважуюся, думаючи про сумний початок історії Юпітера Та базіку, інтригана Меркурія, який вказує злісно на стрілу Купідона. Можливо, це і є причина мого нещастя; Думаю про погляд Мінерви, суворий та різкий, про її спрямоване вгору обличчя та відведений погляд; Думаю про богів, які на нараді зійшлися у гніві, Тому що знають, що я втратила своє високе становище, Та хто знає, можливо, Мінерва зробила помилку: Мудрі іноді бувають дурнями, а дурні – іноді мудрими. Солодкий напій кохання вона надпила маленькими ковтками, Тому що Марс, однак, дивиться на всіх богинь небес; І Купідон розповідає про тих, хто оступився, Прислуховуючись до зітхань та</p>
--	---

When shepherd swains repeat the tender tale,
 And evening throws her shadows o'er the vale.
 With this, the queen of night, the clouds dividing,
 Left her bright home, and star surrounded throne,
 With airy footsteps she came softly gliding,
 Her countenance with love's effulgence shone ;
 Her passion, long suppressed no longer hiding,
 She whispered to me in an undertone,
 Arise sweet youth, behold me by your side,
 Though I must woo, yet take me for your bride.
 Just then there fell from heaven a shooting star,
 A signal to the distant constellations ;
 Who saw the fiery herald from afar,
 And straightway left on high their various stations ;
 Each planet mounting his celestial car

присягань коханців,
 Коли пастухи повторюють цю трепетну історію,
 І вечір відкидає тіні на долину.”
 Сказавши це, королева ночі,
 розігнавши хмари,
 Залишила свій яскравий дім і трон,
 оточений зірками,
 Повітряними кроками вона м'яко рухалася,
 Її обличчя випромінювало світло кохання;
 Її пристрасть, так довго стримувана,
 більше не ховалася.
 Вона прошепотіла мені на вухо:
 – Прокидайся, милий хлопче, побач мене біля себе,
 Хоч я повинна добиватися взаємності, візьми мене у наречені.
 Потім з неба впала зірка –
 Сигнал віддаленим небесним сузір'ям.
 Які, побачивши вогненного вісника здалеку,
 Відразу залишили, у височині свої різні місця;
 Кожна планета надіслала свою

To pay to Cynthia his congratulations,
 They gathered like a swarm of golden
 bees,
 Who seek their honey over summer leas.
 First Pegasus flew down with rapid
 pinions,
 Close followed by the hair of Berenice,
 Virgo and Gemini, heaven's favoured
 minions,
 Castor and Pollux, fair Andromede,

 With Hercules, have left heaven's bright
 dominions ;
 Mortals those empty halls astonished
 see,
 Not knowing this is Cynthia's wedding
 day,
 And that to greet her they have fled
 away.
 Cynthia, beloved queen, we wish you
 joy
 Began the leader of the starry choir,
 To you, and to your gentle shepherd
 boy;
 We think you might have looked a little
 higher.
 We understand now why you were so
 соу,

небесну колісницю,
 Щоб привітати Цинтію.
 Вони зібрались, як рій золотих бджіл,

 Що шукають мед на літніх луках.
 Першим був Пегас, який злетів на
 своїх крилах,
 Відразу ж за волоссям Вереніки
 Послідували Діва й Близнюки,
 улюбленці небес;
 Кастор та Поллукс, прекрасна
 Андромеда
 Із Геркулесом залишили свої небесні
 яскраві володіння.
 Смертні були здивовані бачити
 спустілі зали небес,
 Не знаючи, що це був день весілля
 Цинтії,
 І, щоб її привітати, вони всі злетілися.

 – Цинтіє, улюблена королево, ми
 бажаємо тобі радості, –
 Почав лідер зіркового хору, –
 Тобі та твоєму тендітному пастухові;

 Ми вважаємо, що ти мала б
 виглядати трохи вищою.
 Ми розуміємо тепер, чому ти була
 така сором`язлива

To those who to your bright hand did
 aspire ;
 And yet we can excuse you, for we
 know
 That Cupid's shafts, spare neither high
 nor low.
 May Jove, with favour on this pair look
 down,
 For has not he too, felt a lover's pain ;
 He dare not on unequal matches frown,

 Who cannot from his Leda's lips refrain.

 May he this union with his blessings
 crown,
 And like a shower of gold, his influence
 rain,
 To give them happiness, and length of
 days,
 To walk for ever in earth's pleasant
 ways.
 From them a numerous race of bards
 will spring,
 Charming the hearts of men with poesy,
 Of gods, and fate, and things unseen to
 sing ;
 Blessed with the vision of futurity.

 Their praises in the ears of men shall

Із тими, хто домогався твоєї руки;

 Та тепер ми можемо пробачити тобі,
 бо знаємо,
 Що стріли Купідона стріляють ні
 високо, ні низько.
 Нехай Юпітер з прихильністю
 погляне на цю пару,
 Адже він теж відчував щем кохання;
 Він не наважиться дивитися
 несхвально на нерівні пари,
 Той, хто сам не може устояти перед
 вустами своєї Леди.
 Нехай він вінчає цей союз своїм
 благословінням,
 І подібно до золотого дощу, його
 вплив ллється,
 Щоб надати їм щастя і довгих років,

 Щоб іти вічно приємними шляхами
 землі.
 Багато поколінь співаків з'являться,
 Чаруючи серця людей своєю поезією,
 Щоб співати про богів, долю та речі,
 яких ми не бачимо;
 Благословенні видіннями
 майбутнього,
 Їхні вихваляння будуть лунати серед

ring,
 Though mixed with dust of ages they
 may lie.
 In Greece, and Albion, will the chief be
 born.
 Whose fame, all future bards will put to
 scorn.
 When ended were the marriage
 melodies,
 The celestials to their native home
 retired.
 With Cynthia, heavenly bride, I sought
 the trees,
 By love and music, both alike inspired ;

 We felt a joy unknown to hearts save
 these,
 With love celestial, and terrestrial, fired;

 Unknown to man, but as a passing
 gleam,
 That breaketh through a dark and
 troubled dream,
 Happy we dwelt within the leafy grove,

 Our food the ripe grape, and the olive
 mild;
 Through shady forest glades we loved to
 roam,

людей,
 Хоча вони й будуть покоїтись,
 змішавшись із прахом віків.
 У Греції та Альбіоні народиться
 володар,
 Чию славу всі майбутні співці
 зневажатимуть.
 Коли закінчились весільні мелодії,

 Небесні жителі полетіли до себе
 додому.
 А я з Цинтією, небесною нареченою,
 шукав дерева.
 І коханням, і музикою однаково були
 ми натхненні.
 Ми відчули радість, невідому жодним
 серцям, окрім тих, які
 Коханням небесним і земним були
 запалені;
 Воно невідоме людині, але, як
 рухоме сяйво, воно
 Пробивається крізь темряву й турбує
 сон.
 Щасливі, ми мешкали у листяному
 лісочку,
 Їжею для нас був спілий виноград
 та м'які оливи;
 По тінистих лісах ми любили
 блукати,

To chase with bounding steps, the
 roebuck wild.
 Yet after four short weeks, I thought my
 love
 Seemed to her novel life unreconciled.

A shade stole o'er her face, her ways
 grew strange,
 As though she longed for yet another
 change.
 Said Cynthia to Endymion, one sweet
 eve,
 Fair are these valleys, and this hoary
 wood,
 These haunted streams, and yet oft times
 I grieve
 To think that here has been thy sole
 abode.
 With simple shepherd swains, now we
 will leave
 This lonely spot, and seek the
 neighbourhood
 Of azure heaven, and visit my relations,
 Returning all their friendly salutations.

Scarce had these boding words escaped
 her lips,

Переслідувати тихими кроками дику
 косулю.
 Проте після чотирьох коротких
 тижнів я подумав, що моя любов,
 Здається, не змирилася з її новим
 життям.
 Тінь впала на її обличчя, її поведінка
 стала дивною,
 Наче вона прагнула ще нових змін.

Цинтія сказала Ендіміону одного
 гарного вечора:
 – Світлі ці долини і цей сивий ліс,
 І ці струмки, де живуть духи; але
 часто я сумую, бо саме
 Це і стало твоїм самотнім житлом.
 Із простими пастухами – сільськими
 хлопцями – тепер ми залишимо
 Це самотнє місце та пошукаємо
 сусідства
 Із блакитним небом і відвідаємо моїх
 родичів,
 Повертаючи їм всі їх приязні
 привітання.

Як тільки ці віщі слова злетіли з її
 вуст,

<p>When Mercury appeared above the trees, As suddenly as when a diver dips His form into the waves of summer seas; A steed he caught, which straightway he equips With wings, to cleave the yielding air with ease. We mounted him, and passed the realms of night, And left the stars behind us in our flight.</p> <p>We entered heaven's angel-guarded portals, Once traversed by Ixion's daring feet ;</p> <p>There dwell the ever juvenile immortals, Wrapped in Elysian pleasures ever sweet, Save when on visits to the world of mortals, Which serves them as a park, or country seat ? Where they enjoy themselves, with wine and love, Unfettered by the etiquette of Jove.</p>	<p>З'явився Меркурій над деревами, Так раптово, як нирець занурюється У хвилі літнього моря; Він зловив коня, якого одразу наділив крилами, щоб розтинати з легкістю повітря, Ми сіли верхи на нього і пролетіли царство ночі, Залишивши під час польоту зорі позаду. Ми в'їхали у ворота, які охороняли янголи, Які колись перетнули сміливі кроки Іксіона; Там мешкали вічно молоді безсмертні, Завжди зайняті приємними райськими розвагами, Лише інколи відвідуючи світ смертних людей, який Слугує для них, – чи то парком , чи маєтком? Там вони насолоджуються вином та коханням, необтяжені етикетом Юпітера,</p>
--	---

Whilst Mercury walked on to show the
way,

I gazed at all the wonders of the place ;
Apollo there, preparing for the day,

His steeds was training at a walking
pace.

The Muses, here, rehearsing a new play,

Turned much astonished at my simple
face ;

And Cupid drew an arrow from his dart,

To pierce a hitherto unfeeling heart.

Juno's proud peacocks pecked from out
my hand,

Fair birds, whose plumage, much excels
their note ;

The seasons four, a bright ethereal band,

Around, around, in ceaseless circles
float.

Old Time upon his scythe doth leaning
stand,

Grazing with weary eyes on scenes
remote ;

His empire doth not here extend its
sway,

Поки Меркурій ішов, показуючи
шлях,

Я дивився на чудеса цього місця:

Аполлон стояв, готуючись до
прийдешнього дня,

Його кінь розминавсь ходою,

Музи проводили репетицію нової
вистави,

Повернувшись здивовано до мого
щирого обличчя;

Та Купідон випускав стріли зі свого
лука,

Щоб пронзити досі бездушне серце.

Пихаті павичі Юнони клювали з моїх
долонь, –

Гарні птахи, краса оперення яких
перебільшує красу їхнього співу;

Чотири пори року, яскраве ефірне
з'єднання,

Безперестанно, колами, колами
змінюють один одного.

Старий Минулий, що сперся на свою
косу,

Споглядав утомленими очима давно
минулі сцени;

Його імперія не поширює сюди своєї
влади,

The ceaseless interchange of night and day.

I saw the apple, Paris, wild and gay,

Awarded unto Venus as a prize ;

And still methinks that at the present day,

His judgement is approved by all the wise ;

Arch Hebe sang a merry roundelay.

And with her brimming cup did tantalise,

At last, of its most sweet contents I drank,

And lost in pleasure, at her feet I sank.

But soon recovered ; with fresh courage fired,

I fain would look upon the face of Jove ;

His awful nod no longer dread inspired,

As when I tended flocks, in Latmos grove.

I saw him in his majesty attired,

Grown bolder by the sight, I tried to move

A thunderbolt, I threw it, and around,

Безперестанними є зміни ночі й дня.

Я бачив, як Паріс, нестриманий та радісний,

Нагородив Венеру яблуком, як трофеєм;

І все ще мені здається, що і сьогодні, Його озсуди схвалені усіма

мудрішими;

Хитра Геба співала веселу ронделю.

Та своєю повною чашею

втамомувала спрагу,

Нарешті я випив цей солодкий напій,

І, загубившись у задоволенні, упав біля її ніг.

Але скоро одужав і, наповнившись новою натхненною хоробрістю,

Я міг дивитися в обличчя Юпітеру.

Його величний вигляд більше не наводив благоговійного страху,

Як тоді, коли я пас овець у долині

Латму.

Я побачив його убраним у його

велич,

Ставши хоробрішим, я намагався пересувати

Грім, я кинув його, та навколо

Th'Olympian halls re-echoed with the
sound.

Jove, starting up, cried, who are they
who dare

To wield my thunder, and my might
defy ;

Do Titans seek again my throne to share
;

My hand shall fall upon them heavily.

Oh !bid them of a rod incensed beware.

Where are the culprits? Seek them
Mercury.

What, 'tis Endymion! miserable mortal;

He soon shall rue the hour he crossed
my portal,

Yes, he shall share Ixion's whirling
wheel,

Or feel the thirsty pangs of Tantalus,
Or hang, until his dizzy brain shall reel,

On Caucasus, beside Prometheus.

Unless before our majesty he kneel,

And humbly for forgiveness sue to us.

Here Juno interposed, and cried –

Зали Олімпу голосно відгукнулися
відлунням.

Юпітер, вставши, закричав: Хто ті,
хто наважився

Розпоряджатися моїм громом, і моїй
силі кидати виклик?

Чи то Титани намагаються знову
розділити зі мною трон?

Моя рука на них тяжкою силою
впаде.

Ох! Хай вони бояться мого жезла,
змащеного фіміамом.

Де винуватці? Знайди їх, Меркурію.

А , так це Ендіміон! Нещасний
смертний;

Скоро він прокляне той час, коли
перетнув мій поріг,

Так, він розділить колесо Іксіона, що
крутиться,

Або відчує Танталові муки,

Або буде висіти, доки він не втратить
розум,

На Кавказі, поряд з Прометеєм.

Доки він не стане на коліна перед
нашою величчю,

Та покірно не буде просити
пробачення.

Тут Юнона втрутилася і прокричала

forbear:

To injure him, his life I prithee spare.

The father of gods and men, to her
replied,

Yes, I will spare him for thy gentle sake,

Though much my god-like patience has
been tried,

Revenge on one so small I will not take:

Yet, lest again my might he should
deride ;

Bid herald Mercury come here and take

Him hence, and place him in his native
groves,

And see that henceforth he no longer
roves.

They bore me to heaven's highest
battlement,

The earth below me like an island lay,

The gods and goddesses, on pleasure
bent,

Passed freely, to and fro the shining
way.

остереження:

Не карай його, я благаю тебе,
помилуй його життя.

Отець богів та людей відповів їй:

– Так, я помилую його заради твоєї
доброти,

Хоча мій божественний терпець
увірвався,

Я не буду мститися такій маленькій
людині,

Якщо він знову не буде насміхатись з
моєї величчі;

Накажи Меркурію прийти сюди і
привести

Його сюди і відвезти його у рідний
гай,

Та простежити, щоб звідти він нікуди
не втік.

Вони понесли мене до найвищої
стіни,

Земля внизу здавалася маленьким
островом,

Боги та богині, перебуваючи у
задоволенні,

Повільно рухались туди-сюди своїм
блискучим шляхом.

Though long I pleaded, I was headlong
sent

To seek the groves where once I loved
to stray:

I fell beside a naiad-haunted stream ;
Then I awoke, and lo !it was a dream.

How strange, said Poena, when our
eyelids close,

Beneath the brooding wing of silent
night,

The exiled spirit knoweth no repose,
But towards its natal region takes its
flight.

Thus visions of the deities arose,
Although invisible to mortal sight,
Such ministrants, Endymion, have been
thine,

When softly sleeping in the pale
moonshine.

Oh, Poena, Cynthia bright is not a
dream,

Or form invisible to mortal sight,

O'er mountain, valley, haunted wood,
and stream,

She passes, shedding beauty and delight.

Medea's wondrous alchemy I deem

Як я не прохав, мене штовхнули
головою вперед

У пошуках гаю, де я любив блукати.

Я впав поруч зі струмком з наядами,
Потім я прокинувся, та, о! це був сон.

– Як дивно, сказала Пеона, – коли
наші повіки опускаються

Під крилами мовчазної ночі,

Дух-вигнанець не знає спокою,

Але він прямує у свій рідний край.

Видіння божеств знов з'явилося,

Хоча невидиме для людського зору.

Такі ангели-служителі охороняли
тебе, Ендіміоне,

Коли ти солодко спав при блідому
світлі місяця.

– О, Пеоно, яскрава Цинтія – це не
сон,

Та не її видіння, невидиме для
людського зору.

Над горами, долинами, часто

відвідуваними лісами та струмками

Вона проходить, даруючи красу та
захоплення.

Дивовижна магічна сила Медеї, я
вважаю,

Could gild not all it touched, with hues
so bright ;

'Tis lovely, as the blush on beauty's
face,
When love has touched it with a
conscious grace.

Where art thou now, pale wanderer of
the sky,
O'er what enchanted regions dost thou
roam ;
Why do you wander ever ceaselessly ?
Oh rest, and here in Latmos make thy
home,
The shepherd swains will build an altar
high,
And worship thee beneath heaven's
azure dome;
And I will be thy priest, and at thy
shrine
Will praise thee, and thy majesty divine.

Or can it be behind yon western hill

Where last the lingering rays of sunlight
fell,
When bird and beast repose, and all is

Не могла б озолотити все, чого
торкалася, такими яскравими
відтінками;
Це так красиво, як рум'янець на
обличчі красуні,
Коли кохання торкається до нього з
усвідомленою ніжністю.

Де тепер ти є, бліда мандрівнице
неба,
По яких зачарованих місцях ти
блукаєш,
Чому ти мандруєш безперестанно?
О, відпочинь тут, зроби Латм своєю
оселею.
Пастухи збудують високо вівтар
І будуть поклонятися тобі під
блакитною небесною банею,
А я буду твоїм священиком і у
твоєму храмі
Вихвалятиму тебе і твою
божественну красу.

Чи, може, позаду того західного
пагорба,
Куди падають довгі промені сонця,
Де птахи та звірки відпочивають, і

still,
 Another lover doth his passion tell,
 And that you listen with a wavering
 will?
 Perchance upon his pleading love to
 dwell ?
 The thought is madness, and my feeling
 heart
 Aches, when in cloud and shadow you
 depart.

With this, Endymion, like a wounded
 deer,
 Turned him, and fled into the forest's
 night ;
 He would not let his sister see the tear
 That dimmed his bright eyes, in his own
 despite.
 She cried aloud, beloved Endymion,
 fear
 The bear that lurks in thickets, hid from
 sight,
 Think of Adonis, and his hapless fate
 And be thou warned by him, ere 'tis too
 late.

навколо тиша,
 Там інший коханець розповідає свою
 історію,
 А ти слухаєш у нерішучості?
 Можливо, про його любовні благання
 розмірковуєш?
 Ця думка є безумною, та моє чуттєве
 серце
 Болить, коли ти у хмарах і тіні
 відходиш.

З цими словами Ендіміон, подібно до
 пораненого оленя,
 Повернувся й побіг до нічного лісу;
 Він не міг дозволити, щоб його
 сестра побачила сльози,
 Які затуманили його яскраві очі,
 проти його власної волі.
 Вона голосно кричала: Коханий
 Ендіміоне, страшися
 Ведмедя, що блукає у гущавині,
 схований від людського зору,
 Подумай про Адоніса та його
 нещасливу долю.
 Нехай він попередить тебе, щоб не
 було пізно.

Endymion heard her not, he saw the
gleam
Of stars, through rifts of clouds, in the
night sky,
Reflected in the surface of the stream,

That through the forest wandered
peacefully.
He followed it, with hope that one warm
beam
The moon might shed, to soothe his
fevered eye ;

But not the faintest ray from heaven was
sent,
Weary and sad, he uttered this lament.
Why with remote, inconstant visitings,

My Cynthia, dost thou mock thy lover
true ;
Oh ! for a loan of wandering Cupid's
wings,
To meet thee in thy realms serenest
blue.
Early and late the lark thy praises sings,

When soaring from his field of spangled
dew;
But I am tied to earth and cannot rise,

Ендіміон не чув її, він бачив слабке
світло
Зірок крізь розриви між нічними
хмарами.
Вони відображалися на поверхні
струмка,
Який крізь ліс мирно дзюркотів.

Він пішов за ним у надії, що хоча б
один теплий промінь
Леді-Місяць проллє світло на нього,
щоб заспокоїти його збуджений
погляд;
Але жодного світлого променя з неба
не було надіслано.
Втомлений та сумний, він застогнав:
Чому своїм віддаленим і рідкісним
явищем переді мною,
Моя Цинтіє, ти насміхаєшся зі свого
коханого?
О! Якби позичити подорожні крила
Купідона,
Щоб зустріти тебе у твоїх ясно-
блакитних королівствах!
Рано-вранці та пізно ввечері
жайворонок співає хвалебну пісню,
Піднявшись у небо з поля, вкритого
блискучою росою.
Але я прикований до землі і не можу

As fain I would, to meet thee in the
skies.

Thus did Endymion to the stars and
wind,

His hapless, solitary fate bemoan,

Ah ! pity him, ye loving ladies kind,
Whose fate it is to sit and sigh alone.
Fond lovers, like Endymion, may you
find?!

And joy for past unhappiness atone?

Ah ! may you never know the cruel pain

To mourn an absent love, and mourn in
vain.

But grief the weary spirit doth subdue,
Endymion proved it, though long time
he wept,

His slender limbs upon the bank he
threw,

And pain and passion in his bosom
slept.

Sweet sleep his love worn vigour doth
renew

Whilst still the stars their patient vigil

піднятися,

Я б з радістю піднявся до небес, щоб
зустріти тебе у небі.

Так говорив Ендіміон зіркам та вітру,

Оплакуючи свою нещасну, самотню
долю.

Ах! Пожалійте його, ви, добра леді,
Чия доля – сидіти й зітхати наодинці.

Таких відданих коханців, як
Ендіміон, хіба ви знайдете?!

І таку радість, що компенсує минулі
нещастя?

Ах! Щоб вам не знати цього
жорстокого болю,

Коли сумуєш за відсутністю кохання,
та сумуєш марно.

Але горе підкорює стомлений дух,
Ендіміон довів це, але довгий час він
ридав,

Він простягав слабкі руки до берега,

І біль і пристрасть у його грудях
заснули.

Солодкий сон оживив втомлену силу
його кохання

У той час, коли зорі терпляче несуть

kept

On high, as they have done from earliest
days

Ere young devotion made them gods to
praise.

Lo peeping from behind a lovely cloud,

Cynthia shows once again her lovely
face,

A beauty rising from a fleecy shroud

Her lovely features time cannot efface.

With more than human tenderness
endowed,

She gazes on the boy with pensive
grace,

Most like a mother o'er her sleeping
child,

With eyes reflections of her spirit mild.

Endymion felt her not, the winged
dreams

Chased one another through his eager
brain,

And now he walks beside the Latmian
streams,

And now the halls of heaven he sees
again ;

нічне чергування

У вискості, як це було завжди з
давніх давен,

Ще до того, коли у любовній
відданості юнаки зробили з них
божества, щоб їх прославляти.

І ось, виглядаючи з-за прекрасної
хмари,

Цинтія знову показує своє прекрасне
обличчя,

Красу, що виглядає із пухнастого
савана,

На її прекрасні риси час не може
впливати.

Обдарована більш, ніж людською
ніжністю,

Вона дивиться на хлопця із
задумливою грацією,

Неначе мати на своє дитя уві сні,

Очі відображають її ніжну душу.

Ендімійон її не відчув, крилаті сни

Змінювали один одного в його
неспокійній свідомості,

А тепер він гуляє вдовж струмків
Латму

І знову бачить зали неба;

And still through all his fevered sleep
 there gleams,
 A light, and sense of rapture, mixed
 with pain,
 Within her cloudy mantle Cynthia drew,

 Vexed that dull sleep her lover's eyelids
 glue.

She scarce had parted ere Endymion
 woke,
 And gazed around, and threw his arms
 aloft.
 At last with broken accents thus he
 spoke,
 Why are my slumbers mocked with
 visions soft ?
 Why hangs this darkness round me like
 a cloak?
 So heavy is my soul that very oft

I would that I might sleep, the sleep of
 death,
 And give up to the winds my quiet
 breath".
 With this Endymion rose with willing
 feet,
 To bend his steps through paths he knew
 not where,

Та все ще крізь збуджений сон там
 блимає
 Світло й почуття захвату, змішане з
 болем.
 У свої хмаристій мантиї Цинтія
 плекала в душі,
 Занепокоєна тим, що тужливий сон
 змикає повіки її коханого.

Вона вже була готова вирушити, коли
 Ендіміон прокинувся,
 Він озирнувся навкруги, простяг руки
 вгору.

Зрештою, він заговорив тремтливим
 голосом:

– Чому мій сон був наповнений
 такими ніжними видіннями?

Чому нависає ця темрява як мантия
 наді мною?

На душі моїй так важко, що дуже
 часто

Я волів би спати сном смерті

І віддати своє тихе дихання вітрам».

З цими словами Ендіміон підхопився
 на ноги,

Пробираючись стежками, не знаючи
 куди,

<p>With unrequited love his heart still beat, What fate befel he did not greatly care. Though sorrow drove him to this sad retreat, No healing to his spirit found he there, The stream flows on, somewhere it findeth rest, And there, cried he, may I too ease my breast.</p> <p>By knotted oaks, by willows bending low, Past tangled brakes, and trees in grey decay, Where the violet and yellow primrose grow On mossy banks, where seldom peers the day, Where lilies on the river's bosom blow And die unseen, Endymion found his way, Until he came unto a little pool Whose waters shaded were, and clear, and cool.</p> <p>Then stooping to the river's level brink</p>	<p>Від любові без взаємності його серце досі билося. Його не турбувало, що доля приготувала йому, Хоча сум привів його до цього похмурого притулку. Він не знайшов там зцілення – Струмок біжить туди, де він знайде відпочинок, І там, вигукнув він, можливо, і я зможу заспокоїти свій біль у грудях.</p> <p>Під вузлуватими дубами, вербами, схиленими низько, Минаючи густі куші та дерева у сірому гнитті, Де ріс фіолетовий та жовтий первоцвіт На берегах, укритих мохом, куди рідко падає промінь сонця, Де лілії схиляються до річки Та вмирають у самоті, Ендіміон знайшов свій шлях, Коли підійшов до маленького ставка, Чиї води були у тіні, чисті та прохолодні.</p> <p>Тоді, нахиливши з рівного краю берегу ріки,</p>
---	---

He made a shallow goblet of his hand,
 But ere he could the crystal water drink
 He had a vision made his eyes expand,
 And caused him from the water's edge
 to shrink,
 Then fetter him, as he did rooted stand,
 For lo! within the pool his Cynthia lies,
 Though scarce can he believe his
 dazzled eyes.
 He cried, she beckons me to my delight,
 Fair goddess let me leap into your arms,
 Farewell ye forests, and ye hills good
 night.
 Welcome, sweet pool, where I shall
 taste her charms,
 He plunged into the wave, the waters
 bright
 Met o'er his head, the night birds
 shrieked alarms.
 He rose and battled with the waves for
 life,
 And lo in heaven, the moon shone o'er

Він зробив неглибоку чашу зі своєї
 долоні,
 Але раніше, ніж зміг напиться
 кришталевої води,
 Він побачив видіння, яке примусило
 його очі розширитись від здивування,
 І змусило його відійти від краю річки.
 Потім скувало його, він став, як
 укопаний,
 Тому що, глянь! У ставку він побачив
 свою Цинтію,
 Він ледве міг повірити своїм
 здивованим очам.
 Він вигукнув: – Вона вабить мене,
 захоплює.
 Прекрасна богине, дай мені відчути
 твої обійми.
 Прощавайте, ліси, пагорби, на
 добраніч.
 Вітаю тебе, милий ставок, де я
 відчую її чарівність.
 Він пірнув у хвилі. Яскраві води
 Зімкнулися над його головою, нічні
 птахи скрикували у тривозі.
 Він піднявся та бився із хвилями за
 життя,
 А на небі Леді-Місяць сяяла над цією

the strife.

He saw her, and he cried a bitter cry :
Cold Goddess, thou hast led me to the
grave,
Thou mockest me, a loveless death I die,

With these last words he sank beneath
the wave.

The bubbling waters took his latest sigh,

The night winds like avenging spirits
rave,

And whip the waters into foam and
surge

For drowned Endymion 'twas a funeral
dirge.

Poena meanwhile, unconscious of his
fate,

Trembled to think what dangers might
befall,

And mourned for him and his distracted
state,

His favourite spots his memory recall.

Long time she hopes he may return,
though late,

And meet her underneath the pine trees
tall ;

боротьбою.

Він побачив її й закричав гірко:

– Холодна Богине, ти мене привела
до могили,

Ти насміхаєшся з мене, я помираю, не
зазнавши любові.

Із цими останніми словами він пірнув
під хвилю.

Бульбашки води взяли його останній
подих,

Нічні вітри ревіли, як мстиві духи,

Перетворюючи воду на піну й великі
хвилі,

Але для втопленого Ендіміона це був
похоронний спів.

Пеона тим часом не знала про його
долю,

Тремтіла від думки, яка небезпека
могла чекати на нього,

Та сумувала за ним і за його
збентеженим становищем.

Вона згадувала його улюблені місця.

Довгий час вона сподівалася, що він
повернеться, хоч пізно,

І зустрине її під високими соснами;

And still she sits beside the river's brim
Where last with tears she bid adieu to
him.

Thus grieving, she passed many a weary
day,
And nights and days were all alike to
her,
Apollo could not cheer her with his ray,

The moon arose, and still she did not
stir.

And many a shepherd passing by that
way
Ewes' milk, ripe grapes, and mellow
wine did proffer,
But she rejected them without a sign,
And like a statue sat of grief divine.

One evening from her dewy couch she
rose
And gazed as she was wont upon the
stream,
For grief would not allow her eyes to
close,
And life was like a strange, distracted
dream.

Та ось вона все ще сидить на березі
річки,

Де в останній раз у сльозах
попрощалися з ним.

Так, сумуючи, вона провела багато
похмурих днів.

Дні та ночі були схожі для неї.

Аполлон не міг її підбадьорити
своїми променями.

Місяць піднявся на небо, та вона не
рухалася.

І багато пастухів, що проходили тією
дорогою,

Овече молоко, зрілий виноград та
оксамитове вино пропонували їй,

Але вона відмовляла їм без єдиного
руху,

І сиділа, як статуя божественного
жалю.

Одного вечора вона піднялася зі
свого вкритого росою ложа

І побачила, що сидить вона, як з
обов'язку, біля цього струмка,

Бо горе не дозволило б її очам
заплющуватися,

Та життя було, як дивний
спантеличений сон.

When lo, what horror did the stream
disclose ?
What watery vision made her turn and
scream?
Endymion she beholds, or what was he,

Floating with upturned eyes, that cannot
see.
At her wild cry the shepherds flocked
around,
And eyes that ne'er had wept, were now
not dry ;
They lifted him, and placed him on the
ground
Beside his mourning sister tenderly.
With garments white his slender limbs
they bound,
And bore him to the shadow of a tree,
And Poena followed them in silent woe,

The warm tears from her drooping
eyelids flow.

They buried him, and built an altar high,

And mourning steps have worn thereto a
path,
For many shepherd swains from far and
nigh,

Коли, і ось, що за жах для неї цей
струмок відкрив?
Яке водяне видіння змусило її
повернутися та закричати?
Вона бачить Ендіміона, чи чим він
був,
Він плив із заплющеними очима, які
не могли бачити.
На її дикий крик пастухи збіглися,

І очі, що ніколи не ридали, були
тепер вологими.
Вони підняли його й поклали на
землю
Перед дбайливою його сестрою,
Вони вкрили його ніжне тіло шатами
білими,
Й схоронили у тіні дерев,
Пеона йшла слідом за ними у
мовчазному жалю,
Гарячі сльози капали з-під її
прикритих повік.

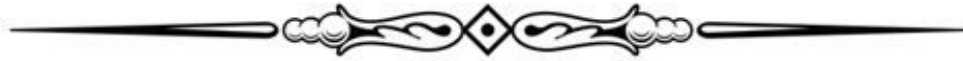
Вони поховали його і збудували
високий вівтар.
І було чутно траурну ходу вздовж
стежки, тому що
Багато пастухів здалеку і з цих країв
Приходили на свята до цього

Visit on holy-days the cenotaph.
 And on the monumental slab they spy,
 Cut with rude hands, this simple
 epitaph:
 " Endymion lieth here, who died too
 soon,
 He died for love of the inconstant
 moon."

пам'ятника.

На плиті пам'ятника вони помічали
 Грубо вигравійовані прості слова:

«Ендіміон лежить тут, який помер так
 швидко,
 Він помер від кохання до мінливої
 Леді-Місяць».

ОСКАР ВАЙЛЬД (OSCAR WILDE, 1854–1900)

Endymion (For music), 1881

THE apple trees are hung with gold,
 And birds are loud in Arcady,
 The sheep lie bleating in the fold,
 The wild goat runs across the wold,
 But yesterday his love he told,
 I know he will come back to me.
 O rising moon! O Lady moon!

Be you my lover's sentinel,
 You cannot choose but know him well,

For he is shod with purple shoon,
 You cannot choose but know my love,
 For he a shepherd's crook doth bear,

And he is soft as any dove,

Ендіміон (Для музики), 1881

Яблуні наливаються золотом,
 І птахи гучно співають в Аркадії,
 Вівці бекають у загороді,
 Дика коза біжить через пагорб.
 Лише вчора він виявляв свою любов,
 Я знаю, він повернеться до мене.
 О, місяцю, що сходиш! О, Леді-
 Місяцю!

Будь на варті у мого коханого,
 Адже ти не можеш обрати, але знаєш
 його добре,

Бо він взутий у пурпурові черевики,
 Ти добре знаєш мого коханого,
 Тому що саме він несе пастухову
 гирлигу,

І саме він ніжний, як голуб,

And brown and curly is his hair.

The turtle now has ceased to call
Upon her crimson-footed groom,

The grey wolf prowls about the stall,
The lily's singing seneschal
Sleeps in the lily-bell, and all
The violet hills are lost in gloom.

O risen moon! O holy moon!

Stand on the top of Helice,
And if my own true love you see,
Ah! if you see the purple shoon,

The hazel crook, the lad's brown hair,

The goat-skin wrapped about his arm,

Tell him that I am waiting where
The rushlight glimmers in the Farm.
The falling dew is cold and chill,

And no bird sings in Arcady,
The little fauns have left the hill,

Even the tired daffodil
Has closed its gilded doors, and still

А його волосся каштанове та
кучеряве.

Горлиця перестала кликати зараз
Свого нареченого у темно-червоних
черевиках,

Сірий вовк крадеться біля стійл,
Заспівувач хору лілій конвалія
засинає у чашечці лілії, й усі
Фіалкові пагорби зникають у
темряві.

О Леді-Місяцю, що зійшла! О свята
Леді-Місяцю!

Постій на вершині небосхилу,
І якщо ти бачиш мого коханого,
Ах! Якщо ти побачиш пурпурові
черевики,

Горіхову гирлигу, хлопчаче
каштанове волосся,

Козячу шкуру, що перекинута через
плече,—

Скажи йому, що я його чекаю там, де
Тьмяне світло блимає на фермі.
Свіжа роса вже стала прохолодною й
студеною,

І птахи не співають в Аркадії,

Маленькі духи лісів і полів покинули
пагорб,

Навіть утомлений нарцис

Закрив свої позолочені пелюстки,

My lover comes not back to me.

False moon! False moon! O waning
moon!

Where is my own true lover gone,
Where are the lips vermilion,
The shepherd's crook, the purple shoon?
Why spread that silver pavilion,

Why wear that veil of drifting mist?

Ah! thou hast young Endymion,
Thou hast the lips that should be kissed!

А мій коханий все ще до мене не
повернувся.

Брехлива Леді-Місяць! Брехлива
Леді-Місяць! О Леді-Місяць, що
убуває!

Куди пішов мій коханий,
Де його губи яскраво-червоні,
Гирлига пастуха, пурпурові черевики?
Чому ти встановлюєш цей срібний
шатер?

Чому вбралася у фату засніженого
туману?

Ах! У тебе ж є юний Ендіміон,
У тебе є ті губи, які будуть ціловані!

СТІВЕН ФІЛІПС (STEPHEN PHILLIPS, 1864 - 1915)

Endymion, 1898

ENDYMION, glistening from the
 morning stream,
 In beautiful cold youth with virgin
 eyes,
 Sprang naked up the Latmian steep,
 and stood
 In the red sunrise shaking from his
 hair
 The river-drops, and laughed, he
 knew not why.
 Hardly might one believe that he
 was born

Ендіміон, 1898

ЕНДІМІОН, який виблискував від
 бризок ранкового струмка,
 У гарній байдужій молодості з
 невинними очима,
 Вистрибнув оголеним на гору, на кручу
 Латм, і стояв
 У червоному сході сонця, його волосся
 розплескує
 Бризки річкової води, та усміхався він,
 не знаючи чому.
 Навряд чи хтось міг би повірити, що він
 народився

Out of a mortal woman and with
 pain;
 But that his mother, like some
 pleasant tree,
 Whose husband is the kind-
 embracing sun,
 Had yielded him at leisure to the
 ground.
 He breathed and suffered not; and all
 his youth
 Was filled with quiet singing, secret
 glee;
 His dewy thoughts yet trembled on
 the leaves.
 And if he wept, he wept but in his
 dreams;
 For sadness, that all day on us
 attends,
 Was his delicious toy in midnight
 hour;
 Dimly he sorrowed under many
 stars;
 And, rousing, he would wonder at
 those drops
 Upon his cheek. And if he loved at
 all,
 'T was in some dream, where all we
 trust is true,
 Moonlight unfading musical with

Від смертної жінки у муках.

 Якби не те, що його матір, як плодюче
 дерево,
 Чий чоловік – доброзичливий і світлий,
 як сонце,
 Віддала сина землі, як дерево плід, не
 поспішаючи.
 Він задихав і не страждав, і вся його
 молодість
 Була сповнена тихим співом, таємною
 радістю;
 Тільки його думки, як роса, гойдались
 на листях.
 Якщо ж він плакав, то плакав, лише уві
 сні,
 Тому що печаль, яка перебуває з нами
 цілий день,
 Була його вишуканою іграшкою
 опівночі,
 Нишком він сумував під багатьма
 зірками
 І, прокидаючись, він дивувався тим
 краплинам і сліз, які з'являлися
 На його щоках. І якщо він любив, що б
 там не було,
 Це було тільки уві сні, де все, чому ми
 довіряємо, є правдою,
 Місячний світ, невинно-музичний

waves.

Now as he stood, and in the sunrise
dripped,

The dedicated Dawn with downcast
look

Was gently led by the enraptured
Sun

Up to the high noon-ritual, till at
length

She opened at the ocean her grave
eyes.

Then, as she slowly flushed,
Endymion.

Released his flocks upon the slope:
and so

Even from the blue unto the golden
hour,

Without a thought, under the open
sky,

Without emotion to and fro he
moved,

Sweet-blooded, and with perfect
sleep inspired.

But when the orb was dropping in
the cold,

And faintness came upon the fields,
and birds

Ceased in the thickets one by one,
he penned

ллється!

Тепер, коли він стояв, і на сході сонця з
нього спадали краплі,

Вірну Зоряницю, світанок зі спущеними
долу очима

Ніжно вело натхненне Сонце

Уверх до самої вершини денного
обряду, доки зрештою

Вона не відкрила в океані свої поважні
очі.

Потім, коли вона повільно спалахнула,
Ендіміон

Відпустив свою отару на схилі: і так

Від блакитнуватого до золотого часу,

Не роздумуючи, під відкритим небом

Без яких-небудь відчуттів він ходив
туди-сюди,

Спокійний і бадьорий, натхненний від
свого прекрасного сну.

Коли небесне світило опускалося у
холод,

А імла опускалася на поля, і птахи

Замовкали у гущавині один за одним,
він заганяв свою отару

His sheep secure; until the summer
Moon

On the horizon burned a forest
green,
Lighting, as in a temple, fiery aisles,

And one tremendous nave with
banners hung;

Ushering mystery upon the air.

Now was She swimming full in the
dark vault,

The darker for her beauty, when she
seemed

To pause; there was no breathing in
the heaven.

Lo ! like a lily vast the luminous
Bloom

Unfolded slow upon the noon of
night:

A moment, like a rain-drop at its
edge,

Selene, brightly faltering, earthward
slid;

And all the argent Flower had closed
again.

Endymion heard his name amid the
stars.

Breathed ; and again "Endymion !"
he heard

Овець у безпеку, доки влітку Леді-
Місяць

На горизонті не підпалювала зелений
ліс,

Освітляючи, як у храмі, вогняні
проходи,

Та доки величезна арка, увішана
хоругвами,

Не надавала повітрю таїни,

Тут Вона пливла по темному небосхилу,

Який був темнішим через її красу, і коли
вона збиралася

Зупинитись, не чуто було ніякого
дихання на небі.

І раптом! Подібно до блискучого
цвітіння величезної лілії, що

Розкривалась повільно опівночі,

Мить, неначе крапля дощова на своєму
кінчику,

Селена яскраво та нерішуче стала
зісковзувати до землі;

І всі сріблясті Квіти знову закрилися.

Ендіміон почув своє ім'я, яке пролунало
серед зірок.

Він зітхнув, і знову «Ендіміон!» він
почув –

Cried out in passion between earth
and heaven ;

Then «O Endymion !» stole into his
ear :

He feels Selene naked in his arms.
«O human face so far beneath my
pain»,

She murmured ; «suffer me to touch
thy lips ;

For though I rule the night, yet still
am I

A woman: without love I cannot live.

Alone, alone for ever, Endymion !

Unwedded, barren, and yet brilliant
young.

Cold is my life; but thou art warm
and glad.

Chill are my veins; but I can feel thy
blood

Run from thy rich heart to thy finger-
ends.

Kiss me but once, that I may feel thy
joy

Spring through my veins and tingle
in my soul».

She kissed him: and Endymion
trembling said,

«O mystic Brilliance, why hast thou

Оклик пристрасті поміж землею та
небом.

Потім «О Ендіміон!» прошепотіло йому
на вухо:

Він відчуває нагу Селену у своїх руках.
«О людське обличчя, так далеко від
мого болю».

Вона прошепотіла: «Дозволь мені
торкнутися твоїх губ.

Тому що, хоч я, все ж таки

Жінка: без кохання я не можу жити.

Самотня, самотня назавжди, Ендіміоне!

Невінчана, безплідна, та все ж прекрасно
молода,

Моє життя холодне, а ти теплий та
приємний.

Прохолодні мої вени; але я відчуваю
твою кров,

Яка тече з твого гарячого серця до
кінчиків твоїх пальців.

Поцілуй мене лиш один раз, щоб я
відчула радість,

Яка потече по моїх венах і відгукнеться
в моїй душі».

Вона поцілувала його, й Ендіміон,
тремтячи, сказав:

«О таємнича Світлосте, чому ти

disturbed

My simple youth that was so
pleased to breathe ?

Till now I was content 'twixt grass
and cloud;

To be alive I deemed a lavish gift,

And ripen slowly under falling
beams.

To me it was enough to hear the
shower,

And the low laughter blown from
the bright sea.

To me till now it hath sufficed to
watch,

The summer quivering over holy
bloom,

Or August apple wooed by orchard
grass,

Or stripped December waving
mournfully

Her bared arms to the cloud. This
was the world

To me; but now what melancholy
sweet

Steals over me, what magical
distress,

Distant delicious trouble and new
pain !»

потурбувала

Мою звичайну молодість, яка так рада
просто дихати?

Досі я був радий зеленій травинці та
хмарам,

Бути живим я вважав за безцінний
подарунок,

І повільно мужнів під струмливими
променями.

Для мене було достатньо почути зливу

Та тихий сміх, який доноситься від
яскравого моря.

Для мене дотепер було достатньо
бачити,

Як літо коливалося над священним
цвітінням,

Або серпневі яблука, що падали на траву
у фруктовому саду,

Або як роздягнений грудень махає
сумно

Своїми оголеними руками хмарам. Це
був світ

Для мене, але тепер який солодкий сум

Крадеться до мене, яке чарівне
страждання,

Холодне, вишукане тремтіння і новий
біль!»

<p>Ah !Ah !what hast thou done ? for I begin To grieve for ancient wars, and at the thought</p> <p>Of women that have died long, long ago, For sea-tossed heroes labouring toward the West.</p> <p>Ah! Ah! what hast thou done? for I am thrilled</p> <p>With perils in the enchanted dawn of Time, And I begin to sorrow for strange things</p> <p>And to be sad with men long-dead; O now</p> <p>I suffer with old legends, and I pine</p> <p>At long sea-glances for a single sail.</p> <p>Yet have I deeper pleasure than ever yet:</p> <p>What now I feel, I would not now forgo ;</p> <p>This folding closer, and this drawing up</p> <p>To the still Soul which hath imagined us.</p>	<p>– Ах!Ах! Що ти зробила зі мною? Адже я починаю Страждати за стародавніми війнами й від думки</p> <p>Про жінок, які вмерли давно, давним- давно, Про героїв, захоплених морем, які проклали шлях на Захід.</p> <p>Ах! Ах! що ти наробила? Я тремчу</p> <p>Від небезпеки у чарівний світанковий Час</p> <p>І починаю сумувати за дивними речами,</p> <p>Сумувати з давно померлими чоловіками. А тепер</p> <p>Я страждаю від стародавніх легенд і я тужу</p> <p>За самотніми вітрилами у безкрайньому морі.</p> <p>Та все ж я відчуваю глибше задоволення, ніж будь-коли.</p> <p>Я не відмовлюсь від того, що я зараз відчуваю.</p> <p>Це намагання згорнутися тісніше і дотягнутися</p> <p>До тихої Душі, котра марить про нас.</p>
--	---

Listen ! the sea is on the verge of
speech,

The breeze hath something private
for me:

Night

Would lead me, like a creature
dumb, with signs.

And though I grieve with all, with
all I live:

I am a sitter by the cottage-fire ;

By perfect-sleeping children; by the
bed

Of the cold maid who slumbers in
her bloom ;

Of lovers clasped together after
years,

Long years: I pace the deck superb of
ships,

I charge amid the hurtle of faces
grim,

I sing at eve to aged silent men.

I must vent this woe, this ecstasy,

Or I shall die of joy and pity : now

Sweet words are fluttering at my
mouth, and sounds

Which it were death to leave upon
the tongue!

Послухай! Море ось-ось заговорить,

Бриз має щось особисте для мене,

Ніч

Поведе мене, як німе створіння,
за допомогою своїх знаків.

І хоч я страждаю від усього, з усім цим
я й живу:

Я сиджу біля коминка,

Біля солодко розіспаних дітей, біля
ліжка

Суворої дівчини, що дрімає у своєму
цвітінні;

Біля коханців, які сплелися воєдино вже
протягом довгих років.

Довги роки: Я дивлюсь на палуби
кораблів,

Я піклуюсь про юрбу похмурих облич,

Я співаю увечері для мовчазних
чоловіків похилого віку.

Я повинен виразити це горе, цей екстаз,

Або я помру від радості та жалю: тепер

Солодкі слова злітають з моїх вуст та
звуки,

Які б померли, якби б не злетіли з
язика!

I must make music of my brother's
pain.

Give me thy lips anew, transcendent
Grief ! "

Then spoke Selene, brightening as
she spoke :

" Love, though my lips inflicted on
thee pain,

It was a glorious pain: thou hadst a
sight

Into the deep Bosom that sighed the
stars.

Thou wast permitted for strange
things to grieve

And to be sad with men long-dead :
yet know

The boundless bliss of that world-
sympathy,

When tenderness has found its
lovely word,

And all the pity into music passed.

Now can we never part, Endymion ;
Too deeply have we mingled. Wilt
thou come,

And drift upon this bosom through
the deep?

Say, wilt thou lead a life which,
though less bright,

Is beautiful to those of noon awary,

Я повинен виразити в музиці біль мого
брата.

Дай мені свої губи знову, неземний
Сум!»

Потім сказала Селена, сяючи, поки
говорила:

«Мій Коханий, хоч мої губи завдали
тобі білью,

Це був славетний біль: ти глянув

Глибоко в Серце, яке дихало зірками.

Тобі було дозволено сумувати за
дивними речами

І сумувати з давно померлими
чоловіками: все ж дізнайся і про

Безмежне блаженство цього світового
співчуття,

Коли ніжність знайшла свої гарні слова,
Й увесь жаль перетворюється на музику.

Тепер ми ніколи не розлучимось,

Ендіміоне;

Ми надто глибоко поєдналися. Ти
прийдеш,

Ти попливеш на цих грудях крізь
глибину?

Скажи, ти будеш жити життям, хоч
менш яскравим, але

Гарним для тих, хто втомлений від

The rarer day of spirits exquisite?

Is it so little ocean to allure,

Or rise in silence on the battle-field;

To soothe the spires and steeples of
the world,

Or the blue-darting pyramids ; to
clothe

In lovely raiment even the starkest
crag;

Make the Sahara like a lily bloom,

A huge and delicate flower ; to
reconcile

The coldest hills ; to fill the gaps of
stone,

To glaze with glory intervals of
Time;

To breathe into the bones of cities
dead

An argent soul, reweave the
passionate halls

Where waves the grass, and prostrate
empires old

Raise into trembling immortality?

Is it so little to rebuild a world

Where all seems possible at last,
where Death

полудня.

Жити тими рідкісними днями для
виняткових душ?

Це замалий океанський простір,

Чи піднятися мовчазно над полем битви;

Щоб заспокоїти всі шпилі і дзвіниці
світу,

Чи сині стріли пірамід, щоб одягнути

У гарний одяг навіть голу скелю,

А Сахару перетворити на квітучий сад

Величезних і ніжних квітів; примирити

Холодні пагорби, заповнити тріщини
каміння,

Словами слави наповнити проміжки

Часу;

Вдихнути у скелет померлих міст,

Сяючу душу, заново створити повні
пристрастями зали,

що поросли травою, та зруйновані
стародавні імперії

Підняти у тремтяче безсмертя?

Хіба замало перебудувати світ,

Де все нарешті стане можливим,

Де Смерті

<p>Is not, nor parting, nor the dreaded chill, Nor coldest age, nor injury, and where Slowly the dreaming earth begins to trust; To feel those fragile souls that dread the sun Sweetly unfold themselves ; or to restore To toilers grown so diffident with dust The spacious revelation of the night? And I am conscious ah, believe it still Cold though I seem, and passing, passing on, Of all those upturned faces and long looks. At times indeed it seems to me that I Was later born than ever the sun or stars, And that, perchance, so many faces raised, So many ballads lone, and secret strings, So many far, far thoughts, and spoken names</p>	<p>Не буде, як не буде й – Ані розставання, і смертної дрожі, Ані холодної старості, ні ран; і де Спляча земля повільно почне вірити, Відчувати, що ці тендітні душі, які жахуються сонця, Поступово починають з ніжністю розкриватися; або відновити Для дорослих трудівників, таких пригнічених пилом метушні, Таїни простору ночі? І я усвідомлюю, ах, вір ще цьому – Хоч я здаюся холодною і такою, що йде і йде мимо Усіх цих відвернутих облич і довгих поглядів. Іноді дійсно мені здається, що я Пізніше народилася, ніж навіть сонце або зорі, І що, можливо, так багато облич дивилося угору, Так багато балад пролунало і таємних струн, Так багато далеких, далеких думок і вимовлених імен</p>
--	---

<p>Slowly created in the heaven this arc, And made the sadness that my being is".</p> <p>He but half -heard her, and as in a trance</p> <p>Murmured: she caught him upward in her arms</p> <p>Dreaming, to where the sphere still paused for her, And all the dark earth glides from under them</p> <p>Floating in silent heaven together wrapped.</p> <p>But now Selene feared: ocean uncharmed</p> <p>Hither and thither mutinously swayed,</p> <p>Earth rushed as in eclipse : the vast Design</p> <p>Was conscious, muttering its Maker's name;</p> <p>On Nature's brow stood out the extreme drops ;</p> <p>She shuddered, and experienced final cold.</p> <p>Selene knew ; and to Endymion said:</p> <p>" Sweet, I must set thee down ; " and she with him</p>	<p>Повільно створили на небесах цей звід І ту печаль, що стала моїм єством».</p> <p>Він наполовину слухав її, і ніби уві сні,</p> <p>Прошепотів: Вона упіймала й понесла його вгору у своїх обіймах.</p> <p>Мріючи про те, де ж сфера зробить для неї зупинки.</p> <p>Вся темна земля плавно пливе під ними,</p> <p>Вони разом пливуть у мовчазних небесах, обіймаючись.</p> <p>Але тепер Селена боялася: океан, зваблений чарами, Гойдався бунтівно туди-сюди.</p> <p>Земля стала затьмареною: велике Творіння Усе усвідомлювало, шепотіло ім'я Творця;</p> <p>На чолі Природи з'явилися передсмертні краплини;</p> <p>Вона здригнулася й відчула останній холод.</p> <p>Селена зрозуміла і сказала Ендіміону:</p> <p>«Милий, я повинна відправити тебе униз». І вона із ним</p>
--	---

<p>Slid out of heaven into a valley fresh, Far from the cities and the noise of men, A secret place ; yet open to the stars. Here then she laid him, and said over him :</p> <p>" Sweet, I must set thee down : for now I see How cruel the eternal ways of heaven ; That only from my loneliness comes light, That my bereaved life this candle is.</p> <p>I may not overlong approach the earth. I had so yearned for joy ; and to be loved A little, if only such a simple love As hath a gleaner's wife in evening hour Kind hands, a still and sweet anxiety, Brave prudent talk about the coming day, Even with this could I have been so pleased. I had but hoped for happiness; yet</p>	<p>Вислизнула з неба в прохолодну долину, Далеко від міста та шуму людей, у Таємне місце, але відкрите для зірок. Ось тут вона поклала його і сказала: «Милий, я повинна влаштувати тебе внизу, бо тепер я бачу, Які жорстокі безкінечні шляхи небес: Тільки від моєї самотності виходить світло, Тільки моє знедолене життя є тією свічею. Я не можу наближатися до землі надто довго. Я так тужила за радістю й за тим, щоб мене кохали Трохи, хоча б простішою любов`ю, Яке отримує жінка орача кожного вечора. Добрі руки, тиха та мила турбота, Сміливі розумні розмови про наступний день, — Навіть цим я змогла б бути задоволена. Я так сподівалася на щастя, але ця</p>
---	--

this

Most natural hope estranged the
faithful sea,
Eclipsed the earth, brought Nature
near to death.

Those then who bear the torch may
not expect

Sweet arms, nor touches, no, nor
any home

But brilliant wanderings and bright
exile.

Here then I lay thee down, far, far
from men,

And to the sky return : but yet at
times,

Ah ! yet at times, I still must visit
thee,

Incline and touch thee swiftly at
midnight.

And lest thy face like any face
should be

Buried away, and I should only feel
With melancholy mouth a grassy
mound ;

I give thee immortality, for I
Will suffer not my darling to decay."

Then said Endymion : " After that
high kiss,

Найбільш природна надія віддалила від
мене вірне мені море,
Затьмарила землю, довела Природу мало
не до смерті.

Значить, ті, хто несе світоч, можуть не
чекати

На солодкі обійми, ані на дотики, ані на
дім,

Тільки на блискуче блукання та
славетне вигнання.

Ось тут я тебе залишаю, далеко, далеко
від людей,

І повертаюся на небеса, але час від часу,
—

Ах! – Час від часу я все ще повинна
відвідувати тебе,

Нахилитися над тобою і торкатися тебе
швидко опівночі.

І коли твоє обличчя, як будь-яке інше
обличчя людини, повинне бути

Поховане, і я тільки відчую
Сумними вустами могильний пагорб,

Я дам тобі безсмертя, тому я

Не буду страждати, мій любий, від твого
старіння».

Потім сказав Ендіміон: «Після цього
величного поцілунку,

After that sorrow more supreme than
joy,

That floating in Imagination's
heaven,

How should I live again in earthly
field ?

After thy dimness, what to me is
light?

After thy kiss, I feel I cannot die.

Then suffer me immortally to
dream."

" So be it then. Dream on,
Endymion,"

She answered, " and at deep of
midnight I

Will lean and kiss thee: thou shalt
feel my kiss

In deepest dream ; and I shall hear
thy lips

Distinct into the quiet say my name,

And yet, sweet boy, think not that in
this dream

Thou shalt not suffer, for thy trance
shall be

More quivering intense than waking
hour.

Cities shall be in it, and like to

Після цього суму, більш високого, ніж
радість,

Після цього блукання по небесах Уяви,

Як я зможу жити на нивах землі?

Після твоєї темряви, що для мене є
світлом?

Після твого поцілунку я відчуваю, що
не можу вмерти.

Таоді дозволь мені страждати від
безсмертя у сні».

«Так тому і бути. Спи, Ендіміоне»,

Вона відповіла, « Та у глибоку ніч я

Схилюся й поцілую тебе так, щоб ти
відчув мій поцілунок

У глибокому сні; і я відчую, як твої губи

Виразно в цьому спокої прошепотять
моє ім'я,

І все ж, мій солодкий, не думай, що в
цьому сні

Ти не будеш страждати, тому що твій
сон

Пролетить швидше, ніж за годину.

Міста будуть у ньому, та, подібно білим

clouds	хмарам,
White dynasties subsiding and	Занепадуть і відродяться династії
rebuilt	У блакитній вічності. Хоча твої очі
In blue eternity : though closed thine	закрились,
eyes,	Ніколи смертний не відчував так
Never had mortal such deep sight as	глибоко, як ти.
thine.	Хоч вуха твої будуть глухими, в них
Though deaf thine ear, thunder shall	буде чутно гуркіт грому,
be in it,	
Trumpets, and sound of snow, and	Звуки труб та снігу, і спів птахів,
note of birds,	
Lashed caverns and the earliest lisp	Печери й раннє лепетання дітлахів;
of babes ;	
Thou shalt with all rejoice and weep	Ти будеш радіти, страждати й вмирати
and die	
For ever; though the dream hold on	Завжди, але сон буде продовжуватися».
its course."	
She spoke; and they two slowly	Вона говорила, і вони повільно
drew apart,	розлучалися,
He, faint already with that endless	Він уже впав у свій вічний сон,
dream,	
Where such as he must live far-off	Де він повинен жити далеко від людей,
from men,	
Yet thrilled with all the arrows of	Все ще у хвилюванні від стріл людства;
mankind ;	
And she who had descended to	І вона, яка спустилася, щоб надихати,
inspire,	
Not suffered overlong to touch the	Не страждаючи від дотику землі,
earth,	

Departed to her own throne and her
place.

Nature respired, and reassured
herself:

Delighted ocean on his mistress
fawned,

Who from rejection grown more
radiant,

Passed, and in purer moonlight
lapped the earth.

And so she keeps her light and he his
dream.

Відлетіла на свій трон і своє місце.

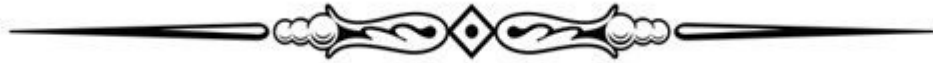
Природа зітхнула з полегшенням і
відновилася;

Зраділий океан догоджав своїй
господині,

Яка від свого відмовляння стала ще
більш сяючою,

Пройшла й у чистіше місячне сяйво
огорнула землю.

І так вона зберігає своє світло, а він –
свій сон.

ЗМІСТ

<i>Вступне слово.</i> Своєрідність інтерпретації міфу про Ендіміона в англійській поезії ХІХ ст.	4
--	---

Витоки англійської ендімонади

П'єса Джон Лілі «Ендімійон, Закоханий мрійник»	19
--	----

Англійська поетична ендімонада ХХ століття

Томас Худ Сонет, написаний на поему Кітса «Ендімійон».....	88
Х'ю Дональд Барклей поема «Ендімійон, або Юнак, що плакав за Леді-Місяць».....	90
Оскар Вайльд вірш «Ендімійон (Для музики)»	124
Стівен Філіпс поема «Ендімійон»	127

